

**GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TAKSİM
MEYDANI'NIN İSTANBUL KENT KİMLİĞİ
ÜZERİNE ETKİSİNİN İRDELENMESİ**

BELMA ACARLI

Yüksek Lisans Tezi

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Tuğba KİPER

2017

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TAKSİM MEYDANI'NIN İSTANBUL
KENT KİMLİĞİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İRDELENMESİ

Belma ACARLI

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN :DOÇ. DR. TUĞBA KİPER

TEKİRDAĞ – 2017

Her Hakkı Saklıdır

Doç. Dr. Tuğba KİPER danışmanlığında Belma ACARLI tarafından hazırlanan “Geçmişten Günümüze Taksim Meydanı’nın İstanbul Kent Kimliği Üzerine Etkisinin İrdelenmesi” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Tuğba KİPER

İmza:

Üye: Prof. Dr. Aslı KORKUT

İmza:

Üye : Doç. Dr. Suat ÇABUK

İmza:

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TAKSİM MEYDANI'NIN İSTANBUL KENT KİMLİĞİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İRDELENMESİ

Belma ACARLI

Namık Kemal Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman :Doç. Dr. Tuğba KİPER

Kamusal alanlar, toplumun tüm bireylerince paylaşılan ve erişilebilen, farklı bakış açılarının birlikte var olduğu ve bir araya gelebildiği alanlardır. Bir kentin kamusal alanlarında yer alan tüm mekansal deneyimler ve toplumsal ilişkiler, kentsel kültürün toplumsal üretimini oluşturmaktadır. Kentlerin geçmişlerine dair izler taşıyan kamusal mekanlar toplumsal hafızanın oluşmasını da sağlamaktadır. Bu tez çalışmasının konusunu oluşturan Taksim Meydanı ve yakın çevresinin Cumhuriyet döneminin başlamasıyla birlikte İstanbul'da bölgenin fiziksel çevresi çeşitli müdahaleler geçirmiştir. Kentsel ölçekteki bu müdahaleler oluşturulan ve simge haline getirilen bu mekanların Cumhuriyet kavramının toplumsal hafızada inşa edilmesi için birer araç halini almıştır. Bu doğrultuda geçmişten günümüze Taksim Meydanı ve yakın çevresi, geçirdiği değişimlerle birlikte İstanbul kent kimliğine etkisi önemli olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamusal ortak alanlar, Kent kimliği, Taksim Meydanı, İstiklal Caddesi, Gezi Parkı, Beyoğlu

2017, 148 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

THE EXAMINATION OF THE EFFECT OF TAKSİM SQUARE FROM PAST TO PRESENT ON İSTANBUL CITY'S İDENTİTY

Belma ACARLI

Namık Kemal University
Institute of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Assoc. Doç. Dr. Tuğba KİPER

Public spaces are areas where different views can be shared and come together, accessible to all individuals in society. All spatial experiences and social relations in the public spaces of a city constitute the social production of urban cultures. Public spaces bearing traces of the cities' pasts also provide for the formation of social memory. The Taksim square and its immediate surroundings, which constitute the subject of this thesis, have undergone various interventions in the physical environment of the region in Istanbul with the beginning of the Republican era. These interventions in the urban dimension have become a vehicle for the construction of the symbolic concept of the Republic in the social memory. In this direction, the Taksim square and its immediate surroundings, which are the scene of strong zoning activities today, define an urban space that can legitimize the anticipation of cultural and social life foreseen to be reconstructed.

Keywords: Public common spaces, Urban identity, Taksim Square, İstiklal Caddesi, Gezi Park, Beyoğlu

2017, 148 pages

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÇİZELGE DİZİNİ	iv
ŞEKİL DİZİNİ	v
SİMGELER DİZİNİ	viii
ÖNSÖZ	ix
1.GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amaç ve Önemi.....	2
1.2 Kaynak Özetleri.....	3
1.2.1 Konu ve Kapsama İlişkin Kaynak Özetleri	3
1.2.2 İstanbul İli Taksim Meydanı Örneğine İlişkin Kaynak Özetleri	10
2. KURAMSAL TEMELLER	13
2.1 Kent Kavramı	13
2.2 İstanbul Kentinin Özellikleri	15
2.3 Kent Kimliği	16
2.3.1 Kent Kimliği Bileşenleri.....	17
2.3.2 Doğal Çevre Kimlik Bileşenleri	18
2.3.3 Yapay Çevre Kimlik Bileşenleri.....	19
2.3.4 Sosyo-Kültürel Çevre Kimlik Bileşenleri.....	21
2.3.5 Sosyo-Ekonomik Çevre Kimlik Bileşenleri	21
3. MATERYAL VE YÖNTEM	22
3.1 Materyal.....	22
3.2 Yöntem (Araştırma).....	23
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	27
4.1 Araştırma Alanının Kent Kimliğinin İşlevsel Kalite Açısından Değerlendirmesi	27
4.1.1 Araştırma Alanının Ulaşım Durumuna İlişkin Tarihçe	28
4.1.1.2 Araştırma Alanının Ulaşım Durum Analizi.....	28
4.1.2 Araştırma Alanının Yapı-Fonksiyon Durum Analizi	33
4.2 Araştırma Alanının Kent Kimliğinin Fiziksel Kalite Açısından Değerlendirmesi.....	67
4.2.1 Araştırma Alanının Kat Yükseklikleri Analizi.....	67
4.2.2 Araştırma Alanının Yapı-Malzeme Durum Analizi	81
4.3 Araştırma Alanının Kent Kimliğinin Görsel Kalite Açısından Değerlendirmesi.....	95
4.3.1 Araştırma Alanının Görsel Peyzaj Analizi	96
4.3.2 Araştırma Alanının Landmark (Nirengi Noktaları) Analizi	109
4.3.3 Araştırma Alanının Tarihi Gelişim Analizi	121
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	136
6. KAYNAKLAR	142
ÖZGEÇMİŞ	147

ÇİZELGE DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1 Alan analizi aşamaları.....	24
Çizelge 3.2 Görsel Peyzaj Analizi aşamasında kullanılan parametreler.....	25
Çizelge 4.1 Görüntü 1'e ilişkin değerlendirme sonuçları.....	99
Çizelge 4.2 Görüntü 2'ye ilişkin değerlendirme sonuçları.....	100
Çizelge 4.3 Görüntü 3'e ilişkin değerlendirme sonuçları.....	101
Çizelge 4.4 Görüntü 4'e ilişkin değerlendirme sonuçları.....	103
Çizelge 4.5 Görüntü 5'e ilişkin değerlendirme sonuçları.....	104
Çizelge 4.6 Görüntü 6'ya ilişkin değerlendirme sonuçları.....	105
Çizelge 4.7 Görüntü 7'ye ilişkin değerlendirme sonuçları.....	106

ŞEKİL DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.3.Kentsel kimlik oluşum şeması (Göncü 2007).....	18
Şekil 3.1.Araştırma alanının konumu.....	22
Şekil 4.1. Araştırma alanına ilişkin ulaşım durum analizi haritası.....	30
Şekil 4.2. Araştırma alanına ilişkin yapı-fonksiyon analizi haritası	36
Şekil 4.3.a-)Fransız konsolosluğu 1909 (İstanbul Atatürk kitaplığı) ve b-)2016 (Orijinal).....	38
Şekil 4.4.Tarihi Saint Antoine Kilisesi (Orijinal 2016).....	39
Şekil 4.5.Tarihi Ağa Camii (Orijinal 2016).....	40
Şekil 4.6.Tarihi Galatasaray Lisesi (Orijinal 2016).....	40
Şekil 4.7.İstiklal Caddesi üzerindeki Botter Apartmanı (Orijinal 2016).....	41
Şekil 4.8.İstiklal Caddesi üzerindeki Mısır Apartmanı (Orijinal 2016).....	42
Şekil 4.9.1897 yılında inşa edilen Tokatlıyan Oteli (İstanbul Atatürk Kitaplığı), 1950'lerde iş hanına dönen Tokatlıyan Oteli (www.paros.com.tr).....	43
Şekil 4.10.1969 yılında The Marmara yokken (www.hayalleme.com), 2016 yılında The Marmara Oteli (Orijinal 2016).....	43
Şekil 4.11.Çiçek Pasajı'nın günümüzdeki hali (Orijinal 2016).....	44
Şekil 4.12.Markiz Pastanesi'nin günümüzdeki hali (Orijinal 2016)	45
Şekil 4.13. Tiyatroların sergilendiği Halep Pasajı (Orijinal 2016).....	46
Şekil 4.14. Tiyatro ve sinemaların sergilendiği Taksim Sahnesi yıkılmadan önce (www.panoramio.com)	47
Şekil 4.15. Elhamra Pasajı'nın günümüzdeki durumu (Orijinal 2016).....	48
Şekil 4.16.Atlas Pasajı'nın günümüzdeki durumu (Orijinal 2016).....	48
Şekil 4.17. Henri Prost'un İstiklal Caddesi Çevresi Planı (Altunbaş 2006).....	49
Şekil 4.18.1925 yılında İstiklal Caddesi (www.hayalleme.com).....	50
Şekil 4.19. Yayalaştırma sonrası İstiklal Caddesi (Orijinal 2016).....	51
Şekil 4.20.Taksim ismini veren tarihi Taksim Maksemi 1930'lu yıllar (Gülersoy1986).....	52
Şekil 4.21. Maksem'in Cumhuriyet Galerisi Müzesi olarak kullanımı (Orijinal 2015).....	53
Şekil 4.22. 1806 yılında yapımı tamamlanan Topçu Kışlası (Gülersoy 1986).....	53
Şekil 4.23.a-) 1910'lu yıllar ilk balon uçuş denemesi ve b-)ilk uçuşlar (Üzümkesici 2010)...	54
Şekil 4.24. a-) Cumhuriyet döneminde Kışla'nın avlusunda klasik müzik konseri ve b-)bisiklet turları (Üzümkesici 2010).....	54
Şekil 4.25. 1980'lerde Gezi Parkı(Gülersoy,1986).....	55
Şekil 4.26.Taksim Gezi Parkı (Orijinal 2015).....	56
Şekil 4.27.Taksim Meydanı yayalaştırma projesi sonrası (Orijinal 2016).....	57
Şekil 4.28.Taksim Meydanı refüj halindeyken (Gülersoy 1986).....	57
Şekil 4.29.Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın alana getirilişi (Gülersoy 1986).....	58
Şekil 4.30.a-)1940'lı yıllar ve b-)1950'li yıllarda Taksim Meydanı (www.hayalleme.com)...	59
Şekil 4.31.a-) 1960'lı yıllar ve b-)1970'li yıllarda Taksim Meydanı (www.hayalleme.com)...	60
Şekil 4.32.Taksim Meydanı'nın yayalaştırma tamamlandıktan sonraki durumu (Orijinal 2016).....	61
Şekil 4.33.a-) 1913 (www.pinterest.com) ve b-) günümüzdeCadde (Orijinal 2016).....	61
Şekil 4.34.Talimhane Pervetitich haritası (İstanbul Atatürk Kitaplığı).....	62
Şekil 4.35.1950'li yıllarda Talimhane Bölgesi (Gülersoy 1986).....	63
Şekil 4.36.Talimhane Bölgesi (Orijinal 2016).....	64
Şekil 4.37.Atatürk Kültür Merkezi yapılmadan önce alanda bulunan yapılar 1946) (www.pinterest.com).....	65
Şekil 4.38. a-)1960'lı ve b-)1970'li yıllardaAtatürk Kültür Merkezi (www.hayalleme.com)...	66

Şekil 4.39. Atatürk Kültür Merkezi'nin günümüzdeki hali (Orijinal 2016).....	67
Şekil 4.40. Araştırma alanına ilişkin kat yükseklikleri analizi haritası.....	69
Şekil 4.41. 1537 yılında Galata ve çevresi (Altunbaş 2006).....	71
Şekil 4.42. 1925 yılında İstiklal Caddesi (www.hayalleme.com).....	72
Şekil 4.43. İstiklal Caddesi'ndeki bitişik nizamdaki yapılar (Karaman ve ark. 2011).....	72
Şekil 4.44. İstiklal Caddesi'nde yayalaştırma çalışmaları olmadan öncesi 1971) (www.pinterest.com).....	73
Şekil 4.45. Günümüzde İstiklal Caddesi (Orijinal 2016).....	74
Şekil 4.46. İstiklal Caddesi'nde restorasyon ile değişen bina cepheleri ve kat yükseklikleri (Orijinal 2016).....	74
Şekil 4.47. İstiklal Caddesi'nde restorasyon ile değişen bina cepheleri ve kat yükseklikleri (Orijinal 2016).....	75
Şekil 4.48. İstiklal Caddesi'nde restorasyon geçiren yeni binaların, eski bina karakteriyle uyumsuz görünümü (Orijinal 2016).....	75
Şekil 4.49. The Marmara Oteli'nin yapılmadan öncesi ve sonrası 1969-1973 (www.hayalleme.com).....	76
Şekil 4.50. The Marmara Oteli'nin günümüzdeki hali ve çevresi (Orijinal 2016).....	77
Şekil 4.51. 1930 yılında Talimhane apartmanları (Gülersoy 1986).....	77
Şekil 4.52. Restorasyon sonrası kat yüksekliği değişimi (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011).....	78
Şekil 4.53. Talimhane Şehit Muhtar Caddesi'nde bina yüksekliği oran analizi..... (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011).....	79
Şekil 4.54. Talimhane'nin günümüzdeki görünümü (Orijinal 2016).....	79
Şekil 4.55. Atatürk Kültür Merkezi yapılmadan önceki hali (Gülersoy 1986).....	80
Şekil 4.56. Atatürk Kültür Merkezi boyuna kesit (Tabanlıoğlu 1979).....	80
Şekil 4.57. Araştırma alanına ilişkin yapı-malzeme durum analizi haritası	83
Şekil 4.58. Beyoğlu'nda yerleşimin yeni başladığı dönemler (Gülersoy 1986).....	85
Şekil 4.59. İstiklal Caddesi'nde Art Nouveau üslubunda cephe çalışması (Tandaçgüneş 2014).....	87
Şekil 4.60. Caddede atla çekilen tramvayların yerini 1913'te elektrikli tramvayların alması (Gelen 2016).....	87
Şekil 4.61. İstiklal Caddesi üzerindeki doğal malzeme ile yapılmış yapılar (Orijinal 2016)...	88
Şekil 4.62. İstiklal Caddesi üzerindeki doğal+yapay malzeme ile yapılmış yapılar (Orijinal 2016).....	88
Şekil 4.63. İstiklal Caddesi üzerindeki yapay malzemeler ile yapılmış yapılar (Orijinal 2016).....	88
Şekil 4.64. Taksim Maksemi (Gülersoy 1986).....	89
Şekil 4.65. Taksim Maksemi'nin günümüzdeki görünümü (Gülersoy 1986).....	90
Şekil 4.66. Taksim Maksemi'ndeki kitabeler (Gülersoy 1986).....	90
Şekil 4.67. Taksim Maksemi'nin günümüzdeki görünümü (Gülersoy 1986).....	91
Şekil 4.68. Talimhane apartmanlarının restorasyon sonucu değişen cepheleri (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011).....	92
Şekil 4.69. Günümüzde Talimhane apartmanlarının görünümü (Orijinal 2016).....	93
Şekil 4.70. Atatürk Kültür Merkezi'nin kullanım alanları (Gönüllüoğlu 2008).....	93
Şekil 4.71. Atatürk Kültür Merkezi'nin iç mekan tasarımları (Ganiç 2016).....	94
Şekil 4.72. Atatürk Kültür Merkezi'nin kullanım alanları (Gönüllüoğlu 2008).....	94
Şekil 4.73. Atatürk Kültür Merkezi'nin kullanım alanları (Gönüllüoğlu 2008).....	95
Şekil 4.74. Atatürk Kültür Merkezi'nin günümüzde görünümü (Orijinal 2016).....	95
Şekil 4.75. Araştırma alanının görsel peyzaj analizinde kullanılan fotoğraflar ve çekim noktaları.....	98
Şekil 4.76. Araştırma alanının görsel peyzaj analizi haritası.....	108

Şekil 4.77. Araştırma alanına ilişkin landmark (nirenge noktaları) analizi haritası.....	111
Şekil 4.78. Taksim Maksemi (Orijinal 2016)	112
Şekil 4.79. İTÜ Taşkışla (Orijinal 2016).....	113
Şekil 4.80. Tiyatro ve sinemaların sergilendiği Taksim Sahnesi yıkılmadan (www.panoramio).....	114
Şekil 4.81. Taksim Cumhuriyet Anıtı (Orijinal 2016).....	114
Şekil 4.82. Talimhane apartmanları (Orijinal 2016).....	115
Şekil 4.83. Taksim Gezi Parkı (Özdemir 2011).....	115
Şekil 4.84. Lütü Kırđar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı (www.wikipedia.org).....	116
Şekil 4.86. Atatürk Kùltür Merkezi (Şahin 2008).....	117
Şekil 4.87. Park Otel (www.arkitera.com).....	118
Şekil 4.88. The Marmara Oteli (Orijinal 2016).....	118
Şekil 4.89. Ceylan Intercontinental Oteli (www.wikipedia.org).....	119
Şekil 4.90. Cemal Reşit Rey Konser Salonu (Şahin 2008).....	120
Şekil 4.91.a-) Swiss Otel ve b-)Hyatt Regency Oteli (www.wikipedia.com).....	120
Şekil 4.92. İstanbul Kongre Merkezi (www.icistanbul.com).....	121
Şekil 4.93. Araştırma alanına ilişkin tarihi gelişim analizi haritası.....	123
Şekil 4.94. Bizans İmparatorluğu Döneminde İstanbul (Karaman ve ark. 2011).....	125
Şekil 4.95. 17. Yüzyıl başında İstanbul (Gelen 2016).....	126
Şekil 4.96. İstanbul kartoğrafı, Cristoforo Buondelmonti, 1422 (İBB Araştırma Raporu 2013).....	127
Şekil 4.97. Araştırma alanına ilişkin 18.yy-19.yy'lar arasında Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi.....	129
Şekil 4.98. Araştırma alanına ilişkin 19.yy'da Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi.....	131
Şekil 4.99. 1900'lü yılların başlarında İstiklal Caddesi'nden bir görünüm (Gelen 2016).....	132
Şekil 4.100. İstanbul Kongre Vadisinin genel görünümü (Şahin 2008).....	133
Şekil 4.101. Araştırma alanına ilişkin 1950-2016 arası Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi.....	135

SİMGELER DİZİNİ

İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitim süresince fikirleri ile ufkumu genişleten, hoşgörüsü ve zamanını hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi birikimiyle her zaman ışık tutan ve destek olan hocam Doç. Dr. Tuğba KİPER'e içtenlikle teşekkür ederim.

Varlıklarını yanımda her zaman hissettiğim canım annem Leyla ACARLI, canım babam Hasan ACARLI ve saha çalışmalarım boyunca her zaman yanımda olan ve yardımlarını esirgemeyen canım kuzenim Özge ULU'ya çok teşekkür ederim.

Ocak 2017

Belma ACARLI
(PEYZAJ MİMARİ)

1.GİRİŞ

Kentsel çevreler, bu alanlarda yaşayan insanların hayatlarında büyük önem taşıyan kentsel açık alanlardır. İnsan ve birey odaklı bu alanlar tarih boyunca farklılıklar göstermişlerdir. Bu farklılıklar; alanların buldukları dönem, kültür, sosyo ekonomik yapı gibi özelliklere bağlı olarak şekillenmektedir (Yıldız 2007).

İnceiş (2006)'e göre; kentsel açık alanlar kent içindeki parklar, açık otopark alanları, yollar gibi kullanım alanlarıyla örneklendirilebilmektedir. Kentsel açık alanlar, düzenlenmiş yaya yolları, alışveriş alanları, geçiş alanları ve bölgelerden oluşmaktadır. Yaya yolları, dinlenme ve eğlence alanları, spor alanları, parklar, alışveriş alanları, geçiş alanları, sokaklar, yollar, ulaşım alanları, kaldırımlar, meydanlar bir kentin en önemli alanlarını oluşturmaktır (Kır 2009).Weber (2000)'e göre; farklı sosyal sınıflardan, ırklardan, etnik yapılardan insanların karşılaştığı ve karşılıklı ilişkilerin, anlaşmaların yapıldığı alanlar kamusal alanlardır (Yalçın2011).

Kamusal dış mekanlar sadece kentlinin istek ve aktivitelerine cevap verebilecek biçimde olmayıp halka açık ve her zaman kullanılabilir nitelikteki alanlar olarak kentsel yaşamın odak noktası niteliği taşımaktadır. Kamusal dış mekanlar bireyin kendini keşfettiği, diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurulmasını sağlayan, mülkiyetin ortak olduğu, ortak kullanım için ayrılmış, cinsiyet, yaş, etnik, fiziksel özür ya da diğer özelliklerin hiç birine bağlı olmadan yaşanabilir mekanlardır ve toplumun yapısından, gelişiminden etkilenerek zaman içinde değişime uğrarlar (Kır 2009).

Bu tez kapsamında, Taksim Meydanı ve yakın çevresinin tarihsel kültürel peyzaj önemi vurgulanmakta, gerek proje öncesi gerekse proje sonrası öngörülen düzenlemeler işlevsel, fiziksel, görsel peyzaj kalite analiz çalışmalarıyla kritik edilerek İstanbul'un tüm toplumsal kesimlerini kucaklayan çoğulcu, mevcut sorunları çözücü ve ihtiyaçlara cevap veren bir kentsel tasarım düzenlemesinin gerekliliğinin önemi ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

1.1 Çalışmanın Amaç ve Önemi

Kentlerin geçirdikleri doğal ve kültürel değişimlere rağmentarihsel süreç içerisinde meydanlar, kentlerin kültürünü, kimliğini gösteren en önemli kamusal dış mekanlar olarak varlıklarını devam ettirerek günümüze kadar ulaşmışlardır. Teknolojik gelişmeler, değişen yaşam standartları ve göçlere bağılı olarak hızlı nüfus artışı ile büyüme gösteren yerleşimler plansız kentleşme sorunları taşımaktadır. Bu durum kenti fiziksel olarak etkilerken sonuçları toplumsal yaşamı da etkilemektedir. İlkel toplumların oluşturduğu yerleşimlerden günümüze kadar değişim göstererek ulaşan mekanlar olarak meydanlar, insanların bir araya gelerek fiziksel, kültürel ve ekonomik yönden pek çok aktivite de bulunabildiğı ve sahip oldukları toplumsal özellikleriyle kentlerin kimliğini yansıtan önemli bir kamusal dış mekanlardır (Kır 2009).

Tarihteki ilk meydan örneğı, eski Yunan şehirlerinde Agora olarak geniş bir yol mekanı biçimindeyken Roma döneminde meydan, bireysel ilişkiler ve ticaret gereksinimine yeterli olacak açık alan olmaktan çok algılama sağlayacak bir ön alan niteliğine dönüşmüştür. Ortaçağ döneminde kurulan şehirlerde bu anlam ve içerik kaybolmuş, daha mütevazı ve düzensiz, kendiliğinden biçimlenen hem dünya hem de din işlerinin görüldüğü, gereksinimlerin karşılandığı toplantı alanları özelliğı kazanmıştır. Rönesans döneminde ise simetri ve aks kurguyu yönlendirmiştir. Biçimde görülen farklılaşmayla beraber meydanlar bireylerin bir araya geldiğı, haberleştiğı ve sosyal ilişkinin kurulduğu mekanlar olarak yerleşimlerde görev üstlenmişlerdir. 20. yüzyıl içerisinde kentsel alanlardaki işlevsel değişimler, meydanların değişik biçim ve işlevlere cevap veren mekanlar olarak düzenlenmesine neden olmuştur (Hatipoğlu 1994).

Kentlinin iletişim ve etkileşim içinde bulunduğu, kentin çevresel ve toplumsal kentsel kimlik bileşenlerinin büyük bir bölümünü sergileyen mekanlar olması nedeniyle tez konusu kapsamında çalışma alanı olarak İstanbul ilinin Beyoğlu ilçe sınırları içinde bulunan Taksim Meydanı ve yakın çevresi seçilmiştir. Taksim Meydanı ve yakın çevresi, Osmanlı döneminden günümüze kadar ulaşan İstanbul'un en önemli meydan özelliğini taşımaktadır. Geçmişten günümüze tarihsel dönüşüm içerisinde farklılıklar göstererek yaşam şeklini değiştirmiştir. Ulusal bayramlar, yılbaşı kutlamaları gibi çeşitli etkinliklerle birlikte Taksim Meydanı, coşkulu kutlamalara sahne olmuştur. Aynı zamanda en büyük siyasal mitinglere de ev sahipliğı yapmıştır. Bu kapsamda meydan; aidiyet bağlarının oluştuğı, sosyal yaşamın

paylaşıldığı, kentsel bilincin gelişmesini sağlayan, İstanbul kentinin sosyal kimliği ile ilgili referansları barındırması açısından kentsel kimlik açısından korunması gereken önemli bir mekandır. Bu nedenle de İstanbul'un tarihsel birikime sahip önemli noktasının tarih boyunca sosyal yaşantısı ve kentsel strüktürünün sürekliliğinin İstanbul kent kimliği üzerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu tez çalışması, İstanbul kenti örneğinde bir kamusal dış mekan olarak Taksim Meydanı ve yakın çevresinin kent kimliğine etkilerinin saptanması oluşturmaktadır. Seçilen Taksim Meydanı ve yakın çevresinin tarihsel gelişim süresine dayalı veriler ile kentin çevresel ve toplumsal kimlik bileşenleri kapsamında değerlendirilmesi ve kent kimliğine olan etkilerinin saptanması bu çalışmayla esas alınmıştır.

1.2 Kaynak Özetleri

1.2.1 Konu ve Kapsama İlişkin Kaynak Özetleri

Nirven (1954), "Taksim Su Maksemi" başlıklı çalışmasında Taksim Maksemi'nin konumlanması ve mimarisi ile Taksim Meydanı'nın oluşmasını sağlayan unsurları açıklamayı hedeflemiştir.

Altınçekiç (1997), "Kentsel Alanlarda Mekan Organizasyonu ve Beyazıt Çevresinin İrdelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; İstanbul metropolü içerisinde yer alan Beyazıt çevresinin tarihi, kültürel ve doğal değerlerinin korunması ve yaşayan bir kentsel mekan olarak, gelecekteki gelişiminin tarihi ve rekreasyon alanı olarak insanların yararına sunulmasının zorunlu gerekliliği üzerinde durmuştur.

Baslo (1998), "Tarih Boyunca Galata-Beyoğlu Kurgusunun Gelişimi ve XIX.Yüzyıl Otellerinin Bu Gelişime Etkileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; literatürverilerine dayanarak, Galata-Beyoğlu semt kurgusunun gelişimini hazırlayarak, kurguyu etkileyen bina tiplerini ele almış ve bu gelişim sürecinde XIX.yüzyıl Beyoğlu otellerinin bölgenin kurgusu üzerindeki etkilerini ortaya koymuştur.

Niray (2002), "Tarihsel Süreç İçinde Kentleşme Olgusu ve Muğla Örneği" başlıklı araştırmayla; kurumsal veya örgütsel yapıların yanı sıra kentleşme sürecinde yaşanan gelişmeler, bu gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni yapılanmalar ele alınarak bunun küçük bir

örneği olarak Muğla ilinin tarihsel süreç içinde ülkemizde kentleşme alanında meydana gelen bu değişim hareketleriyle ne derece uyumlu ya da ne derece farklı olduğunun araştırılması hedeflenmiştir.

Ulu ve Karakoç (2004), "Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi" başlıklı araştırmada; ülkemizin Osmanlıda batılılaşma adı altında başlayan değişimlerin Cumhuriyetle birlikte çağdaşlaşma olarak içerik değiştirmesiyle birlikte kentlerin mekansal olarak değişimlerinin kent kimliğine etkisinin araştırılması hedeflenmiştir.

Döllük (2005), "Yayalaştırılmış Sokakların Kent Peyzajına Katkısı: 58.Bulvar ve İstiklal Caddesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; yayalaştırılmış sokakların kent peyzajına katkıları hakkında literatür araştırması yapılarak bulgular; çevresel, sosyal, rekreasyonel, ekonomik ve kentsel yeşil alana katkıları başlıkları altında alınarak ayrı ayrı irdelenmesi hedeflenmiştir.

Altunbaş (2006),"Kent Merkezlerinde Yayalaştırmanın İşlevsel Değişim Üzerine Etkileri: İstiklal Caddesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; İstanbul İş Alanı'nın bir parçası olan İstiklal Caddesi'nin, yayalaştırma çalışması sonrası yaşadığı işlevsel değişimin boyutlarının analiz edilmesi hedeflenmiştir.

Selçuk (2006),"Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; ömrünü henüz tamamlamamış olan herhangi bir yapının yeniden işlevlendirme kapsamında ele alınarak işlevlendirme öncesinde karşılaşılan problemler ve ihtiyaçlarının karşılanmasındaki davranışlarının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Yollu (2006),"Mekan Organizasyonu ve Biçim Kavramlarının Tarihi Yarımada örneğinde İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; mekanı oluşturan kütlelerin organizasyonu ve mekanı oluşturan kütlelerin ya da kütlelerin oluşturduğu mekanın biçiminin kavramsal ve kuramsal çerçevede tanımlanması ve Tarihi Yarımada üzerinde örneklenmesi hedeflenmiştir.

Büyükunal (2006), "Bir Zaman Tüneli: Beyoğlu" başlıklı kitapta Taksim Meydanı ve yakın çevresinin tarihsel süreç içerisinde gelişimine katkı sağlayan her türlü faktörün Beyoğlu'nu nasıl oluşturduğu irdelenmiştir.

Pabupçu (2006), "Osmanlı Devleti'nde Askeri Hastaneler (1876-1908)" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; Osmanlı Devleti'nde kurulan askeri hastanelerin 1876-1908 tarihleri arasında nasıl ve hangi koşullar altında, kimler tarafından kurulduğunun ve hangi amaçlara hizmet ettiklerinin araştırılması hedeflenmiştir.

Aslan (2006), "Anıt ve Meydanlarda Oran ve Ölçek Kavramları Taksim Cumhuriyet Anıtı İncelemesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; Taksim Meydanı örnek alan olarak belirlenmiş ve meydanadaki Cumhuriyet Anıtı'nın oransal değeri, çevrelemenin algılandığı oranlar ve meydanın ölçek algısı incelenerek meydanın görsel açıdan daha uyumlu ve orantılı bir mekana dönüştürülmesi hedeflenmiştir.

Göncü (2007), "Kent Öğelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında endüstri ürünleri kapsamındaki kent öğelerinin, kent kimliği üzerindeki etkileri ilişkilendirilerek incelenmiştir. Bu bağlamda örnek olarak seçilen Beyoğlu-İstiklal Caddesi'nin kimlik faktörü göz önünde bulundurularak süreç içindeki değişimi irdelenmiştir.

Dostoğlu ve Şahin (2007), "Kentsel Mekan Tasarımında Doğal Verilerin Kullanımı" başlıklı araştırmayla; topografya, iklim ve manzara verileri kapsamında bir değerlendirme yapılarak, doğal özelliklerin kentsel mekan niteliği üzerindeki etkileri incelenmiş, gerçekleştirilen tasarımın başarı sağlayabilmesinde, alanın sahip olduğu doğal çevre verilerinin iyi analiz edilmesinin gerekliliği görülmüştür ve irdelenmesi hedeflenmiştir.

Emir (2008), "Değişen Sokak Cepheleri Üzerine Bir Araştırma Talimhane Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; kentsel mekan, sokak ve cephe konularında yayımlanmış yerli ve yabancı birçok kaynak taranarak hazırlanan ve kavramsal, kuramsal çerçevede ele alınan çalışma ile turizm amaçlı dönüşen, yapı mirası olan mekanların korunmasına ve devamına izin verecek yaklaşımlara bilgi üretmek hedeflenmiştir.

Arabulan (2008), "Yer/Mekan Kimliğinin Değişimi: Mezitbey Hamamı ve Yakın Çevresi Alan Çalışması" başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında; yer/mekan kimliğinin değişiminin inceleneceği alan çalışması, tarihe tanıklık etmiş bir kent merkezinin belirlenen parçasının, gelişim süreci içinde kaybettiği kimliğinin ne yönde tekrar belirginleştiğini ve değişen yeni kimliğinin nasıl korunarak geliştirileceğinin bulunması hedeflenmiştir.

Bostancı (2008), "Kent Silüetlerinin Entropi Yaklaşımı İle Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezi çalışmasıyla; kentsel mekanların, estetik değerlerinin artırılması ve kentlerin sahip olduğu bu özelliklerin korunabilmesi için estetik değerlendirmenin yapılabilmesi için gerekli çalışmalar yapılarak kentin okunmasında ve görsel analizinde estetik niteliklerini ölçülebilir hale getirerek, estetik değeri açığa çıkarmak hedeflenmiştir.

Arnavut (2008), "Değişim'e Uğramış Kent Girne: Cephelerin Tasarım Prensipleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi" başlıklı araştırmayla birçok soyut ve somut etkenin dönüştürüldüğü günümüz kentlerinde yitirilen tasarım kalitesinin bir değerlendirmesini yapmak ve değişimin çevremizdeki binaların tasarım kalitesini nasıl etkilediğinin araştırılması hedeflenmiştir.

Gönüllüoğlu (2008), "Türkiye'de Kültür İşletmeciliği ve Sosyo-Kültürel Mekan Açısından Devlet ve Özel Sektör Eliyle İşletilen Kültür Merkezleri: İstanbul Atatürk Kültür Merkezi (AKM) ve İstanbul Türker İnanoğlu Maslak Show Center (TİM) Karşılaştırmalı Analizi" başlıklı uzmanlık teziyle; Türkiye'de kamuya ait Kültür Merkezlerinde doğru bir tasarım ve işletme modeli geliştirilmesi için gereken yöntemlerin araştırılarak İstanbul ilinde şehrin merkezi noktalarında hizmet veren kamu ve özel sektöre ait iki Kültür Merkezinin örnek olarak incelenmesi hedeflenmiştir.

Şahin (2008), "Kültür Merkezlerinin Gelişiminin İncelenmesi" araştırma projesiyle; temsili örnek projelerin incelenmesi, yapıların ziyaret edilerek yerinde gözlenmesi, kullanıcılar ve belediyenin ilgili bölümlerinden görevlilerle yapılan görüşmelerle, toplanılan bilgi, genel ve sayısal çıkarımların yanı sıra, süreç, yer seçimi, işlev, esneklik ve sürdürülebilirlik, kimlik ve simgesellik, mimari dil ve cephe, detaylar ve malzeme kullanımının değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yürü (2009), "Kentsel Sit Alan Yönetimi İstanbul Beyoğlu Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; Türkiye'de kentsel sit alanlarında korumanın gelişim süreci ve koruma mevzuatı incelenerek bu çerçevelerde kentsel sit alanlarını koruma ve yaşatmada güncel yaklaşımlar ve mevcut durum sürdürülebilirlik bağlamıyla değerlendirilerek alan yönetiminin koruma sürecindeki etkinliği ve uygulanabilirliğinin araştırılması hedeflenmiştir.

Kızıldere (2009), "1980 Sonrası İstanbul'un Tarihi Kent Merkezinde Sosyo-Ekonomik ve Mekansal Dönüşüm: Talimhane, Beyoğlu Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla;

Beyoğlu'nda 1980 sonrası dönemdeki proje ve uygulamaların Talimhane'deki sosyo-ekonomik ve mekansal etkilerini inceleyerek alanda bir soylulaşma meydana gelip gelmediğinin araştırılması hedeflenmiştir.

Kır (2009), "Kent Meydanlarının Kent Kimliği Üzerine Etkileri; İzmir Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; seçilen meydanların tarihsel gelişim süreçlerine dayalı veriler ile kentin çevresel ve toplumsal kimlik bileşenleri kapsamında değerlendirilmesi ve kent kimliğine olan etkilerinin saptanması hedeflenmiştir.

Aydıncı (2009), "Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; Talimhane Bölgesi'nde bulunan belli kriterdeki kent otellerinde ortak kullanım alanlarının olması gerekeni sağlayıp sağlamadığı bir araştırma konusu olarak ele alınıp, ortak kullanım alanlarının kullanımını etkileyen faktörlerin neler olduğunun saptanması hedeflenmiştir.

Aytuğ ve İnceoğlu (2009), "Kentsel Mekanda Kalite Kavramı" başlıklı makaleyle; kentsel mekanın kalitesini anlayabilmek için öncelikle kentin ve kentsel/kamusal mekan kavramlarının tanımlanmasıdır. Bununla birlikte kent-insan arasındaki ilişkiyi anlayabilmek için insani ihtiyaç ve gereksinmelerinin neler olduğunu tespit edilmesinin gerekli olduğu ve bu ilişkiler paralelinde kullanıcıları tarafından bu mekanların nasıl algılandığının irdelenmesi hedeflenmiştir.

Üzümkesici (2010), "Taksim Topçu Kışlası ve Yakın Çevresinin Tarihsel Dönüşümü" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; Taksim Topçu Kışlası, Taksim Meydanı'nın günümüzde Gezi Parkı olarak kullanılan kısmında 19.yüzyıl başlarında inşa edilen ve II.Dünya Savaşı sırasında yıkılan, önemli bir yapıdır. Bu araştırma, İstanbul'un önemli merkezinde yaklaşık yüz elli yıl var olan bu büyük yapının 1930'lu yıllarda hazırlanan İstanbul İmar Planı kapsamında yıkımına kadar giden tarihsel sürecinin irdelenmesi hedeflenmiştir.

Aksungur (2010), "Kent Kültürünün Oluşmasında ve Canlandırılmasında Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları: Edirne Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; küreselleşme sürecinde yaşananların sonucunda ortaya çıkan oluşumların ve bunların yarattığı çok boyutlu değişimlerin kültüre, somut olmayan kültürel mirasa, kente ve kent kimliğine etkileri çalışmanın temel tartışma konusunu oluşturmaktadır.

Gültiken (2010), "Yayalaştırılmış Sokakların Kentsel Mekanda Başarısının Değerlendirilmesi İstanbul-Beyoğlu / İstiklal Caddesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; kentsel alanda yayalaştırma kararı alınan cadde ve sokakların planlama ve tasarım kararları bütününde değerlendirilmesi ve kentsel mekansal bütünlük içerisinde değerlendirilerek uygulanması kapsamında Türkiye ve İstanbul kenti özelinde mevcut durumdaki uygulama sürecinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Özdemir (2011), "Çevresel Psikolojinin Kamusal Alan Kullanımına Etki Değerlendirmesi, Taksim Gezi Parkı Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; açık kamusal mekan kullanımını çevresel psikoloji boyutu ile irdelenerek, açık kamusal mekan ve kullanıcı ihtiyaçlarına sadece fiziksel değil psikolojik boyutta da cevap verilmesinin mekan kullanım sıklığı ve mekan kalite düzeyine etkilerini saptamak hedeflenmiştir.

Kerestecioğlu ve Yıldız (2011), "Turizm Amaçlı Değişen Tarihi Bölge Talimhane'nin Sokak Cephelerinde Mimari Kimliği Oluşturan Verilerin İncelenmesi" başlıklı makaleyle; turizm amaçlı dönüşen ve yapı mirası olan mekanların korunmasına ve devamına izin veren yaklaşımlarda cephe ölçeğinde kararlar alınırken dikkat edilmesi gereken verilerin araştırılması hedeflenmiştir.

Adanalı (2011), "Neoiberal Ütopya Olarak Mekansız Mekanlar: Soylulaştırılan İstiklal Caddesi ve Ticarileştirilen Kent Mekanları" başlıklı makaleyle; Küresel kent olma yolundaki İstanbul'un en önemli caddelerinden biri özelinde, yerel yönetim ve sermaye ittifakının soylulaştırma vizyonunun ticarileşmiş ve disipline edilmiş kent mekanları ile dayatılması ve buna karşı yükselen kentsel muhalefetlerin tartışılması hedeflenmiştir.

Topçu (2011), "Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği" başlıklı makaleyle; sürekli değişen gelişen Konya kentinin mekansal değişimini tarihsel gelişim sürecinde irdeleyerek, geçmiş ve günümüzdeki kimlik öğelerinin ortaya konulması, kentin kimliğini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen özellikleri kentin kimliğinin geliştirilmesi, korunması ve sürdürülmesi konusunda etkin olabilecek öneri mekansal stratejilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Karaman ve ark. (2011), "Beyoğlu Kentsel Sit Alanı" başlıklı çalışmayla; Beyoğlu Kentsel Sit Alanı sınırları içindeki gelişme eğilimleri; sosyal ve kültürel yapı, ekonomik yapı,

mekansal yapı, kentsel dinamikler, yasal-kurumsal yapı ve planlama süreci başlıkları altında incelenerek sorunlar ve potansiyellerin saptanması hedeflenmiştir.

Erkaya (2012), "İstanbul'un Kentsel Peyzaj Değişimlerinin Silüet Kapsamında Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; İstanbul kentinin, kentsel Peyzaj yapısını ve silüetinin değişim sürecini, sınırlandıran çalışma alanı kapsamında yazılı kaynaklar ve eski görsellerin araştırılmasıyla ortaya koymak ve 1980'li yıllardan itibaren meydana gelen fiziki yapılaşmanın kent peyzajına olan etkilerini, silüet kapsamında değerlendirilmesini hedeflenmektedir.

Eskenazi (2012), "Galata-Beyoğlu-Şişli Bölgelerinin Gelişiminde Gayrimüslimlerin Rolü, 1910-1966 Döneminde İstanbul'da Etnik İş Bölümü ve Ticari Coğrafya" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; Galata-Pera-Şişli bölgesinin tarihsel gelişiminin büyük toplumsal tarihle nasıl iç içe geçtiği, bölgelerin kuruluşu ve gelişimi sırasında belirleyici rol oynayan gayrimüslimlerin İstanbul'daki iktisadi faaliyetleri ile sentezlenerek anlatılması hedeflenmiştir.

Tandaçgüneş (2014), "Beyoğlu İstiklal Caddesi 19.yüzyıl Apartmanlarının Avrupa Konut Kültürü İçinde Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; Batılı örneklerin etkisinde, geleneksel Osmanlı konut tipinin özgün bir sentezi olarak apartman yapı tipinin ve yeni batılı yaşam stilinin ortaya çıkışını hazırlayan koşulları, Osmanlı'nın karşılaştığı birçok yeniliğin kabul gördüğü ve apartmanlaşmayı ilk yaşayan bölge olan Beyoğlu'nun sosyokültürel ve ekonomik çerçevesinde incelemek; ayrıca bu yeni yapı tipinin en önemli örneklerinin bulunduğu alan olan İstiklal Caddesi üzerinde Batılı mimari akımların etkisinde tasarlanmış olup apartman cephelerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Korgavuş ve Karagüler (2014), "Kent Kimliğinin Kent Peyzajı Üzerinde Oluşturduğu Etkiler, Silüetler, Görünümler ve Dengeleri" başlıklı makaleyle; gelişen kentlerin peyzajının iyileştirilmesi ve korunmasındaki temel ilkeler belirlenerek, bu ilkelerin kentlerin tasarımına ve dolayısıyla imar planlarının yapımına etkisi açıklanarak kent tasarım projesi kavramının getirilmesinin öneminin açılanması hedeflenmiştir.

Özkan ve ark. (2015), "Kent Görünümlerinde Görsel Tercih: Trabzon Şehrindeki Değişimin Algılanması ve Değerlendirilmesi" başlıklı makaleyle; bir kentin

algılanabilirliğinin nelere bağlı olduğunu, hangi çevresel özelliklerin insan-çevre ilişkisini arttırdığını ve bunun tercih ile olan ilişkisini araştırmayı amaçlamaktadır.

Ganiç (2016), "Kentsel Yapılar Üzerinde Bir Mekansal Bellek Okuması: Atatürk Kültür Merkezi (AKM)" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; mekan belleği, kentsel bellek, anıt, kentsel yapı ve yıkım gibi kavramların ve olguların tartışılması üzerinden AKM'nin toplumsal bellekle kurduğu ilişkiyi sorgulamayı ve günümüzde yüzleştiği durumu değerlendirerek yapının geleceğine ilişkin rasyonel bir tutum ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Turan ve ark. (2016), "Beyoğlu'nun Yitirilen Değeri Üzerine Kurum Tarihi Çalışması: "Tokatlıyan Oteli" başlıklı araştırmayla; Tokatlıyan Oteline ilişkin verilerin elde edilmesiyle yitirilen bu önemli değerın yeniden kazanılıp kazanılmayacağı konusunda değerlendirmelerin yapılması hedeflenmiştir.

1.2.2 İstanbul İli Taksim Meydanı Örneğine İlişkin Kaynak Özetleri

Gülersoy (1986), "Taksim: Bir Meydanın Hikayesi" başlıklı kitabıyla; Beyoğlu'nun yerleşim alanı olarak gelişmesiyle birlikte bölgede meydana gelen ihtiyaçlarla Taksim'in ne tür etken ve koşullar altında şekillendiğinin ve bir meydan haline geldiğinin anlatılması hedeflenmiştir.

Hatipoğlu (1994), "Kentsel Yapılaşmış Çevrenin Oluşumunda Dış Mekan Yaşantısının Yeri ve İşlevi: İstanbul Taksim Meydanı Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; kentsel dış mekanlar ve dış mekan yaşantısının insan varlığı için önem ve yerini, yapılaşmış çevre-insan etkileşimi bağlamında ele alarak dış mekanlar ve dış mekan yaşantısını tarihsel gelişim süreci içinde inceleyerek, günümüz ve gelecekteki mimarlık, kent planlama ve kentsel tasarım çalışmalarına yardımcı olmayı hedeflemiştir.

Yıldız (2007), "Tarihsel Birikime Sahip Kentsel Açık Alanların Dinamizmi İstanbul Kent Örneği; Beyazıt Meydanı, Sultanahmet Meydanı ve Taksim Meydanı" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; kentsel tasarım üzerine yapılan bilimsel araştırmalarla kentsel açık alan olgusunu ve farklı kültürleri yaşamış olan İstanbul'un, tarihsel birikime sahip önemli noktalarının tarih boyunca sosyal yaşantısı ile sürekliliğinin nedenlerinin araştırılması hedeflenmiştir.

Bağbaşı (2010), "İstanbul Kent Meydanlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi: Sultanahmet, Beyazıt, Taksim, Beşiktaş, Ortaköy Meydanı Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; meydanların farklı tanımlarının yapılması ve bu tanımlar üzerine sınıflandırılması, meydanı oluşturan öğelerin belirlenmesi, İstanbul'un önemli noktalarında bulunan, tarihi, ticari, sosyal, kültürel ve dini özellikleri nedeniyle seçilerek araştırılması hedeflenmiştir.

Yalçın (2011), "Taksim Meydanı ve Çevresinin Bir Kamusal Alan Olarak Tüm Kullanıcılara Yönelik Erişilebilirliğinin İrdelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; önemli bir kamusal alan olan Taksim Meydanı ve çevresinin kentteki tüm kullanıcıların erişilebilirlik gereksinimlerini karşılaması ve bu alanın insan odaklı bir anlayışla planlanması için altlık oluşturmak ve tüm kullanıcıların erişilebilirliğini engelleyen fiziksel çevre problemlerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir.

TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi (2012), "Taksim Meydan Düzenlemesi" çalışmasıyla; ülkemizin önemli kentsel mekanlarından olan Taksim Meydanı bu çalışma ile ilk planlanmasından söz konusu yeni düzenlemeye kadar incelenmiş olup, bu düzenlemenin alana ve kullanıcılara olacak etkileri irdelenmiştir.

Taksim Meydanı ve Yakın Çevresi Düzenleme Projesi Araştırma Raporu (2013), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Daire Başkanlığı Altyapı Projeler Müdürlüğü tarafından ihale edilen "İstanbul Geneli 2. Grup Cadde-Meydan Düzenleme Projelerinin Hazırlanması İşi" Danışmanlık Hizmetleri kapsamında 8 nolu Alt İş "Taksim Meydanı ve Yakın Çevresi Düzenleme Projesi" için Sözleşme Özel Teknik Şartname Madde 5 "Araştırma ve Raporlama" safhası dahilinde "Madde 5.7 Araştırma Raporu" hükümleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Taksim Meydanı ve Yakın Çevresi Düzenleme Projesi Ulaşım Analizi Raporu (2013), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Daire Başkanlığı Altyapı Projeler Müdürlüğü tarafından ihale edilen "İstanbul Geneli 2. Grup Cadde-Meydan Düzenleme Projelerinin Hazırlanması İşi" Danışmanlık Hizmetleri kapsamında 8 nolu Alt İş "Taksim Meydanı ve Yakın Çevresi Düzenleme Projesi" için Sözleşme Özel Teknik Şartname Madde 5 "Araştırma ve Raporlama" safhası dahilinde "Madde 5.7 Araştırma Raporu" Taksim Meydanı ve yakın çevresi ulaşım durumunun saptanması hedeflenmiştir.

Altınçekiç ve ark. (2014), "Tarihsel Süreç İçinde Kent Kimliğinin Mekansal Kalite Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma (Taksim Meydanı)" başlıklı araştırmayla; Taksim Meydanı ve çevresinin kimliğini, tarihsel değişim sürecinden yola çıkıp mekansal kalite parametreleri açısından irdelenmiş günümüzde yenileme projesinin kent kimliğine etkileriirdelenmiştir.

Gelen (2016),"Mekansal Kimliğin Sürdürülmesinde Tarihi Kent Merkezlerinin Kamusal Gücünün Kentsel Tasarım Bağlamında Değerlendirilmesi: İstiklal Caddesi Aksı ve Taksim Meydanı (İstanbul)" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıyla; mekansal kimliğin sürdürülebilmesinde tarihi kent merkezlerinin kentsel tasarım kapsamında yeniden değerlendirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1 Kent Kavramı

Doğası ve yapılaşması ile bir bütün olarak yaşayan yerleşimler kentlerdir. Yapay ve doğal bu iki unsur birbiri ile sürekli etkileşim halinde olup, birinin ötekine göre eksikliği veya fazlalığı ya da birlikte oluşturdukları ahenk, gerek kent yaşamına, gerekse kentin sergilediği görünüme ve dolayısıyla kent peyzajına yansımaktadır. Her kentin belirli açılardan panoramik görünümü, silüetleri ve peyzajı, o kentin imajında en etkin rol oynayarak oluşumlar meydana getirmektedir. Kentler, kuruluş ve gelişme faktörlerine dayalı olarak, yapılaşmasının yoğun olması, zengin tarihi doku içermesi, önemli coğrafi ve jeolojik yapılara sahip olması gibi farklı karakteristik yapılar taşıyarak işlevlere sahip olurlar. Ayrıca bu karakteristik yapılarına paralel olarak kentler, sanayi kenti, turizm kenti, finans ve ticaret kenti vb. belirli temel işlevleri ağırlıklı kimlikler de edinerek kendilerine özgü bir imaj meydana getirmektedirler (Korgavuş ve Karagüler 2014). Bu bağlamlarda kenti tanımlarsak Keleş (2002)' e göre; sadece nüfusun belli bir yerde toplanması ile açıklanabilecek bir bölge olmayıp; kendine özgü yapısı, işleyişi, işgücü biçimi olan, toplumsal örgütü, kültürü bulunan çok nüfuslu yerleşmelerdir (Aksungur 2010). Keleş (1980)' e göre; kent sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme alanlarından oluşmaktadır (Göncü 2007). Hasol (1988)' a göre; bir yerleşme biriminin kent olabilmesi için, o bölgede tarım dışı üretim ağırlık kazanmalı, üretim araçları ve dolayısıyla nüfus bu çevrede yoğunlaşarak, aynı olmamalı ve bütünleşme dereceleri yükselerek nitelik taşınmalıdır (Göncü 2007). Kent, farklı dönemlerin tarihi birikimlerinin üst üste gelmesi ile doğal süreç içinde ya da planlı ve tasarım hedeflerine uygun olarak oluşmaktadır. Kentler doğal süreçler içinde planlanarak estetik değerler kazanabilmektedir (Bostancı 2008). Kent sayılarının fazlalaşması ve kentte yaşayan nüfusun artması kentleşmeyi beraberinde getirmektedir. Nüfusun artışı, ilk olarak o bölgedeki doğum oranlarının ölüm oranlarından fazla olmasıyla meydana gelirken ikinci olarak ise göç hareketleri ile oluşmaktadır. Kentlerde nüfus artışının fazla olmasında ikinci faktörün etkisi daha fazla olmaktadır. Kentleşme sadece nüfus hareketine bağlı olmamakla birlikte ekonomik ve sosyal

yapıdaki değişimlerle de açıklanması gereken bir süreçtir. Bütün bunlar karşımıza kentleşme kavramını olarak çıkmaktadır (Aksungur 2010).

Keleş (2002)' e göre; kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunda meydana gelen, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimidir (Aksungur 2010). Kentleşme kavramının yanı sıra üzerinde durulması gereken bir diğer konu ise kentlileşmedir. Kentlileşme ise, bulunduğu yerden başka bir kente göç etmiş ve yaşamakta olan insanların kente özgü davranışlar sergilemeleri yani tavır ve davranışlarında meydana gelen değişimlerdir. Türkiye'de kentleşme oranı batılı sanayileşmiş ülkelere oranla düşük olmasına rağmen kentleşme hızının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Kentleşmede, kentsel yerleşmenin büyüklüğü ile orantılı olan nüfus yığılması bir süreç olarak belirlenmektedir (Göncü 2007). Bir kenti meydana getiren öğeler incelendiğinde kentler, uygarlıkların geçmişten getirdikleri tarih, kattıkları kültür, içinde yoğruldukları coğrafyayla biçimlendikleri toplumsal hayata ve hayatın içinde var olan her şeye ev sahipliği yaparak bu etkileşimle kentin kimliğinden, profilinden ve kentin imgesinden karakteristiklerini alarak kentleşme süreciyle biçimlendiği görülmektedir. Genel anlamda kentler benzer olabilirler, ama çok farklı peyzajlar, ekonomiler, kültürler ve toplumlara sahiptirler. Bu da, kentlerin çeşitli bir süreçler dizisi tarafından şekillendikleri olgusunun bir yansımasıdır. Kent gelişimini etkileyen belirli süreçler dizisi de her bir kente özel bir dizi faktöre dayalıdır (kent büyüklüğü, ekonomisinin doğası, dünya ekonomisindeki yeri vb..) kent tipleri ve kentleşme süreçlerindeki çeşitlilik, basit bir gelişim sürecine indirgenmemelidir (Göncü 2007).

- **Tarihsel Süreçte Kentlerin Ortaya Çıkışı**

Mumford (2007)'e göre; kentin ilk olarak nerede ve ne zaman oluştuğuna dair kesin bilgi bulunmamaktadır, M.Ö. 7000-6500 yılları arasında şimdiki Konya sınırları içinde bulunan Çatalhöyük'te 1000'den fazla konut ve 5000-6000 nüfusu ile kent sıfatını hak edecek bir yerleşim alanı olduğundan bahsedilmektedir. Avrupa'da kentlerin gelişimi, uygarlığın gelişiminde önemli rol oynayan eski Yunan kentlerinin ortaya çıkışı ile başlamış ve daha sonra Roma kentleri ile önem kazanmaya başlamıştır (Göncü 2007). Eraydın (2003)' a göre; 1980 sonrası kentler araştırıldığında; daha önceki dönemlerde yoğunluğu olan kentleşme-göç, kentsel gelişim, kentsel kalite, ulaşım sorunları, aile, komşuluk ilişkileri gibi dönüşen sosyal

yapılar, gecekondu alanlarının dönüşümü, kente uyum, konut, bölgesel dengesizlikler gibi konuların yeni içerikler kazanarak sürdürüldüğü ancak, bu çalışmaların yanı sıra yeni kentsel araştırma konularının ve yaklaşım biçimlerinin de dünyadaki gündeme paralel olarak ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir (Göncü 2007). Brenner (2000)' a yaptığı çalışmalara göre ise; özellikle 1980 sonrası dönem, küreselleşmenin ve neo-liberal ekonomi politikaları uygulamalarının tüm boyutlarıyla dünyadaki üretim ve emek örgütlenmelerine ve düzenleme mekanizmalarına karşı baskınlık gösterdiği, dünyada coğrafi-mekansal ölçeklerin ve hiyerarşilerin yeniden yapılandığı ve kentlerin bu yeni işbölümü ve ölçekler doğrultusunda şekillendiği yılları içermektedir (Göncü 2007). Kongar (1998)' a göre; Türkiye'deki kentleşme olgusu, ülkenin toplumsal ve ekonomik yapısını meydana getiren temel unsurlardan biridir. Yalnız tarımdaki değişmelerin ve sanayileşmenin bir sonucu olarak değil, toplumsal değişme sürecinin de bir göstergesidir ve siyasal, toplumsal ve ekonomik yapı üzerinde kendisine özgü nitelikleri vardır. Türkiye'de kentlerin ortaya çıkması ve gelişmesini Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi olarak ikiye ayırmak gerekirse Osmanlı döneminde; demografik ve ekonomik faaliyetler önemli olmakla birlikte tarımsal üretim, asker ve bürokratlardan oluşan yönetici sınıfın harcamaları topraklardan elde edilen gelirle karşılandığı için bu durum kentin yapısını belirleyerek kentin şekil almasını sağlamıştır. Cumhuriyet döneminde ise; savaşların sona ermesiyle ekonomik-sosyal politikalar, tarımda makineleşme ve toplumsal değişme kentleşmeyi hızlandırmıştır. (Göncü 2007).

2.2 İstanbul Kentinin Özellikleri

İstanbul, denizlevar olan ve yine denizin yaşam verdiği bir kent dokusudur. Kent, Boğaz ve Haliç'in varlığıyla üç bölgeye ayrılmıştır. Birinci bölge, Haliç ile Marmara arasında kalan ve Tarihi Yarımada olarak adlandırılan alandır. İkinci bölge, Haliç'in kuzey kesiminde, Tarihi Yarımada'nın tam karşısında kalan Galata ve Beyoğlu yerleşim alanlarıdır. Üçüncü bölge ise, Asya yakasının Üsküdar ve Kadıköy gibi eski yerleşimleridir. İstanbul kenti, coğrafi konum olarak önemli kara ve deniz ulaşım yollarının kesişim noktasında bulunmaktadır. Orta Avrupa ve Balkanlar'dan gelen yollar, Trakya Havzasını izleyerek burada birbirine kavuşur ve Boğaz'ın karşı kıyısında Anadolu'nun içine doğru uzanmaktadır. Karadeniz ve Akdeniz kıyısındaki ülkeler için zorunlu bir geçit yeri oluşturmaktadır. Kentin biri Haliç, diğeri Marmara Denizi'ne paralel giden iki sırtı ve bunların üzerinde bulunan yedi tepesi bulunmaktadır. Topoğrafik veriler, yolların ve yapı adalarının oluşumunda olduğu kadar kentin anıtsal yapılarının yerlerinin belirlenmesinde de etkili olmuş ve kentin silüetinin

meydana getirmiştir. Marmara bölgesinin kuzeyinde yer alan İstanbul ilinin yüzölçümü 5712 km²'dir. İl geneli Trakya-Kocaeli üzerinde kurulduğu için fazla abartılı bir topoğrafya göze çarpmamaktadır. Beyoğlu ve Eminönü yarımadasında 100 m-130 m yükselti hakim olmuştur. Yerleşim alanı olarak kent, iklimi nedeniyle Karadeniz Bölgesi'nin iklimi ile Akdeniz iklimi arasında bir özellik taşımaktadır. Yazın sıcak ve kurak Akdeniz iklimi, kışınsa Karadeniz Bölgesi'nin nemli ve serin havası etkili olmaktadır (Bağbaşı 2010).

2.3 Kent Kimliği

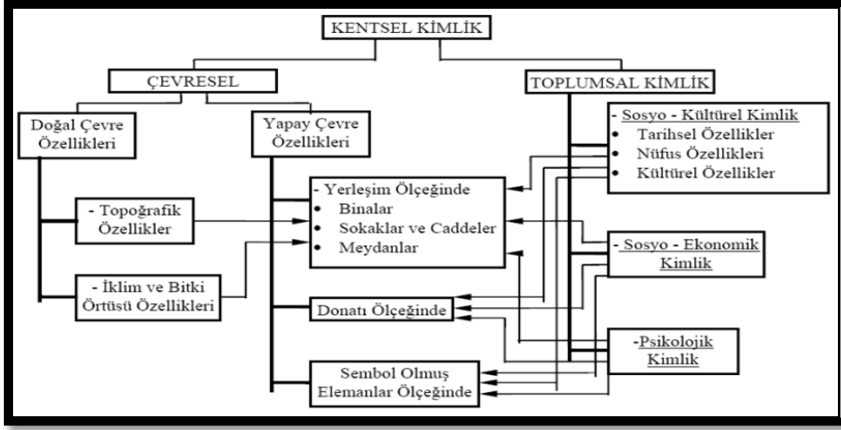
İnsanlar yaşamları boyunca tarım, din ve sanayinin egemen olduğu toplumların bir parçası olmuşlardır. Bir kentin imajında en etkin rol oynayan faktörlerin başında kentlerin belirli açılardan panoramik görünüşleri, silüetleri ve peyzajı etkili olmaktadır. Toplumların zengin tarihi doku içinde yer alması, coğrafi ve jeolojik yapılara sahip olması farklı karakteristik yapılar meydana getirir ve bu karakteristik yapılara paralel olarak sanayi kenti, turizm kenti, finans kenti, ticari kenti vb. fonksiyonlar kimlik oluşturarak kentlere özgü bir imaj oluşturmaktadır. Kimlik kavramı, canlılar ya da nesnelere için ayırt edici olan ve farklılığı ile ön plana çıkan özelliklerdir diyebiliriz (Korgavuş ve Karagüler 2014).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde kimlik "Toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirtir, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü" olarak tanımlanmaktadır (<http://tdkterim.gov.tr>). Ertürk (1996)' e göre; kimlik, herhangi bir canlıyı veya objeyi görsel, işitsel vb duyularla algılanacak biçimde diğer öğelerden ayırarak kendine özgün hale getirme olgusudur. Toplumda her birey kendi kimliğini oluşturarak var olmaktadır. Bireyler arasındaki farklılaşma ile değişkenlik ortaya çıkmaktadır ve bu değişkenlik toplumun yaşadığı çevrede de kendisini gösteren birleşim haline gelmektedir (Kır 2009). Kent kimliği, kentin imajını olumlu ya da olumsuz doğrultuda etkileyen, her kentte benzer öğeler taşısa bile kendine özgü nitelikleri olan, kentin var olmasını sağlayan yaşayanlarından her daim etkilenen, gelişen, sürekliliği olan ve geçmişin tarihsel, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı ile şekillenmiş, geçmişi yok saymadan bu günün getirdikleri ile yoluna devam eden bir ilişkiler sisteminin adıdır (Kır 2009). Lynch (1960), Ocakçı (1993), Ocakçı (1994), Ocakçı ve Southworth (1995), Suher ve ark. (1996), Önem ve Kılıçaslan (2005), Kaypak (2010)'a göre; bir kentin kimliği; doğal ve yapay çevreden kaynaklanan kimlik unsurları, bu unsurların mekansal öğeleri, tarihi, kültürel değerleri ve düzeyi, mimarisi, sosyal yapısı, coğrafyası, içinde yaşayan uygarlıkları, yerel gelenekleri, yaşam biçimi,

günümüzde yaşadığı insanları, ilk yerleşimlerinden bugüne geçirdiği evreleri, topografyası, bitki örtüsü, iklimi, jeo-politik konumu, Doğu veya Batı kenti oluşu, deniz ve karayolu bağlantısı, başka kültürlerle olan açıklığı veya kapalılığı, ekonomik yapısı, barındırdığı canlı türleri, geçirdiği işgaller ve savaşlar, depremler, bir devlete başkentlik yapıp yapmadığı vb. birçok etken ile değişebilmekte ve böylelikle kendine özgü nitelikler kazanmaktadır (Topçu 2011). Ülkemizde kentlerimizin kimlik dokusunu, Anadolu yarımadasındaki yaklaşık 5 bin yılı bulan sivil yaşamın oluşturduğu farklı ve zengin kültürlerin birbirinden etkilenmeleri ile birlikte özellikle son sekiz yüz yılı aşan Osmanlı dönemi oluşturmaktadır. Tarih boyunca, ülkemizde kentsel mekanların meydana gelmesinde, sosyal yaşam ile bütünleşen, toplumun kısıtlı imkanlarına akılcı, yaratıcı çözümler üreten, ancak yaşam biçimleri ve teknolojiden yararlanma açısından, zaman içerisindeki dönüşümleri ağır seyreden, köklü olmayan uygulamalar izlemiştir. Özellikle dönemin üretim mekanizmalarına ayak uyduramayan Osmanlı İmparatorluğu'nun 20. yüzyılın başlarında çökmesinin yanı sıra sanayi devrimini yaşamamış olan Türk toplumu, kültürel aydınlanmayı da gerçekleştirememiştir. Bu dönemden sonra Atatürk'ün topluma biçtiği çağdaş kimlik anlayışı 1923-1945 yılları arasında toplum tarafından bir yaşam biçimi olarak kabul görmüştür. Büyük ya da küçük her kent bir kimlik oluşturmuş olup her biri bu kimlikle anılmakta ve kimliğiyle yaşamaktadır. Kent kimliği, uzun zaman dilimini kapsayarak meydana gelir ve kentin ruhunu yansıtmaktadır. Bir kentte yaşayan bireyler için, içinde yaşanabilen çevre, sadece içinde bazı etkinliklerin yapıldığı, yaşamaları için gerekli kazancın sağlandığı mekanlar ise orada yaşayanlar için araçsal niteliklerinin dışında bir anlam içermiyorsa oranın kimliğinden değil kimliksizliğinden söz edilebilmektedir (Ulu ve Karakoç 2004).

2.3.1 Kent Kimliği Bileşenleri

Ünügör (1996), Öçal (2008)'e göre kentsel kimlik bileşenleri Şekil 2.3'teki gibi sınıflandırılmaktadır (Göncü2007).

Şekil 2.3. Kentsel kimlik oluşum şeması (Göncü 2007)

2.3.2 Doğal Çevre Kimlik Bileşenleri

Doğal oluşumda yer alan her türlü bileşen; topoğrafik özellikler ve coğrafik oluşumlar, iklim ve bitki örtüsü özellikleri doğal çevrenin bir parçası olmaktadır (Arabulan 2008).

Coğrafik Oluşumlar ve Topoğrafik Özellikler: Kentler topoğrafik özelliklerine göre kimlik kazanarak yerleşmenin arazi özelliklerini ve coğrafi oluşumlarını meydana getiren bileşendir. Kentlerin oluştuğu ve gelişme gösterdiği karakter özellikleri, gerek yerleşim ölçeğinde gerekse de konut ölçeğinde kimliği etkilemektedir. Yerleşimlerin bulunduğu arazinin durumuna göre yerleşim biçimleri farklılık göstermektedir. Topoğrafik özelliklerin dışında, birtakım coğrafi oluşumlar da kent kimliği oluşumunda etkilidir. Örneğin, bir göl, akarsu, vadi veya bir iç deniz olabilir (Arabulan 2008).

İklim ve Bitki Örtüsü Özellikleri: Binalar ve doğal olarak yerleşimler iklimsel koşullara göre çok farklı özellikler taşımaktadırlar. Mesela, Karadeniz kıyıları gibi çok yağış alan bölgelerde binaların çatı eğimleri çok olmaktadır ve buna dayalı o bölgede çatı dokusu oluşmaktadır. İklim, kentin bir bütün olarak algılanmasını sağlamaktadır. Örneğin, Erzurum havanın kuru ve soğuk olmasından dolayı karasal iklime sahiptir ve bu nedenle iç bölgelerde yer almaktadır. Bu da iklimin kent kimliği oluşumunda önemli bir etken olduğunugöstermektedir. Mimari yapıların şekillenmesi de bitki örtüsünün malzeme seçimini belirleyen kentin kimliğini oluşturan bir diğer unsurdur. Örneğin; ormanlık bir bölgeye has

ahşap malzemesinin kentte yapı malzemesi olarak kullanılması o bölgenin kimliğinin oluşmasına imkan tanımaktadır (Arabulan 2008).

Jeolojik Yapı Etkisi: Kentlerin jeolojik yapısı, kent silüetini ve kent genelinde kullanılan yapı malzemelerini etkilemektedir. Jeolojik yapı, yapıların boyutlarını ve yüksekliklerini etkileyen en önemli etmen olarak kent silüetini ve dolayısıyla kimliğini farklılaştırmaktadır (Kır 2009).

2.3.3 Yapay Çevre Kimlik Bileşenleri

Yapay çevre kimlik bileşenleri yapı faktörü ve fiziksel kimlik arasında önemli rol oynamaktadır. İnsanların yaşamları boyunca doğayla yaptığı müdahaleler sonucundayapı faktörleri etkilenmiştir. Ve bu etkilenme kent kimliğinin mekansal yapı ve doğal yapı ile olan ilişkisinde olumlu ya da olumsuz etkenler meydana getirmektedir. Deniz (2004)' e göre; insanın çevre koşullarına tepkisi sadece bir doğal tepki değil, aynı zamanda düzenleyici bir eylem olmaktadır. Kentte insanın biçim verdiği ve kendi kültürü ile yoğurduğu bir yapay çevredir (Kır 2009).

Yerleşim Ölçeğindeki Yapay Çevre Kimlik Bileşenleri: Deniz (2004)' e göre; kentin yapay çevresinin temel ögesini oluşturan kısımdır. Binaların farklı amaç ve biçimlerde arazi üzerinde konumlanmasından oluşmaktadır (caddeler, sokaklar, meydanlar, açık alanlar, yerleşim bölgeleri vb.) (Kır 2009).

Yollar: Kılıçaslan (1995)' a, Deniz (2004)' e göre; kent kimliğini belirleyen ve kişilerin kentsel imgelerinde etkili olan yollar sadece hareketlerin yer aldığı fiziksel mekanlar değil aynı zamanda kentin erişilebilirliğini sağlayarak toplumsal yaşamın en canlı ortamlarını oluşturmaktadırlar. Bireyler ve toplumlar yollarda bir araya gelir, çeşitli etkinlikler yollar boyunca gerçekleşmektedir. Toplumsal değerler yol mekanlarında hissedilir (Kır 2009).

Yapılar (kentsel doluluklar): Kılıçaslan (1995)' a, Deniz (2004)' e göre; yollara karakter kazandıran en önemli eleman yapılarıdır. Yapılar/binalar, yollar ve meydanları çevreleyerek biçim verir. Yollar yapılarla/binalara erişilebilirliği sağlarken yapılar da yollara karakter kazandırmaktadır. Yapılar; yükseklikleri, cephe oranları, kullanılan malzeme, çatıları, renkleri ve mimari üslupları ile özel görünüm oluşturumaktadırlar. Bunun yanı sıra ağaçlar, bitki türleri, su elemanları da yolların simgesi haline gelebilir (Kır 2009).

Açık Alanlar (kentsel boşluklar):Kent içinde meydanlar, yeşil alanlar, avlular, yaya bölgeleri vb. açık alanları meydana getirmektedir. Açık alanlar, kentin yaşandığı, kentin insanlarla iletişime en açık olduğu alanlardır. Gerek mekanın genel kurgulanış biçimi gerekse bu mekanlarda kullanılan öğeler çeşitli mesajlarla kentlilere ulaşmakta ve kent kimliğini oluşturmaktadır (Kır 2009). Kent içerisinde kimliği önemli ölçüde etkileyen bir diğer açık alan meydanlardır. Meydanlar fiziksel yapılarının yanı sıra, fonksiyonları dolayısıyla kültürel ve politik anlamda da kenti ve kent kimliğini etkilemektedir (Kır 2009).

Bölgeler: Mahalle ya da ortak bir özelliğe sahip olarak bilinen kentin bir kesimi veya bir bölgesi, yerleşim bölgesi olarak anılarak kentin en önemli elemanı olmaktadır. Kent içinde gösterdikleri benzer faaliyetlere göre bu bölgeler isimlendirilmektedir; örneğin ticaret bölgesi, turizm bölgesi, konut bölgesi, vb. Bu bölgelerin kendi içlerinde ve birbirleriyle olan ilişkileri, kentin fiziksel yapısı ve kimliğinin oluşumunda etkili faktördür (Arabulan 2008).

Sınırlar:Lynch (1960) ve Deniz (2004)' e göre; yollar kadar olmasa da pek çok insan için organize edici nitelik taşımaktadır. Formal olarak paralel giden kenarlar, yüzeysel ve hacimsel karakteri ile o çevrenin biçimsel etkinliğine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Yollar ise ne kadar birleştirici ve bağlayıcı ise kenarlar o kadar ayırıcı elemanlardır. Kenarlar zaman zaman kent içinde bir sur duvarı, su kıyısı ya da dağ niteliği taşıırken, yol için ağaç dizisi olabilmektedir (Kır 2009).

Odak Noktaları:Bir kentin ya da bölgenin simgesi haline gelmiş işaretlerdir. Genellikle önemli kesişim noktaları üzerinde yer almaktadırlar. Yön ve mesafelerin algılanmasında hareket noktası oluşturmaktadırlar. Bir kentin simgesi haline gelip kent kimliği üzerinde önemli bir etki meydana getirirler. Bir bina, bir anıt veya bir çeşme olabilir. İstanbul'da Galata Kulesi, Paris'te Eiffel Kulesi ya da New York'taki Özgürlük Heykeli içinde yer aldıkları kentlerin simgeleri haline gelmiş eserlerdir. Göncü (2007), Deniz (2004)' e göre; bazı kullanımlar, fiziksel karakter yoğunluğundan önem kazanan toplanma yerleri odak noktası olabilmektedir. Bir meydan veya sokak köşesi bile odak noktası niteliği taşımaktadır. Bu yoğun düğüm noktalarından bazıları, etkisi etrafa yayılan veya sembol olarak duran odağı veya kendisidir. Bunlara İstanbul-Taksim Meydanı gibi bölgeler örnek verilebilir (Kır 2009).

İşaretler (sembol olmuş elemanlar) Ölçeğinde ki Yapay Çevre Kimlik Bileşenleri:Lynch (1960) ve Deniz (2004)' e göre; görsel olarak kolay fark edilebilen, gözlemcitarafından kolay algılanabilen, referans noktaları landmark (nirengi noktası) olarak

tanımlanmaktadır. Bir kenti veya bir bölgeyi simgeleyen, çevreden ayrıcalıklı bir duruma getiren işaretleri ifade etmektedir (Kır 2009). Deniz (2004)' e göre; sembolik olmasına rağmen, yapılış dönemi, boyutları onu iyi kimliklendirilmiş bir imaj haline getirmektedir. Sembol olmuş elemanlar birçok bakış açısından görülmektedir. Genellikle kesişim noktalarında yer alırlar. Yön ve mesafeleri göstermek için hareket noktası olarak alınabilirler. Eyfel Kulesi, Özgürlük Anıtı örnek olarak verilebilir. Binalar, levhalar, tabelalar, mağazalar veya dağlar gibi fiziksel objelerde işaret olarak kullanılabilir. Bazı işaretler tipik olarak belli mesafelerden, belli açılardan veya daha küçük elemanların tepesinden görülürler. Hareket eden bir nokta bile hareketleri düzenli ve yavaş olan güneş gibi işaret olabilmektedir (Kır 2009).

Donatı Ölçeğindeki Yapay Çevre Kimlik Bileşenleri:Bu grup reklam panoları, tabelalar, oturma grupları, telefon kabinleri vb. gibi kentsel mobilyalardan oluşmaktadır. Kent bütünü içinde kentsel mobilyaların o kentin karakteriyle uyumlu ve bu yüzden yapılan uygulamalarda kent kimliği göz önünde bulundurulmalıdır (Kır 2009).

2.3.4 Sosyo-Kültürel Çevre Kimlik Bileşenleri

Toplumun sosyal, kültürel yapısı ve toplumun "var oluşu" ve "ilişkileri" sonucu ortaya çıkan özelliklerini içermektedir. Toplumun geçmişinden gelen birikimlerin oluşturduğu yaşam biçimi ve sonradan kazanılan deneyimler toplumun kültürel yapısını oluşturmaktadır. Kültür, geçmişten gelen ve günümüze kadar devam eden yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının tümünü kapsamaktadır. Bu değerlerin içinde toplumun gelenek, görenek, adet, örf, yeme-içme alışkanlıkları, sözlü ve yazılı edebiyatı ve konuşma biçimi gibi temel özellikler temel oluşturmaktadır. Kültürel kimlik, kent kimliğinin en aktif unsurudur. Özellikle nüfus yapısının çok hızlı değişkenlik gösterdiği kentlerde daha önemli bir faktör olmaktadır (Arabulan 2008).

2.3.5 Sosyo-Ekonomik Çevre Kimlik Bileşenleri

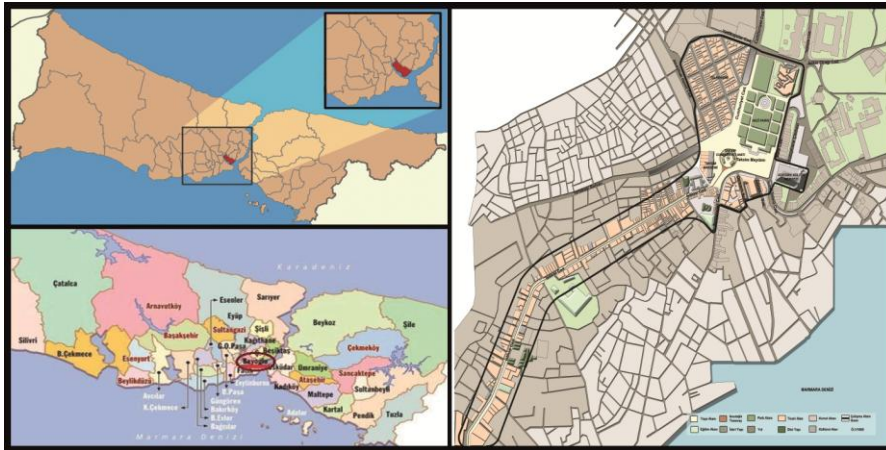
Deniz (2004)' e göre; toplumun istihdam yapısından gelen özelliklerle oluşan kimliktir. Toplumdaki işgücünün çeşitli kollara dağılımı (işçi, memur, esnaf, vb.) ve bunların toplumdaki yerleri toplumun zenginliğini meydana getirmektedir. Dolayısıyla bunlar ekonomik kimliğini oluşturmaktadır(Kır 2009).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Araştırmanın ana materyalini İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde yer alan Taksim Meydanı ve yakın çevresi oluşturmaktadır. Seçilen alan yaklaşık olarak 210.000 m²'dir. Araştırma alanı; İstiklal Caddesi, Abdülhak Hamit Caddesi ve Yedikuyular Caddesi üzerinden Talimhane bölgesi, Gezi parkı ile Mete Caddesi üzerinden ise Atatürk Kültür Merkezi, Taksim Meydanı'nı kapsayarak İsmet İnönü Caddesi, Dünya S. Sokağı, Osmanlı Sokağı'nın bir kısmı ile Sıraselviler Caddesi'ne bağlanmaktadır.

Taksim, İstanbul ilinde Beyoğlu sınırları içinde; İstiklal Caddesi, Sıraselviler Caddesi, Gümüşsuyu Caddesi ve Tarlabası Bulvarının kesişim noktasında bulunur. Beyoğlu ilçesi yüzölçümü 8.76 km²'dir. Beyoğlu, İstanbul'un Avrupa yakasında bulunan ilçelerinden biridir. İlçesini kuzeyden Şişli İlçesi, doğudan Beşiktaş İlçesi ve İstanbul Boğazı, Kuzeybatıdan Kağıthane ve Eyüp ilçeleri, güneyden Haliç çevrelemektedir. Köy yerleşimi olmayan ilçe 45 mahalleden oluşmaktadır (İBB araştırma raporu 2013). Araştırma alanının konumu Şekil 3.1'de belirtilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırma alanının konumu

Araştırma alanı olarak Taksim Meydanı ve yakın çevresinin seçilmesinde;

- İstanbul kent kimliğinin simgesi niteliğinde olması,
- Kentin önemli ulaşım bağlantılarını üzerinde barındırması,
- Tarihi anıtsal yapı ve geleneksel mimari dokuyu bulundurması,
- Ticari mekanlara sahip olması,
- Taksim Meydanı'nın İstanbul kenti için bir landmark niteliği taşıması,
- Yoğun kullanım talebine sahip olması, etkili olmuştur.

Araştırmada; ikincil veri olarak kullanılacak diğer materyaller ise aşağıda verilmiştir.

- Araştırma konusu, kapsamı ve alanı hakkında incelenen ulusal ve uluslararası yayınlar, kitap, dergi, makaleler ve tezlerden elde edilen verilerden,
- Geçmiş dönemlere ait planlar ve İstanbul Metropolitan Plan Bürosu tarafından yapılan 1/1000 ölçekli imar plan ve raporlarından,
- Alanda yapılan gözlemler ve çekilen fotoğraflardan,
- Görsel peyzaj analizi aşamasında yapılan uzman anketlerinden,
- Anket sonucu elde edilen verilerin analizinde de SPSS bilgisayar yazılımından yararlanılmıştır.

3.2 Yöntem (Araştırma)

Bu çalışmada; İstanbul'un tarihsel birikime sahip önemli noktasının tarih boyunca sosyal yaşantısı ve kentsel strüktürünün sürekliliğinin İstanbul kent kimliği üzerine etkisi hedeflenmiştir. Bu kapsamda çalışma yöntemi, veri toplama (literatür araştırması), alan analizi, değerlendirme ve sonuç bölümünden oluşmaktadır.

Veri Toplama:Bu aşama kendi içerisinde büro çalışmaları ve arazi çalışmaları olmak üzere iki farklı şekilde gerçekleşmiştir. Büro çalışmaları kapsamında; konu ve kapsama yönelik yapılan çeşitli tezler, makaleler, raporlar vb. irdelenmiştir. Bununla birlikte araştırma alanına ilişkin belediye ve kurum arşivleri taranarak, ilgili yazılı ve görsel belgelerin araştırılması sağlanmıştır. Arazi çalışmaları aşamasında ise; alan detaylı bir şekilde alan gezileri ile incelenerek çeşitli fotoğraf çekimleri yapılmıştır.

Alan Analizi:Araştırma alanı sınırlarını kapsayan haritalardan yararlanılarak çeşitli analizler yapılmıştır. Bu analizler Rapoport (1977), Gibson (1968), Çınar Atınçekiç vd. (2014)'nin çalışmalarından yararlanılarak mekansal kalite parametreleri çerçevesinde yapılmıştır. Bu aşamada 'Mekansal Kalite Parametreleri' yardımıyla Taksim Meydanı ve yakın çevresinin geçmişten günümüze kadar olan gelişimi ve değişimi saptanmıştır. Bu kapsamda alan analizi; görsel, fiziksel ve işlevsel kalite olmak üzere üç ana başlık altında Çizelge 3.1'debelirtmiştir.

Çizelge 3.1.Alan analizi aşamaları

İşlevsel Kalite Değerlendirmesi	Fiziksel Kalite Değerlendirmesi	Görsel Kalite Değerlendirmesi
<ul style="list-style-type: none"> • Ulaşım durumu • Yapı-fonksiyon analizi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kat yükseklikleri analizi • Yapı-malzeme durum analizi 	<ul style="list-style-type: none"> • Görsel peyzaj analizi • Landmark (nirengi noktaları) • Tarihi gelişim analizi

İşlevsel Kalite Değerlendirmesine Yönelik Alan Analizi:İşlevsel kalite değerlendirme kapsamında; ulaşım durumu ve yapı-fonksiyon analizi yapılmıştır. Ulaşım durum analizi yapılırken İstanbul Beyoğlu İlçesinin ulaşım sisteminin tarihçesi araştırılarak geçmişte var olan ulaşım sistemleri ile günümüzde araştırma alanının yayalaştırma ile geçirdiği değişimler sonucu geliştirilen ulaşım sistemlerinin araştırma alanını nasıl etkilediği saptanmak istenmiştir. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından elde edilen raporlar ve 1/1000 ölçekli imar planlarından faydalanılarak günümüzdeki ulaşım durumunu gösteren bir planı hazırlanmıştır. Yapı-fonksiyon analiziyle ise, incelenen tezler, makaleler ve konuya ilişkin kitaplar ile yapıların geçmişteki işlevleri araştırılmıştır. Günümüzde ise alanda yapılan gözlemler, incelenen tezler ve makaleler ile yapıların yükledikleri fonksiyonlar araştırılarak plan üzerinde şemalar şeklinde gruplara ayrılmış olup odak noktaları harita üzerinde belirtilerek yapı-fonksiyon analizi hazırlanmıştır.

Fiziksel Kalite Değerlendirmesine Yönelik Alan Analizi:Fiziksel değerlendirme kapsamında Taksim Meydanı ve yakın çevresi için kat yükseklikleri analizi ve yapı-malzeme durum analizleri yapılmıştır. Kat yükseklikleri analizi ile çalışma alanında bulunan yapıların

geçmişteki kat yükseklikleri İBB raporları, incelenen tezler ve makaleler ile belirlenmiştir. Günümüzde ise alanda yapılan gözlemler, incelen tezler ve makaleler ile şimdiki durumlarına ilişkin kat yükseklikleri belirlenmeye çalışılarak imar planı üzerinde 1-3 katlı yapılar, 4-6 katlı yapılar, 6 ve üzeri katlı yapılar olarak gruplara ayrılarak haritası hazırlanmıştır. Yapı-malzeme durum analizini hazırlayabilmek için araştırma alanına ilişkin makaleler, tezler ve kitaplar incelenerek geçmiş durumlarını ortaya koyan bilgiler elde edilmiştir. İmar planı üzerinde günümüze ait yapı-malzeme durumunu ortaya koyabilmek amaçlı tezler ve makaleler incelenerek ve alanda yapılan gözlemler ile elde edilen bilgiler doğal malzeme, yapay malzeme ve doğal+yapay malzeme şeklinde gruplara ayrılarak yapı-malzeme durum analizi haritası hazırlanmıştır.

Görsel Kalite Değerlendirmesine Yönelik Alan Analizi:Görsel kalite değerlendirmesi kapsamında; ilk olarak görsel peyzaj analizi yöntemi kullanılmıştır. Fotoğraflara dayalı sunu yapılarak, katılımcılara sunulan görüntülerin aldığı puanların değerlendirilmesi yöntemi(Müderrişoğlu ve Eroğlu 2006; Özhancı & Yılmaz 2011; Kıroğlu 2007; Kuğu Tüfekçioğlu 2008; Altınçekiç ve ark. 2014; Kiper ve ark. 2016) ile araştırma alanının geçmiş ve günümüz kullanımlarına yönelik görsel kalitesi saptanmıştır. Saptanan bu verilerin değerlendirme sonuçlarının yorumlanmasında ise (Özkan ve ark. 2015) kent görünümünde görsel tercih değerlendirilmesi çalışmasından faydalanılmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda geçmiş ve günümüz arasında kıyaslamalar yapılmıştır.

Arazi çalışmaları ile araştırma alanının çeşitli noktalarından çekilen fotoğraflardan en uygun 7 adeti görsel analiz çalışmasında kullanılmıştır. Seçilen 7 adet fotoğrafın hem geçmiş dönemlere ait görüntüsü hem de mevcut görüntüleri 12 adet uzman grubu tarafından değerlendirilmiştir. Uzman grubunu alanı iyi tanıyan mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarlarından oluşan kişiler oluşturmuştur. Değerlendirmelerde daha önce görsel peyzaj analizi çalışmalarında kullanılan ölçütlerden (Altınçekiç ve ark. 2014) oluşturulmuş 5 ana 18 alt parametre kullanılmıştır. Parametrelerin değerlendirilmesinde 5'li Likert Skalası (1 en düşük 5 en yüksek değeri ifade etmektedir) kullanılmıştır. Bu parametreler Çizelge 3.2'de belirtilmiştir.

Çizelge 3.2.Görsel Peyzaj Analizi aşamasında kullanılan parametreler

Ana Parametreler	Alt Parametreler
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle Uyumu
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği
	Algıya açık yönlendirme
	Algıya kapalılık (sınırlılık)
	Ayrt edici öğelerin varlığı
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı
	Bakımlı temiz alan varlığı
Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)
	Görülebilir alanın büyüklüğü
	Görüntünün derinliği
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu

Katılımcıların değerlendirme ölçütlerine vermiş oldukları puanlamaların yüzdelik ortalamaları istatistiksel analizlerle ortaya konmuştur. Ayrıca her bir parametreye ilişkin standart sapma, güven aralıkları, minimum ve maksimum değerler bulunmuştur. Aritmetik ortalamalar her bir fotoğrafta kullanılan parametre için ayrı ayrı hesaplanarak, uzman grubunun beğeni dereceleri analiz edilmiştir. Analizlerde ilk olarak anket çalışmasında kullanılan eski ve mevcut görüntülere ilişkin 7 adet fotoğraf ayrı ayrı olarak kendi içinde en yüksek puan alan kriter ve en düşük puan alan kriter olarak değerlendirilmiştir. Daha sonra her bir fotoğrafın en yüksek (5) kriterde ki yüzdeleri toplanmış ve toplam görüntü sayısına bölünmüştür. Bunun sonucunda en yüksek kriterdeki yüzde oranı 360 üzeri alanlar üstün nitelikli, 360-240 puan üzerinde olan görüntüler iyi görüntü, 240-120 arasında olanlar orta, 120 altında olanlar ise kötü görüntü olarak kabul edilmiştir. Görsel kalite değerlendirmesi kapsamında, bir diğer aşama olarak araştırma alanının tarihi süreç içerisindeki mekansal gelişimi irdelenerek alan içerisindeki landmarklar (nirengi noktaları) ortaya konmuştur. Landmarkların araştırılmasında 1806-2016 tarih aralığı ele alınmıştır. Landmarklar bir bölgenin simgesi haline gelen ve bölgenin algılanmasını sağlayan hareket noktalarını

kapsamaktadır. Landmark (nirengi noktaları) çalışma alanı olarak; İstiklal Caddesi'nden başlayarak Abdülhak Hamit Caddesi üzerinden Talimhane bölgesi, Cumhuriyet Caddesi üzerinden ise İstanbul'un kongre vadisi olarak bilinen Harbiye-Şişli bölgesi, Bayıldım Caddesi ve Vişneli Tekke Sokağı sınırlarından Maçka-Beşiktaş bölgesi, İsmet İnönü Caddesi, Dünya Sağlık Sokağı ve Sıraselviler Caddesinin bir kısmı landmark (nirengi noktaları) gelişme alan sınırı belirlenmiştir. Taksim Meydanı ve yakın çevresinin gelişimine katkı sağlayan landmark araştırmaları incelenen tezler ve makalelerden faydalanılarak hazırlanmıştır. Belirlenen landmark (nirengi noktaları) imar planı üzerinde kentsel gelişim sınırı içinde, kronoloji göz önünde bulundurularak numaralandırma yapılarak haritası hazırlanmıştır. Görsel kalite değerlendirmesinin üçüncü aşaması ise tarihi gelişim analizidir. Tarihi gelişim analizi ile Taksim Meydanı ve yakın çevresinin Beyoğlu'nun metropolü içindeki yeri ve tarihi gelişiminin zaman içinde alanda meydana gelen değişimlerin araştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda 6 zaman aralığı hedef alınmıştır. İlk olarak 15.yy-16.yy arasında meydana gelen gelişmeler, 17.yy -18.yy arasında meydana gelen gelişmeler, 18.yy - 19.yy arasında meydana gelen gelişmeler, 19.yy - 20.yy arasında meydana gelen gelişmeler ve 20.yy'da meydana gelen değişimler olarak ele alınmıştır. Belirtilen zaman aralıklarına ilişkin araştırmalar; Baslo (1998), Gelen (2016), Karaman ve ark. (2011)'nın ve MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü tarafından düzenlenen 'Geziden Sonra Taksim' paneli kapsamında hazırlanan Taksim Timeline projesinden faydalanılarak yapılmıştır. Plan üzerinde bu zaman aralıklarını belirtebilmek amacıyla şemalar halinde gösterimler ile haritası hazırlanmıştır. Yine bu zaman aralıklarıyla bağlantılı fotoğrafların yer aldığı zaman çizelgesi hazırlanarak Taksim Meydanı ve yakın çevresinin geçirdiği değişimlerin kent kimliğine etkisinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Literatür ve veri toplama çalışmalarından elde edilen bilgiler doğrultusunda belirlenen mekansal kalite parametreleriyle (işlevsel, fiziksel, görsel kalite değerlendirmesi) araştırma alanına ilişkin analizler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu analizler ile ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilerek geçmişten günümüze Taksim Meydanı ve yakın çevresinin İstanbul kent kimliğine etkisi irdelenerek çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1 Araştırma Alanının Kent Kimliğinin İşlevsel Kalite Açısından Değerlendirmesi

Taksim Meydanı ve yakın çevresini işlevsel kalite bakımından değerlendirebilmek için ulaşım durumu analizi ve yapı-fonksiyon analizi çalışmaları yapılarak haritaları hazırlanmıştır.

4.1.1 Araştırma Alanının Ulaşım Durumuna İlişkin Tarihçe

1822 yılında Kauffer ile 1837 yılında ise Moltke İstanbul Beyoğlu İlçesinin ulaşım durumuna ilişkin planlar üzerinde çalışmışlardır. 19. yüzyıl sonlarında Abdülhamit döneminde İstanbul için Paris belediyesinden imar planı hazırlamasını istemiş ancak gerçekleşmemiştir. Galata-Pera arası ulaşım 1874 yılında H.Havand tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu hareket o dönemlerde Batılı yeniliklerin en önemlisi olma niteliği taşımıştır. 1922 yılında İstanbul Beyoğlu Kentsel Sit Alanı 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporuna göre; Lörch Planı ile, Beyoğlu Kentsel Sit Alanının büyük bir kısmını kapsayarak geniş alanlara kadar uzanan ulaşım akslarının belirlendiği büyük ölçekli bir planı hazırlanmıştır. Hem İstanbul ile ilgili planlamalara hem de Beyoğlu planlamaları incelendiğinde İstanbul'un tarihsel süreç içindeki gelişiminde Suriçi'nin ve Beyoğlu'nun büyük bir önemi olduğu görülmektedir. 1922 tarihli 1/5000 ölçekli Beyoğlu Nazım İmar Planı'nda Beyoğlu'nun Merkezi İş Alanı fonksiyonu taşıdığı görülmektedir. Ancak zamanla Merkezi İş Alanı Mecidiyeköy'e kayarak günümüzde de Maslak aksına doğru gelişim göstermesine rağmen Beyoğlu'nda yoğun taşıt ve yaya dolaşımında değişiklik olmamıştır. 19.yy'da ulaşım sisteminde gerçekleştirilen yenilikler ve iki yakayı bağlayan köprüler, Galata Rıhtımı'nın gelişmesi, tramvay ağının ve Tünel'in işletilmeye başlamasıyla Beyoğlu'nun gelişimi hızlanmıştır. Beyoğlu bu durumda, Tarihi Yarımada'dan Taksim'e oradan da Harbiye, Nişantaşı, Kurtuluş, Şişli gibi semtlere, diğer taraftan ise Ayazpaşa, Gümüşsuyu, Dolmabahçe yoluyla Boğaz'a kadar açılan çok merkezli bir konuma kavuşmuştur (Karaman ve ark.2011).

4.1.1.2 Araştırma Alanının Ulaşım Durum Analizi

Taksim Meydanı ve yakın çevresini işlevsel kalite açısından değerlendirebilmek için ulaşım analizi çalışması yapılmıştır.

Bir kentte ulaşım, kentte yaşayan tüm insanların, kentin sunduğu kamusal hizmetlerin tümüne erişilebilirliğin sağlanması anlamı taşımaktadır. Ulaşım kentleşmenin, kente ait kararlara katılabilmenin ve aidiyet duyabilmenin en önemli bileşenlerinden biridir. Erişilebilirlik, kentteki tüm işlevlerin birbirleriyle bağlantısını ve kentin sosyal, kültürel ve

ekonomik olarak gelişmesine katkı sağlayarak, kamusal alanların kullanımını etkileyen, şehir planlama ve tasarım sürecinde düşünülmesi gereken kentin en önemli unsurudur (Yalçın 2011). Luynch (1984)'a göre; iyi bir kent 'ulaşılabilirlik' ilkesini sağlamalı ve bireylerin birbirlerine, aktivitelere, servislere, bilgiye ve mekanlara ulaşmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır. Sürmen (2009)'e göre ise; ülkelerin, şehirlerin, mekanların, binaların; toplumsal konumların, çalışma alanlarının, sosyo-kültürel faaliyetlerin; yani kısaca hayatın doğal akışında var olan tüm fonksiyonların her kullanıcıya (yaşlılar, özürllüer vb.) hayata katılmasına imkan sağlayacak nitelikte olmalıdır (Yalçın 2011).

Akça (2008)'ya göre; kentsel mekanlarda hareket kolaylığını sağlayan unsurlar yollar, meydanlar ve yapılar arasında kalan boş alanlardır. Bu mekanlarda hareket kolaylığı, geçiş rahatlığı ve buna bağlı mekanlar arasında süreklilik olmalıdır. Başarılı kent mekanları, dışarıyla bağlantılı dolaşım ağına sahip olmalıdır. Kentsel tasarım projeleri, kamusal ve özel alanlar arasında geçiş imkanı tanıyan sürekliliğin kesintisiz olduğu mekanlar olmalıdır (Gelen 2016).

Çalışmada ulaşım durumu analiziyle; günümüze kadar birçok değişim göstermiş olan Taksim Meydanı ve yakın çevresinin ulaşım durumunun kenti nasıl etkilediği ve kentliye sunduğu yeni ulaşım ağlarının kent kimliğine etkisi irdelenmiştir. Bu çalışma İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Daire Başkanlığı Altyapı Projeler Müdürlüğü'nden elde edilen Beyoğlu Taksim Meydanı ve yakın çevresi düzenleme projesi ulaşım analizi Raporu (2013)'dan elde edilen bilgiler, TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi (2012)'nin yayalaştırmaya ilişkin çalışmaları ve incelenen tezler, makaleler doğrultusunda araştırılarak ulaşım durum haritası hazırlanarak yapılmıştır. Ulaşım durum analizi haritasında Taksim Meydanı ve yakın çevresine ulaşım ağlarını gösteren semtler ve yollar Şekil 4.1'de belirtilmeye çalışılmıştır.

Şekil 4.1. Araştırma alanına ilişkin ulaşım durum analizi haritası

Araştırma alanı; İstiklal Caddesi, Abdülhak Hamit Caddesi ve Yedikuyular Caddesi üzerinden Talimhane bölgesi, Gezi parkı ile Mete Caddesi üzerinden ise Atatürk Kültür Merkezi, Taksim Meydanı'nı kapsayarak İsmet İnönü Caddesi, Dünya S. Sokağı, Osmanlı Sokağı'nın bir kısmı ile Sıraselviler Caddesi'ne bağlanmaktadır.

Taksim Meydanı ve yakın çevresi kültür, eğlence ve büyük bir alışveriş merkezi konumundadır. Çok sayıda mağaza, sinema ve tiyatro salonu, sanat atölyesi, sergi salonu, bar, disko, kafe barındırmaktadır. Özellikle haftasonları Taksim'de 24 saat hareket vardır; Meydanın girişinde bulunan büfelerin (bazıları haftaiçi de dahil olmak üzere) çoğu haftasonu gün boyu açıktır. Sabah saatlerine kadar gece kulüpleri kapanmamaktadır. Meydanın yakınlarında bulunan taksiler ile günün her saati ulaşım sağlanır ve kesinlikle herkesin buluşabileceği bir yerdir. Son yıllarda ulaşım açısından önemli bir merkez haline gelen Taksim, günümüzde bir meydandan çok bir kavşak özelliği göstermeye başlamıştır (İBB Ulaşım Raporu 2013).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi raporları (2013)'na göre Taksim Meydanı ve yakın çevresinin yayalaştırma öncesi durumu şu şekilde özetlenmiştir; 21.05.2009 tasdik tarihli 1/5000 ölçekli Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında ve 21.12.2010 tasdik tarihli 1/1000 ölçekli Kentsel Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planında, büyük bir kısmı Ulaşım Transfer Merkezi Alanı içinde kalan Taksim Meydanı, yaya yolları, yollar, Taksim Gezi Parkı'nda kalmaktadır. Ayrıca proje alanı içinden metro hattı, finiküler hattı ile nostaljik tramvay hattı geçmektedir. 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planında, proje alanı içinde yer alan Taksim Cumhuriyet Anıtı alanında tescilli anıt eser taraması bulunmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis 16.09.2011 tarihli kararında ise; Taksim Meydanı ve çevresinde parçalı şekilde yaya alanlarının bulunduğu, bu yaya alanlarının birbirine kesintisiz bağlantısının bulunmadığı, İstiklal Caddesi'ne yaya erişimi ancak sinyalize kavşaklar ile sağlandığı, proje kapsamında Tarlabası Bulvarı-Cumhuriyet Caddesi araş trafiği, AKM önü ve Taksim Anıtı çevresinde bulunan araç yollarının yer altına alınacağı, bahsi geçen alanların yayalara bırakılacağı, oteller bölgesi olarak anılan bölgenin İstiklal Caddesi'ne erişiminin trafik kesişmesiz olacağı, yapılması planlanan proje ile tüm bu alanların birleştirileceği ve toplamda 98.000 m²'lik yayalaştırılmış alan elde edilecektir (İBB Ulaşım Raporu 2013).

Taksim Meydanı ve yakın çevresi yayalaştırma projesi İBB Meclisi tarafından 2011 yılında kabul edilmiştir. Ve bu planlarla, meydana çıkan caddelerin dalış tünelleri ile meydanın altına alınarak, araç ve yaya ulaşımının yer altına alındığı, meydana çıkan caddelerde bulunan 50 yaş üzerindeki ağaçların yaya yollarının daraltılmadığı sebebiyle kesilmesi gerektiği, Topçu Kışlası'nın yapılması planlanan Taksim Gezisi'nin özel alan olarak tanımlandığı görülmektedir (TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi 2012).

Sit alanı olarak belirlenen bölge 13.03.2012 tarihli ve 2863 sayılı Kültür Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 3üncü maddesinde tanımlanan ve 6ıncı maddesinde açıklanan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları, doğal sitler hariç olmak üzere sitlerin tespit ve tescili 13 Mart 2012 tarihinde değiştirilerek Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik Tescil işlemleri başlığı altında yer alan MADDE 8 - (6) alt bendinde "3402 sayılı Kanununun 16ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan kayalar, tepeler, dağlar ile bunlardan çıkan kaynaklar gibi tarıma elverişli olmayan sahipsiz yerler ile deniz, göl, nehir gibi genel sular ile yol, meydan, köprü, yeşil alan ve park gibi tescil ve sınırlandırması yapılmayarak tapu siciline kayıt edilmeyen alanlar için yukarıda belirtilen kayıt konulmaz" hükmü getirilmiştir (TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi 2012).

Aynı şekilde önerilen projenin, Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar planında "Plan Politikaları" başlığı altında belirtilen bazı temel maddelerle çeliştiği göze çarpmaktadır. Planda belirtilen bu ilkeler şu şekildedir:

- Tarihi mekânların kültür varlıkları ile bir bütün içinde fiziksel kaliteyi yükselterek korunmasının etkin ve dinamik bir planlama süreci içinde ele alınması,
- Beyoğlu Kentsel Sit Alanı'nın Tarihi Yarımada ile birlikte sosyal-kültürel işlevlerini korunmak ve geliştirmek suretiyle sürdürülebilirliğin sağlanması,
- Ticaret alanlarının Beyoğlu Kentsel Sit Alanının korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını zedeler ve konut alanlarını tehdit eder duruma genişlemesinin ortadan kaldırılması,
- Beyoğlu Kentsel Sit Alanı'nın yaşam kalitesini yükseltmek yönünde, mekânsal stratejilerin ortaya konulması, gerekli mekânsal düzenlemeler yapılarak bu yönde sürdürülebilirliğin sağlanması için gerekli kurumsal, idari ve mali imkânlar geliştirilmesinin sağlanması,

- Beyoğlu İlçesi'nin genelinde, özellikle; korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yoğun olduğu bölgeleri ve Beyoğlu İlçesi'nin kimliğinde odak noktalarını belirleyen alanlar arasında yaya aksları -gezi güzergâhları-toplu taşıma sistemleri ile desteklenen meydanların ortaya çıkarılması ve yaya kimliğinin vurgulanması,
- Gerekli yerlerde sınırlı olmak koşuluyla otopark alanları ihdas edilerek, özellikle tarihi bölgelerdeki ulaşım sisteminde getirilen kısıtlamalara entegre edilmesi,
- Her türlü ulaşım sistemi kararlarının koruma prensiplerine aykırı sonuçlar oluşturmadan mevcut ulaşım sistemi ile entegre edilmesinin sağlanması, Tarihi mekanlara ulaşımı gerçekleştiren ve diğer ulaşım sistemleriyle entegre olan özgün bağlantıların sağlanması.

Plan politikalarının ilk maddesinde etkin ve dinamik bir planlama süreci olduğu görülmektedir. Yine söz konusu plan politikalarında yaya kimliğinin vurgulanmasından bahsedilmekte ancak araç trafiği ile birlikte yayaların da yer altına alınacağı göz ardı edilmektedir. Planda ulaşım sistemi kararlarının koruma prensiplerine aykırı sonuçlar doğurmadan uygulanması belirtilmektedir. Ancak yer altı tünellerinin batma noktalarında oluşacak istinat duvarlarının ve buralardaki kazı çalışmalarının bölgedeki tarihi dokuya etkileri göz ardı edilmiştir (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi 2012). 2012 yılında çeşitli eksenlerde tartışılarak gündemde yayalaştırma projesi kalmıştır (Gelen 2016).

Günümüzde İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Taksim Meydanı ve yakın çevresi projesi kapsamında; öngörülen alanlarda Gezi Parkı hariç yayalaştırma tamamlanmıştır. Tüneller ile trafik yer altına alınmıştır. Genel değerlendirmede ise, Taksim Meydanı İstanbul'un neredeyse her yerine ulaşım sağlamaktadır. Havayolu ulaşım güzergahlarına (Atatürk havalimanı, Sabiha Gökçen havalimanı) yakınlığı, raylı ulaşım sistemlerini (metro hattı, tramvay hattı, föniküler hattı, nostaljik tramvay hattı) içinde barındırması, deniz ulaşım sistemiyle ulaşım açısından oldukça zengin bir coğrafyaya sahip olması ve karayolu ulaşım sistemiyle de diğer bölgelere ulaşımında geçiş güzergahı oluşturmaktadır.

4.1.2 Araştırma Alanının Yapı-Fonksiyon Durum Analizi

Taksim Meydanı ve yakın çevresini işlevsel kalite açısından değerlendirebilmek için yapı-fonksiyon durum analizi çalışması yapılmıştır.

Akça (2008)'e göre; kentsel tasarımın temel aldığı unsur kentsel alanları düzenleyen projeler yaratmaktır. Projelerin odak noktalarını ise bağlam oluşturmaktadır. Bağlam, bir mekan veya binayı çevreleyen alanın içinde bulunduğu durum ve koşulları ifade etmektedir. Derman (2010)'a göre; kentsel tasarımın anlamsal boyutu mekanın üstlendiği karakter kavramı ile desteklenmektedir (Gelen 2016). Başarılı kentsel mekanlar, plan ve bina formundaki çeşitliliği kapsamaktadır. Farklı boyuttaki binalar zamanla oluşan farklı kullanımlara ve kullanıcılara imkan tanımaktadır. Tarihsel süreç içinde oluşan gelişmeler, çeşitli alternatifler sunan bina ve aktivitelere sahip farklı alanlar yaratmalıdır. Bu çeşitlilik, alanda bulunan yapıların farklı şekil ve fonksiyonlarla ilgi çekici hale gelmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda bu çeşitlilik içerisinde yer alan fonksiyon dağılımları yapıların kendini göstermesini olanaklı hale getirmektedir (Gelen 2016).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2006)'de tanıma göre fonksiyon; bir nesne veya bireyin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev,işlevdir. Sosyolojik olarak ise, bir yapının gerçekleştirebileceği ve onu başka yapılardan ayırt etmemizi sağlayacak eylem türü olarak ide edilmektedir (Selçuk 2006). Kuban (1980)'a göre; işlev, biçim seçiminin nitelikleriyle yakından ilgilidir. Örneğin; fazla yağışlı bölgelerde çatının fazla eğimli olması, ya da duvar yüzünün hava etkilerine karşı uygun bir sıva tabakasıyla örtülmesi, iklim koşullarına uymak amaçlı yapılarda balkon, saçak, veranda, iç avlu gibi plan öğelerinin yaygın kullanımı olarak tanımlanmaktadır (Selçuk 2006). Aynı zamanda Uçkan (2000)'a göre; kullanılmayan ya da dönüşüm geçirmesi gerektiği düşünülen yapılar, bölgenin çehresini, toplumsal yaşamını ve ekonomisi ile bağlantılı olarak yeniden işlevlendirilmektedir (Selçuk 2006). Ancak bu değişimlerle birlikte toplumun algısı, yapısı, kimliği ve ihtiyaçları da değişmektedir (Selçuk 2006).

Kentsel bölgeler, diğer kent öğelerine göre daha büyük kent parçalarını ifade etmektedirler. Fiziksel, işlevsel, sosyo-kültürel açılardan ortak karakter gösteren ve bu özellikleri ile konut alanları, ticari alanları, kültürel alanlar vb. olarak algılanarak odak noktası özelliği taşımaya başlarlar (Erkaya 2012).

Lynch (1960)'a göre; okunabilir çevre insan deneyiminin potansiyel derinliğini ve yoğunluğunu yükselterek kentliler tarafından izlenen kentin bilinçli işlevsel olarak ortaya koyduğu bir özelliktir (Yollu 2006). Yoğun insan ve araç trafiğinin kesiştiği, kentsel

mekan içerisinde farklı mekansal aktivite ve öğelerin birleşerek işlevsel önem taşıyan alanlar odak noktalarıdır (Yollu 2006).

Odak noktaları, kent içinde bireylerin girip çıkabildiği yoğun aktivite alanlarını ifade etmektedir. Genellikle bir bölgenin içinde yer alarak o alanın simgesi haline gelirler. Bireylerin kent içinde toplanma ve dağılma noktaları odak noktası olabildiği gibi, bir yerden bir yere geçişte, kavşaklarda, ulaşımın kırıma noktaları da birer odak noktası niteliği taşımaktadır. Odak noktaları işlevlerine göre gruplanabilmektedirler. Örneğin İstiklal Caddesi ve Tünel Meydanı simgelediği tarihi yapılarla çevrelenmiş olup ticari ve kültür aktivitelerinin yoğun olduğu odak noktalarıdır (Erkaya 2012).

Çalışmada yapı-fonksiyon analizi ile; tarihsel süreç içinde değişimler geçiren Taksim Meydanı ve yakın çevresindeki yapıların geçmişte buldukları işlevler ile günümüze ulaştıkları noktada geçirmiş olduğu değişimler sonucu barındırdıkları işlevler araştırılarak kent kimliğine etkilerinin ne olduğu hedeflenmiştir. Bu çalışmayı oluşturabilmek için yapı-fonksiyon durum analizi hazırlanmıştır. Bu analizi hazırlayabilmek için İBB Taksim Meydanı ve yakın çevresi düzenleme araştırma raporları (2013)'ndan, incelenen tezlerden, makaleler ve konuya ilişkin kitaplardan faydalanılmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda Taksim Meydanı ve yakın çevresi (İstiklal Caddesi, Taksim Maksemi, Atatürk Kültür Merkezi, Gezi Parkı, Talimhane Bölgesi, The Marmara Oteli ve yakını) günümüzde buldukları odak noktası kimliklerine göre 6 ayrı bölgeye alınarak şemalar şeklinde gösterimleri, taşıdıkları fonksiyonlara göre imar planı üzerinde belirlenerek yapı-fonksiyon durum analizi haritası hazırlanmıştır ve Şekil 4.2'de belirtilmiştir. Taşıdıkları fonksiyonlar harita üzerinde şemaların altında belirtilmiştir. Çalışmada; ayrıca Taksim Meydanı ve yakın çevresi (İstiklal Caddesi, Taksim Meydanı, Taksim Gezi Parkı, Talimhane Bölgesi, Atatürk Kültür merkezi) ayrı ayrı ele alınarak yapı-fonksiyon durumları analizleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Şekil 4.2. Araştırma alanına ilişkin yapı-fonksiyon analizi haritası

Yapı-Fonksiyon analizi haritasında İstiklal Caddesi, 3 ayrı şemaya alınarak incelenmiştir. Alanda yapılan gözlemler, incelenen tezler, makaleler ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Meydanı ve yakın çevresi düzenleme projesi araştırma raporu (2013)'dan elde edilen bilgiler doğrultusunda İstiklal Caddesi'nin turizm ve ticari odak noktası niteliği taşıdığı gözlemlenmiştir. İstiklal Caddesi'nde turizm ve ticari odak noktasını; yeme-içme (restorant) alanı, yeme-içme (kafe) alanı, ticaret alanı (mağaza vb.), yürüyüş alanı, kültürel aktivite alanı (sinema, tiyatro vb.), eğitim alanı, dini yapıları ve kamu yapıları oluşturmaktadır.

Yapı-fonksiyon analizi haritasında Taksim Maksemi'nin incelenen tezler, makaleler ve İBB araştırma raporundan elde edilen bilgiler doğrultusunda yıllar öncesinde bölgeye hizmet veren önemli bir kamu yapısı olduğu günümüzde ise kültürel odak noktası haline geldiği gözlemlenmiştir. Taksim Maksemi'nin kültürel odak noktasını; sosyo-aktivite alanı ve seyir alanları gibi fonksiyonlar oluşturmaktadır.

Yapı-fonksiyon analizi haritasında Taksim Gezi Parkı'nın taşıdığı fonksiyonların şema gösterimi alt başlıklar dahilinde belirtilmeye çalışılmıştır. Taksim Gezi Parkı'nın; incelenen tezler, makaleler, alanda yapılan gözlemler ve TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi (2012)'nin çalışmalarından faydalanılarak elde edilen bilgiler doğrultusunda sosyo-kültürel odak noktası niteliği taşıdığı gözlemlenmiştir. Gezi Parkı olmadan önce Topçu Kışlası'nın bulunduğu alan kamu binası özelliği taşımıştır. Geçirmiş olduğu değişimler ile Park haline gelen alan günümüzde sosyo-kültürel alan niteliği kazanmıştır. Gezi Parkı'nda sosyo-kültürel odak noktasını; dinlenme alanları, yürüyüş alanları ve seyir alanları gibi fonksiyonlar oluşturmaktadır.

Yapı-fonksiyon analizi haritasında Talimhane Bölgesi'nin şema gösterimi ve taşıdığı fonksiyon belirtilmeye çalışılmıştır. Bu şemanın taşıdığı fonksiyonun belirlenmesinde incelenen tezler, makaleler ve alanda yapılan gözlemler etkin olmuştur. Bu gözlemler doğrultusunda geçmişte konut işlevi yoğun olan Talimhane Bölgesi'nin yayalaştırmayla birlikte turizm bölgesi haline getirildiği görülmüştür. Günümüzde turizm odak noktası niteliği taşımaktadır. Talimhane Bölgesi turizm odak noktasını otel işlevi olan yapılar oluşturmaktadır.

Yapı-fonksiyon analizi haritasında Atatürk Kültür Merkezi'nin şema gösterimi ve taşıdığı fonksiyonlar belirtilmeye çalışılmıştır. Bu şemanın fonksiyonunun belirlenmesinde

incelen tezler, makaleler etkili olmuştur. Elde edilen bilgiler doğrultusunda Atatürk Kültür Merkezi'nin yapıldığı dönemlerden kullanımının durdurulduğu günlere kadar kültürel odak noktası niteliği taşıdığı görülmüştür. Atatürk Kültür Merkezi'nin sosyo-kültürel odak noktasını; dinlenme alanı, sosyo-aktivite alanı, eğlence alanı ve seyir alanları işlevlerinin oluşturduğu görülmüştür.

Genel değerlendirmede ise Taksim Meydanı ve yakın çevresinin yapı-fonksiyon durum analizi kapsamında; Taksim Meydanı ve yakın çevresinde tarihsel süreç içerisinde değişime uğrayan yapıların (yıkım veya restorasyonlar) bu değişimle birlikte fonksiyonlarının da değiştiği görülmektedir. Bu değişimlerden kimi alanların; Taksim Maksemi, Atatürk Kültür Merkezi ve Gezi Parkı'nın fonksiyonları çalışma alanının kimliğini olumlu etkileyecek nitelikte değişikliğe uğradığı görülürken, kimi alanların ise İstiklal Caddesi, Talimhane Bölgesi ve Taksim Meydanı'nın geçirmiş olduğu değişimler ile barındırdıkları fonksiyonların çalışma alanının kimliğini yansıtacak nitelikte olmadığı gözlemlenmiştir.

• İstiklal Caddesi Yapı-Fonksiyon Analizi

Taksim Meydanı ve yakın çevresinin yapısal olarak gelişmesine katkı sağlayan en önemli gelişmeler diplomatik binalar, dini binalar ve eğitim binaları olmuştur (Baslo 1998).

Diplomatik Binalar:1453 yılında Fatih'in İstanbul'u alarak imparatorluğun başkenti yapmasıyla birlikte birçok Avrupa devleti bu yeni ve gittikçe güçlenen ülkeyle ilişki kurmak istemiştir. Pera'ya ilk yerleşen elçilik, dönemin padişahı Kanuni Fransızlar olmuştur. Fransız konsoloslukuna ilişkin görüntü Şekil 4.3'de-a) ve b-) olarak Fransız konsolosluğu belirtilmiştir. Onu Venedik, Hollanda, İngiltere, Rusya ve diğerleri izlemiştir (Baslo 1998).

Şekil 4.3.a-)Fransız konsolosluğu 1909 (İstanbul Atatürk kitaplığı) ve b-)2016 (Orijinal)

Fransız konsolosluğu İstiklal Caddesinin en başında olup hala varlığını koruyan bir yapıdır ve aynı fonksiyonla görevine devam etmektedir.

Dini Binalar:Osmanlı döneminde kentteki nüfusu artırmak amacıyla çeşitli bölgelerinden farklı inanışlara sahip birçok göçmen getirilmiştir. Bunların içinde Müslümanlar olduğu gibi, Rumlar, Ermeniler ve Museviler de vardır. Galata'nın Pera'yı meydana getirmesinde en önemli etkiyi elçilikler yapmışsa da ardından açılan ibadethaneler de yerleşmeyi hızlandırmış ve yönlendirmiştir. Sonuçta her elçilik kendi idarecisi, ibadethanesi, okulu, mahkeme ve hapishanesi, hatta hastanesiyle ayrı devletçiklere dönüşmüştür (Baslo 1998). Beyoğlu İstiklal Caddesi üzerinde 1724 yılında Aziz Antuan adı verilen bu kilise Osmanlı İmparatorluk saray ve devlet hizmetinde bulunan ve ayrıca ticaretle uğraşan Katolik ülkelerin vatandaşları ve onların aileleri için yapılmıştır. Tarihi Saint Antoine Kilisesi ilişkin görünüm Şekil 4.4'de belirtilmiştir. Günümüzde varlığını koruyan İstanbul'un en büyük cemaati ve en geniş Katolik Kilisesi'dir(www.wikipedia.org).Beyoğlu'nun ilk camisi Ağa Cami'dir. Taksim-Galatasaray arasındaki bu cami 1595'te Galata Sarayı Ağası Hüseyin Ağa tarafından yaptırılmıştır (Büyüknal 2006). Tarihi Ağa Cami ilişkin görünüm Şekil 4.5'de belirtilmiştir. Mimar Sinan'ın imzasını taşıyan yapı, 400 yıldan fazla zamandır ayakta durmaktadır. Taksim'in önem kazanmasını sağlamıştır(www.wikipedia.org).

Şekil 4.4.Tarihi Saint Antoine Kilisesi (Orijinal 2016)

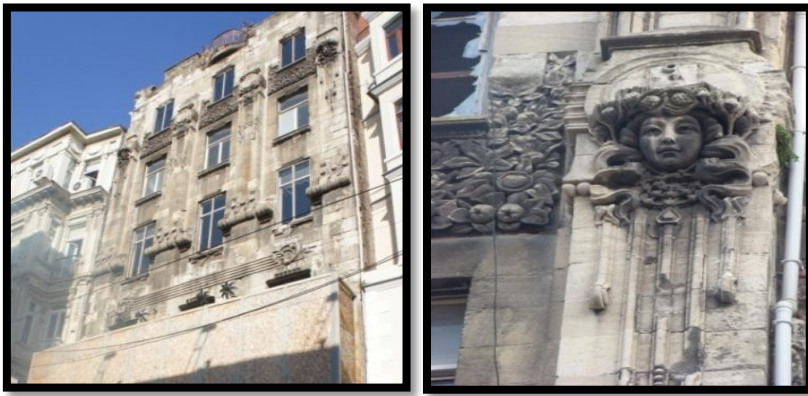
Şekil 4.5.Tarihi Ağa Camii (Orijinal 2016)

Eğitim Binaları: Beyoğlu'na kurulan binalar içinde yabancı elçilikler ve onların korunması altındaki dini bina ve manastırların açtıkları eğitim kurumları üçüncü sırayı almaktadır. Bu kurumlar Osmanlı ülkesindeki yabancı azınlıkların kapitülasyonlarla kazandıkları ve genişlettikleri haklar doğrultusunda kendi cemaatlerine, hem dini hem de çağdaş eğitim hakları tanınmıştır. Bunlar doğrultusunda İstanbul'da açılan ilk protestan okulu Taksim'dedir (Baslo 1998). Osmanlı döneminde kurulan Müslüman okullarından ilki İstiklal Caddesi'nde kurulmuştur.II.Bayezid 1481 yılında padişahın günlük yaşamını geçirdiği, sarayın eğitim birimlerinin, kütüphanenin, hazine odasının yer aldığı büyük bahçe içine kurulu bir alan olarak Galata Sarayı Hümayun Mektebi adında bir okul kurarak Osmanlı saray eğitiminin önemli bir parçasını meydana getirmiştirŞekil 4.6'da belirtilmiştir.III.Ahmed döneminde Enderun'a hazırlık okulu olarak biçim değiştirerek kapatılmıştır. 1753 yılında padişahın da katıldığı bir törenle yeni eğitim sistemine geçilmiştir. Tophane yangınında yanan okul II.Mahmud tarafından 1820 yılında bu kez kagir yapı olarak yapılmıştır. 1834'e kadar aynı düzende giden kurum Enderun'un kaldırılmasıyla dağıtıldı ve yapı 1838'de Mektebi Tıbbiye'ye, 1858'te de Askeriye'ye verildi. 1868'de ise Mektebi Sultani (bugün Galatasaray Lisesi) açıldı (Büyükünäl 2006). 1927 yılında Galatasaray Lisesi adıyla ve Cumhuriyet devrimlerine uygun olarak eğitime başlamıştır. İstiklal Caddesinde bulunan lise halen eğitime devam etmektedir (www.wikipedia.org).

Şekil 4.6.Tarihi Galatasaray Lisesi (Orijinal 2016)

Konutlar: Beyoğlu, konut yerleşimi olarak gelişmeye başlamış daha sonraları bu konutlar yerlerini ticarete bırakmıştır. Beyoğlu semtinin en önemli caddesi olan İstiklal Caddesi Avrupa benzeri mağaza ve pasajlarla dolmuştur. Bu şekilde cadde üzerinde ticari amaçlı büyük binalar yapılırken, caddeye açılan sokaklar üzerinde de yoğun konut alanları yapılmıştır. Genellikle binaların bodrum katları kömürlük amaçlı, zemin katları dükkan, üst katları ise konut olarak kullanılmıştır. 1970'li yıllarda, ticarete yenik düşerek konut karakterini yitiren mahalleler ve özellikle caddedeki apartmanlar kısa zamanda iş hanına dönüşmüştür. 1890 yıllarında İstiklal Caddesi yapılarında Art Nouveau akımı batı etkisiyle yaygınlaşmıştır. Art Nouveau akımı zarif dekoratif süslemelerin ön plana çıktığı, kıvrımlar ve bitkisel desenlerin sıklıkla kullanıldığı bir sanat akımıdır. O dönemin en önemli iki apartmanı dikkat çekmektedir. Bunlar Mısır Apartmanı ve Botter Apartmanı'dır. Botter Apartmanı, bir ailenin tüm özel ve mesleki yaşamlarını içinde geçirdikleri bir konutken zamanla çok katlı konut-işyeri bileşenine dönüşmüştür. Mısır Apartmanı ise, her katı , penceresi ve tüm dış cephesinin farklı üsluplar yansıtan mimariye sahiptir. Mısırlı, Abbas Halim Paşa tarafından kışlık evi olarak kullanılmıştır(Şekil 4.8). Daha sonra apartman dairelerine dönüştürülerek birçok ailenin yaşadığı yer haline gelmiştir (Büyükcinal 2006). Botter Apartmanı ise, İstiklal Caddesi'nde restorasyona uğramayan tek yapıdır ve günümüzde kullanılmamaktadır. Botter Apartmanına ait görüntü Şekil 4.7'de belirtilmiştir.

Şekil 4.7.İstiklal Caddesi üzerindeki Botter Apartmanı (Orijinal 2016)

Mısır Apartmanı günümüze kadar restorasyonlar yapılarak ulaşmıştır ve apartmanın çeşitli katlarında restoran, tiyatro, sanat galerileri, lokaller ve çalışma ofisleri bulunmaktadır. Mısır Apartmanına ilişkin görüntüler Şekil 4.8'de belirtilmiştir.

Şekil 4.8.İstiklal Caddesi üzerindeki Mısır Apartmanı (Orijinal 2016)

Oteller:Osmanlı Devleti'nin geçmişinde otel karşılığı konaklama mekanlarını ifade edenler, genellikle hanlar ve kervansaraylar olmuştur.Şehirlerarası yollar üzerinde yapılan bu konaklama mekanları eski yaşam tarzına göre biçimlenmiştir, konaklayan yolculara yere hasır, üzerine bir kilim ya da halı, onun üzerine de yatacakları yün yataklar verilmiştir. Ticaret ya da siyaset göreviyle İstanbul'a gelen yabancılar ise bu tür mekanların dışında yer ararlarsa özel ev veya pansiyon evleri kiralamışlardır. 1890'larda kendileri ya da kendileri olmasa da ünleri günümüze ulaşmış büyük otellerin Beyoğlu'nda açıldığı yıllar olmuştur. 1892'de Şark Ekspresi, 1896'da Hotel Bristol, 1897'de ünlü Tokatlıyan, 1898'de bütünüyle yeniden yapılan ve dekore edilen Hotel Sen-Petersburg, o yıllar açılanların en tanınanları olmuştur.1934'te ise Park Otel hizmete girmiştir (Büyükünäl 2006). Tarih içinde bu otellerin arasında en tanınmış Tokatlıyan Oteli olmuştur. Bu otel İstanbul'un değerli edebiyatçıları, romancı, hikayeci ve şairlerinin en önemli buluşma noktası haline gelmiştir. Abdülhak Hamit, Süleyman Nazif, Abdülhak Şinasi, Ziya Gökalp, Yakup Kadri gibi ünlüler Tokatlıyan Oteli'nin ünlüleridir (Baslo 1998). 1945'ten bu yana pasaj olarak kullanılan Tokatlıyan Han'ın ilk sahibi Mıgırdıç Tokatlıyan adında bir Ermeni'dir. Zaman içinde bir Türk tarafından satın alınarak otel özelliğini yitirmiştir. 1950'lerde ise bir iş hanına dönüştürülmüştür. Günümüzde ise ticaretin

yapıldığı iş yerlerini barındıran önemli bir handır (www.wikipedia.org). Tokatlıyan Hanı'n ilişkin görüntüler Şekil 4.9'da belirtilmiştir.

Şekil 4.9.1897 yılında inşa edilen Tokatlıyan Oteli (İstanbul Atatürk Kitaplığı), 1950'lerde iş hanına dönen Tokatlıyan Oteli (www.paros.com.tr)

1947-1960 yılları arasında Avrupa'da Amerikan destekli turizmin geliştiği dönem olmuştur. Bu durum İstanbul'da büyük konforlu Amerikan sistemine göre beş yıldızlı oteller yapılmıştır; ilki 1955 yılında Hilton, 1958 Divan oteli, 1975 The Marmara oteli, 1975 Sheraton (Ceylan Continental) izlemiştir (Baslo 1998).The Marmara Oteli, Taksim Meydanı yakınına yapılan dönemin en büyük otellerinden biri olmuştur. bu otelin yerinde önceden 19.yy'da yapılan Osmanlı Bankası'nın Fransız genel müdürüne tahsisli barok stili konak bulunmaktadır. Sonra 1975'te yıkılarak yerine 1975 yılında The Marmara Oteli yapılmıştır (İBB Araştırma Raporu 2013). The Marmara Oteli'ne ilişkin görüntü Şekil 4.10'de olarak belirtilmiştir.

Şekil 4.10.1969 yılında The Marmara yokken (www.hayalleme.com), 2016 yılında The Marmara Oteli (Orijinal 2016)

1980-1990'lı yıllar Türkiye ve İstanbul'un geçirdiği sosyo-ekonomik gelişmeler uluslararası otel zincirlerinin bağlı kuruluşlara attığı dönem olmuştur. İstiklal Caddesindeki yapı adaları, ana sokakların haricinde çok sayıda pasajla birbirine bağlanmıştır. Bu pasajlar sadece geçiş için değil, Avrupa ile gelişen ticaretin bir göstergesi olan büyük ve lüks mağazalarla dolu alış-veriş merkezleri kurmak amacıyla inşa edilmişlerdir (Baslo 1998). Pasajlar: Pasaj kelimesinin kökü Fransızca'dan gelmektedir. Ansiklopedilerde "iki yanında dükkanlar bulunan, üzeri kapalı veya açık geçit" olarak açıklanmaktadır. Caddeler üzerinde mağaza ve dükkanlar yanında han geçişi zeminlerinden giriş alan dükkanların bulunduğu bir yapı tarzıdır. İki veya daha fazla sokağa cephesi olan parsellerde iletişimi kısa yol oluşturma yanında; içinden geçenleri de ortamını paylaşma durumunda bulunduran bir işlevle tasarlanmışlardır (Karaman ve ark. 2011). 1840'lardan itibaren yapılan yapıların büyük çoğunluğu günümüzde de kullanılmaktadır. Krepen pasajı yıkılarak yerine yenisi yapılmıştır. Galatasaray Pasajı yıkılarak yerine Yapı Kredi Bankası'nın merkezi inşa edilmiştir (Baslo 1998). İstiklal Caddesi günümüzde de birçok pasajı bünyesinde barındırmaktadır. Bu pasajların mimarisi aynı dönemdeki Avrupa, özellikle de Paris'teki dönemdeki örneklerle benzerdir. Pasajların bir kısmı konut amaçlı kullanılmıştır. Bu pasajların giriş katında dükkanlar, üst katlarda ise konutlar bulunmaktadır. Bir kısmı ise geçmiş dönemlerde tiyatro ve sinema pasajı olmuştur. Halep pasajında varyete tiyatrosu kurulmuştur, Elhamra pasajı ve sineması 1923, Emek ise 1924'te açılmıştır. Beyoğlu'nun gerek tarihini, gerek eğlence hayatını temsil eden yapılardan biri İstiklal Caddesi üzerindeki Çiçek Pasajı'dır. Çiçek pasajı, o dönemin mimari süsleme ve gösterişli girişi, büyük heykelleriyle dikkat çeken yapılarından biri olmuştur (Büyükcinal 2006) Şekil 4.11'de pasaja ilişkin görüntüler belirtilmiştir.

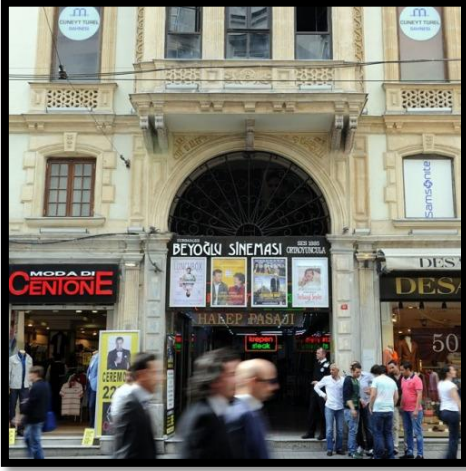
Şekil 4.11.Çiçek Pasajı'nın günümüzdeki hali (Orijinal 2016)

Pasaj niteliğindeki yapı dükkan ve dairelerden oluşmaktadır. Birçok restorasyon geçirerek günümüze ulaşan yapı yeme-içme ve ticaret alanı olarak kullanılmaktadır. Mağazalar: XIX. yüzyılın ikinci yarısında kent ekonomisinin etkisiyle Avrupa'nın büyük mağazalarının şubeleri Tünel-Galatasaray arasında açılmıştır. Bu mağazalara Avrupa'dan ithal kıyafet, kumaş, ev eşyası ve oyuncak satışları olmuştur (Baslo 1998). Günümüzde de İstiklal Caddesi boyunca daha çok ünlü markaların mağazaları yer almaktadır. Restorantlar: İstanbul'un ilk modern restoranları Tanzimat devrinde ilk açıldıkları yer Galata olmuş ve burayı Beyoğlu takip etmiştir (Baslo 1998). Beyoğlu yaşantısında birbirine benzer yeme-içme mekanları, İstanbul halkının zamanla değişen beklentileri doğrultusunda her dönem olmuştur. Osmanlı dönemi ve ardından yaşanan Cumhuriyet yenilikleri arasında bu mekanlar biçim değiştirse de geçmişin özelliklerinden bir şey kaybetmemişlerdir. Bunların belki de en önemlisi ilk önce Galata'da, sonrada Beyoğlu'nda yaşamını sürdürmüş olan Abdullah Efendi Lokantası'dır (Büyükcinal 2006). Pastane, Kafe ve Barlar: XIX. yüzyılın ikinci yarısında toplum zevkleriyle birlikte kahve geleneği de değişmiştir. Viyana ve Paris usulünü yansıtacak nitelikte pastaneler açılmıştır. Yabancıların uğrak yeri olan bu pastaneler kısa zamanda Tanzimat devri aydın, yazar ve sanatçıların da mekanı haline gelmiştir. Markiz Pastanesi bunlardan biridir (Baslo 1998)(Şekil 4.12). XVI. yüzyıldan itibaren faaliyete geçen ve ticari amaçla açılan bu mekanların birinci amacı değişik halk kesimlerini gerek iletişim, gerekse boş zamanlarını değerlendirmede bir araya getirmek olmuştur. Kişilerin önceleri sohbet, daha sonra kitap okumak, tavla ve satranç oynamak amacıyla, aslında keyif almak üzere gittikleri mekanlar bu dönemde yaygınlaşmaya başlamıştır (Büyükcinal 2006).

Şekil 4.12. Markiz Pastanesi'nin günümüzdeki hali (Orijinal 2016)

1940'ta İstiklal Caddesi'nde bulunan tarihi bir pastane olan Markiz Pastane'si edebiyatçıların, üniversite hocalarının ve İstanbul'un elit kesiminin tercih ettiği bir mekan olmuştur. 1970'te bir oto yedekçisine satılmıştır. Sonraları ise uzun uğraşlar sonunda tekrar alınarak 2003 yılından bugüne aynı yerinde pastane-kafe-restoran olarak hizmet vermektedir (www.wikipedia.org).Tiyatrolar:Osmanlı döneminde tiyatrolar III.Ahmet tarafından getirilmiştir. Bu temsiller daha çok komediler oynanmaktadır ancak halk bu temsilleri izleyemediği bilinmektedir. İlk tiyatrolar Galata'da açılmıştır daha sonraları 1827 yılında Beyoğlu'na doğru ilerlemiştir. Şimdiki Elhamra sinemasının olduğu yer ilk tiyatro gösteriminin yapıldığı yerdir ve bu yapıya ilişkin görüntü Şekil 4.13'de belirtilmiştir.1840 yılında ise şimdiki çiçek pasajının yerinde Naum Tiyatrosu, 1871 yılında Varyete Tiyatrosu şimdiki Halep Pasajı'nın olduğu yerde açılmışlardır (Baslo 1998).

Şekil 4.13. Tiyatroların sergilendiği Halep Pasajı (Orijinal 2016)

Halep Pasajı, 1989'dan bu yana tiyatrocusu Ferhan Şensoy'a ev sahipliği yapmaya başlamıştır (www.wikipedia.org). Ses Tiyatrosu günümüzde varlığını Halep Pasajı'nda devam ettirmektedir.Sinemalar: Avrupa'nın başkentlerinden sonra Beyoğlu kültür sanat etkinliklerine önem vermeye başlamıştır. Sinemanın büyük ilgi görmesiyle birlikte sinema salonları açılmaya başlamıştır. İlk sinema gösterisi Avrupa Pasajı'nın karşısına düşen binada gerçekleşmiştir. Beyoğlu'nda ilk defa, 1911 yılında açılan ilk sinema Kısmet adını almıştır.

1912'de film gösterilerine başlayan Santral'ı yıllar sonra adı Şafak olmuştur daha sonraları ise Cumhuriyet ve Zafer olarak değişim görmüştür. Varyete Tiyatrosu da isim değişikliği ile İdeal Sineması olmuştur (Büyükcinal 2006). 1920 yılında açılışı yapılan ve bir diğcr önemli sinemada Majik'tir ve daha sonra adı Türk, Taksim ve Venüs olarak değiştirilmiştir. Bir diğcr önemli sahne ise Devlet tiyatrolarının gerçekleştiğı Taksim Sahnesi'dir (Büyükcinal 2006) Taksim Sahnesini ilişkisine ait görünüm Şekil 4.14'de belirtilmiştir.

Şekil 4.14. Tiyatro ve sinemaların sergilendiğı Taksim Sahnesi (www.panoramio.com)

Taksim Sahnesi Taksim'de Sıraselviler Caddesi girişinde bulunan sinema ve tiyatro yapısı olmuştur ancak artık kullanılmamaktadır. Alışveriş merkezi yapılması için binanın yıkılmasına karar verilmiştir ve bu nedenle 2007 yılında kiracı olan İstanbul Devlet Tiyatrosu burayı boşaltmıştır. Ve böylece Beyoğlu'nun simge yapılarından biri daha yıkılmıştır (www.wikipedia.org). 1923 yılında Beyoğlu yeni bir sinema salonuna yapılmıştır. Adı Elhamra'dır. Atatürk'ün birkaç kez gelip film izlediğı bu muhteşem yapı 1940'lı yıllardan sonra görkemini yitirmiştir. 1958'de İstanbul Tiyatrosu olarak tiyatro oyunlarının izlendiğı önemli mekanlardan biri olmuştur. 1970'lere geldiğimizde ise yeniden sinemaya dönüştürülmüştür, ancak zamanla değersizleşmiştir (Baslo 1998) Elhamra Pasajı'na ilişkin görüntü Şekil 4.15'de belirtilmiştir.

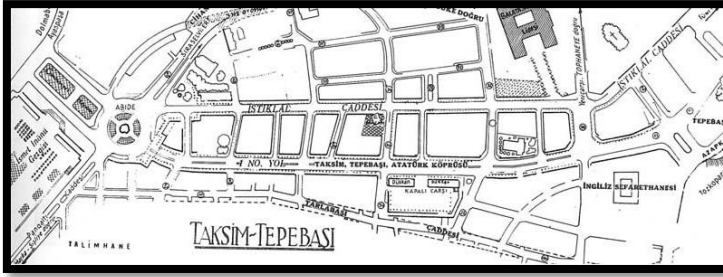
Şekil 4.15. Elhamra Pasajı'nın günümüzdeki durumu (Orijinal 2016)

Geçmişte İstanbul'da yer almış tarihi bir sinema salonu ve tiyatro sahnesidir. Elhamra Pasajı 1831 yılında çıkan büyük bir yangınla yanan bina bir İtalyan tarafından yaptırılarak tekrar tiyatro olarak inşa edilmiştir. 1976 yılında yeniden sinema salonu haline getirilmesiyle birlikte 1999 yılında yine bir yangınla sarsılarak kullanılamaz hale gelmiştir. Yerine inşa edilen bina, günümüzde daha çok barların bulunduğu bir yer haline gelerek daha çok gece kulübü olarak kullanılmaktadır (www.wikipedia.org). Atlas Pasajı, 1960'larda sahnesini ünlü dans ve müzik topluluklarına açmıştır ve operet topluluklarının yanı sıra Josephine Baker gibi dünyaca ünlü sanatçıları da ağırlamıştır (Büyükünal 2006). Günümüzde aynı fonksiyonla kullanılan yapıya ilişkin görüntü Şekil 4.16'da belirtilmiştir.

Şekil 4.16. Atlas Pasajı'nın günümüzdeki durumu (Orijinal 2016)

Yerasimos (1996)'a göre; 19.yüzyılda İstiklal Caddesi'ndeki iki önemli gelişme caddenin şeklini almasında etkili olmuştur. Bunlardan ilki; Tanzimat Fermanı ile geniş caddelerin açılması ve çıkmaz sokakların iptal edilmesidir. Böylelikle ilk belediyeçilik uygulamalarıyla yollar genişletilerek İstiklal Caddesi'nin daha çok ön plana çıkması sağlanmıştır. İkincisi ise; İstiklal Caddesi boyunca yer alan Hıristiyan Mezarlıklarının Şişli tarafına taşınmasıyla cadde genişliğe kavuşmuştur (Altunbaş 2006). Caddeye ilişkin görüntüŞekil 4.17'de belirtilmiştir.

Şekil 4.17. Henri Prost'un İstiklal Caddesi Çevresi Planı (Altunbaş 2006)

İstiklal Caddesi 19.yüzyılın ortalarına kadar küçücük bir patika şeklindedir. Birkaç büyükelçilik ve kilisenin inşası ile Osmanlı'nın gayrimüslim hayatının merkezi olarak hızla gelişmiştir. 1850'lerde mimari, demografik, hem de hayat tarzı olarak Osmanlı döneminin Batılı yüzü olduğu görülmektedir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte I.Dünya savaşı sonrası Sovyet devriminden kaçan Beyaz Rusların gelişi ile en hareketli zamanlarını yaşamıştır. Cumhuriyet döneminin Avrupai yüzünü temsil etmektedir. Cadde, lokanta, pastane, kafe, tiyatro, sinema ve otellerin yoğun olduğu bir bölge haline gelmiştir (Adanalı 2011). İstiklal Caddesi'nin 1925 yılına ait görüntüsüŞekil 4.18'de belirtilmiştir.

Şekil 4.18.1925 yılında İstiklal Caddesi (www.hayalleme.com)

2. Dünya Savaşı sonrasında yoğunlaşan azınlık karşıtı politikalar, 6-7 Eylül olayları sonrası Türkler ve Rumlar arasında oluşan etnik gerilim nedeniyle İstiklal Caddesi'ndeki binalar terk edilmiştir. Yoğunlaşan iç göçler nedeniyle kente gelen yoksulların barındığı yer haline gelmiştir. Bütün bunlar toplumsal dönüşüm ile birlikte çöküntü olarak algılanmıştır. İstiklal Caddesi yöneticiler tarafından 'batakhane' olarak nitelendirilmiştir. 1980 sonlarında İstiklal Caddesi'nin tekrar kazanılması amacıyla yayalaştırılmasına karar verilmiştir (Adanalı 2011).

İBB (1990)' göre; yayalaştırma projesinin temel amacı Beyoğlu'nun barındırdığı tarihi dokuyu korumak koşuluyla, hem İstanbul halkı hem de dünya için bir turizm merkezi haline dönüşmesini sağlamaktır. Ve bu amaçlar doğrultusunda;

- Beyoğlu'nu İstanbul'un ticaret, eğlence, kültür ve turizm odak noktası haline getirmek,
- Fonksiyon değişikliğine gidilmek suretiyle, bölgede bulunması istenmeyen imalathane ve depoların kaldırılması,
- Köhneleme bölgelerinin ıslah edilmesi,
- Boş binaların yeniden değerlendirilmesi,
- Trafik karmaşasına çözüm bulmak amacıyla yay-taşıt ayırımına gidilmesi olarak gruplanabilir (Altunbaş 2006).

1980 sonlarında yayalaştırılan cadde çevresinde barındırdığı göçmen nüfusu ve kentsel yoksullukla birlikte özgün bir hale bürünmeye başlamıştır. Etrafında kafeler, lokantalar, barlar, butikler hızla tekrar açılmaya başlamıştır. Aynı zamanda bu dönem politik aktivizmin de caddede başladığı dönem olmuştur. 19.yüzyılda caddede dikkat çeken en önemli şeylerden

biri bir çok şeyin birbirine karıştığı eski ile modernin iç içe geçtiği bir alan haline gelmesidir (Adanalı 2011).İstiklal Caddesi yayalaştırma projesinden sonra işlev değişikliğine uğramıştır.Yayalaştırma öncesi ticari alanda gözlemlenen faaliyetler yayalaştırma sonrası daha da fazlalaşmıştır.Yayalaştırma sonrası turizm ve ulaşım ile ilgili faaliyetlerde artış görülürken kültürel faaliyetler artış sırasını takip etmiştir (Altunbaş 2006). Ancak Altunbaş'ın işlev değişimine ilişkin çalışması 2005 yılına kadar olan zaman dilimini kapsamaktadır. Zamanla İstiklal Caddesi'nde dönüşüm yaşanmıştır.Bu dönüşümle birlikte büyük yerli ve yabancı sermayelerin emlak yatırımları ile değişimler meydana gelmiştir. Örneğin; Ünlü mağazalardan biri cadde üzerindeki Kültür A.Ş.'nin İstanbul Kitapçısını satın alarak kendi bünyesine katarak mağaza haline getirmiştir. Bunun gibi hareketler cadde üzerinde daha çok mağazaların, yeme-içme alanlarının fazlalaşmasına yol açmıştır (Adanalı 2011).Bazı lüks mağazaların İstiklal Caddesi'ni terketmeyişi ve yoğun bir trafik akışı üzerinde oluşu eski kültürel düzeyinde olmasa bile Beyoğlu'nun canlılığını korumaktadır. Bununla birlikte, pek çok bina boş durmakta ya da atölye olarak kullanılmaktadır. Bu özellikler Beyoğlu'nda yavaş yavaş çöküntü alanının ilerlediğini göstermektedir (İBB Araştırma Raporu 2013).İstiklal Caddesi'nin günümüzdeki haline ilişkin görüntüsü Şekil 4.19'da belirtilmiştir.

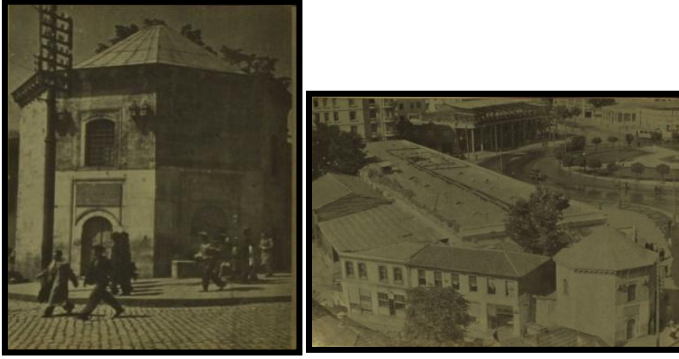

Şekil 4.19. Yayalaştırma sonrası İstiklal Caddesi (Orijinal 2016)

- **Taksim Maksemi Yapı-Fonksiyon Analizi**

Taksim Maksemi, İstiklal Caddesi ile Taksim Sokağının kesiştiği yerde Taksim Meydanı'na bakan köşede bir çok bölgeye su taksiminin sağlanması amacıyla I.Mahmut

tarafından 1732-1733 yılları arasında yapılan su binasıdır (Hatipoğlu 1994). Maksem'in geçmiş yıllara ait görüntüsü Şekil 4.20'de belirtilmiştir. Buradaki taş yapı, aslında uzun-uzun mesafelerden künklerle yüksek su kemerleri ve terazilerle getirilen suların, binbir zorlukla dağlara-taşlara örülen bir su sisteminin, şehre varınca, düzenlendiği ve sağa-sola bölündüğü bir anıt yapısı niteliği taşımaktadır (Gülersoy 1986).

Şekil 4.20. Taksime ismini veren tarihi Taksim Maksemi 1930'lu yıllar (Gülersoy, 1986)

Tarihi suyollarının Taksim'deki dağıtım noktası olan Su Maksemi Osmanlı dönemi yapılarından türünün tek örneğini yansıtmaktadır. Daha sonraki ilaveler ve düzeltmelerle de tesis son şeklini 1839'da almıştır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 24.03.1962 tarihli 1804 sayılı kararı ile tescil edilmiştir (TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi 2012). Meydan ve yakın çevresi adını bu tarihi Maksem'den ve suların buradan taksiminden almaktadır. Bir zamanlar cephesinde "Her şeye su ile hayat verdik" anlamına gelen bir ayetin yazılı olduğu Taksim Su Maksemi, günümüzde kurumuş durumdadır (İBB 2013). Günümüze kadar restore edilerek ulaşılan Taksim Maksemi, işlev olarak Cumhuriyet Galerisi Müzesi haline getirilmiştir. Taksim Cumhuriyet Galerisi'ne ilişkin görüntüsü Şekil 4.21'de belirtilmiştir.

Şekil 4.21. Maksem Cumhuriyet Galeri Müzesi olarak kullanımı (Orijinal 2015)

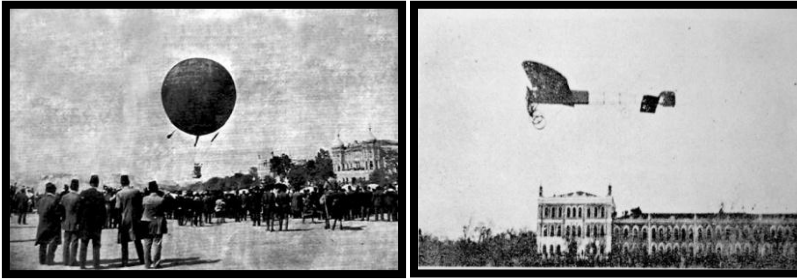
- **Taksim Gezi Parkı Yapı-Fonksiyon Analizi**

Taksim Gezi Parkı, İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde Taksim Meydanı ile Elmadağ arasında yer alan kent parkıdır. Tarihsel süreç içerisinde Topçu Kışlası'nın yıkılmasıyla park haline getirilmiştir (Özdemir 2011). Kubilay (1994)'e göre; Taksim Gezi Parkı'nın bulunduğu yerde 1930'lu yıllardaki imar hareketleri doğrultusunda yıkılan Topçu Kışlası yer almıştır (Özdemir 2011). 18.yüzyılda Osmanlı Devleti'nin başladığı ilk reform hareketleri askeri alanlarda olmuştur. Bu reform hareketleri ile Kapıkulu askerleri dışında modern askeri sınıf yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bunun için ise yeni binalara ihtiyaç duyulmuştur. O dönemlerde ihtiyaç duyulan bu binalar Beyoğlu bölgesinde şekillenmiştir. III.Selim reform hareketleri ile topçu sınıfını modern hale getirmek amacıyla bugünkü Taksim Gezi Park'nın yerine Topçu Kışlası'nı yaptırmıştır. Topçu Kışlası, Beyoğlu'nun en yüksek yerinde doğuda Mete Caddesi, güneyde günümüzdeki Taksim Meydanı ve Batıda Talimhane Bölgesi ile sınırlandırılmış alanda yapılmıştır (Üzümkesici 2010). Topçu Kışlası'na ilişkin görüntü Şekil 4.22'de belirtilmiştir.

Şekil 4.22. 1806 yılında yapımı tamamlanan Topçu Kışlası (Gülersoy 1986)

Topçu sınıfının modern hale getirilmesi amacıyla yapılan Topçu Kışlası, I.Dünya Savaşı öncesinde 1933 yıllarında askeri işlevinden sıyrılarak yan işlevlerde kullanılmıştır. Bu yan işlevler; hacıların konaklama alanı, at yarışları, cambazlık gösterileri, yangın söndürme gereçlerinin test edilmesi, balon uçurulması, uçuş denemeleri, spor aktiviteleri ve ahır gibi pek çok işler için kullanılmıştır (Özdemir 2011).Topçu Kışlası'na ilişkin Cumhuriyet Dönemi etkinliklerine ilişkin görünüm Şekil 4.24'de a-) ve b-) olarak belirtilmiştir. Bu dönemde gerçekleşen farklı aktivitelerden birisi de kışlada düzenlenen at yarışlarıdır. 1910'lu yıllarda balon uçurulması nedeniyle bir çok kişi meydana bir araya gelmiştir. Fransız pilotun Topçu Kışlasının avlusundan gösteri uçağı ile havalanarak Talimhane Meydanı'na doğru uçuş denemeleri yaptığı belirtilmektedir(Üzümkesici 2010). Topçu Kışlası'na ilişkin görüntüler Şekil 4.23'de a-) ve b-) şeklinde belirtilmiştir.

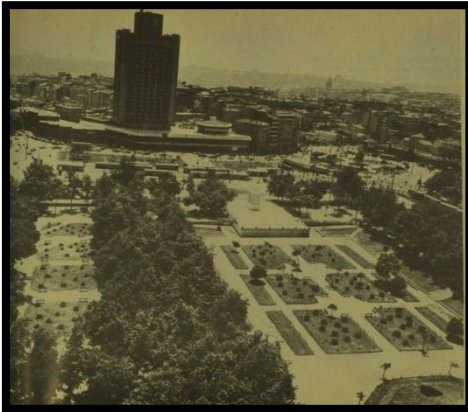

Şekil 4.23.a-) 1910'lu yıllar ilk balon uçuş denemesi ve b-)ilk uçuşlar (Üzümkesici 2010)

Şekil 4.24.a-) Cumhuriyet döneminde Kışla'nın avlusunda klasik müzik konseri ve b-)bisiklet turları (Üzümkesici 2010)

İstanbul Belediyesi 1930-1935 yılları arasında çıkan imar yasalarındaki değişiklikler doğrultusunda kent planlaması üzerine çalışması amacıyla Henri Prost'u davet etmiştir ve Prost'un planı 1939'da belediye başkanı ve vali Lütfi Kırdar tarafından onaylanmıştır. Prost'un önerileri ile Topçu Kışlası yıkılmıştır (Özdemir 2011). Prost'un raporlarında anlattığı parklar, gezi parkları, gezinti yolları, manzara terasları ve meydanlar çağdaş bir kent yaşamını destekleyecek nitelikte tasarlanmışlardır. Bu bağlamda Taksim Meydanı ile birlikte ele alınmış olan Taksim Gezi Parkı bu anlayışa göre gerçekleştirilen başarılı kamusal mekandır. Taksim Gezi Parkı, Maçka, Harbiye, Taksim ve Dolmabahçe arasında 30 hektar büyüklüğündeki alan, 1948 yılında yapımı tamamlanmış tescilli park alanıdır (TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi 2012). Birsal (2001)'e göre; Prost bu parkı, yeni yerleşim alanının ana merkezi ve akciğeri olarak tanımlamıştır (Özdemir 2011). Prost planında 2 nolu park olarak gösterilen alan, kışla alanından geçerek Valikonağı Caddesine uzanan bir yeşil hattın başlangıcını oluşturmasıyla kışlanın yıkılmasıyla ortaya çıkan alanda meydana bakan tarafta mermer tribünlerle, diğer kısımda ise Taksim Bahçesi ile sınırlandırılmıştır (Üzümkesici 2010). Gezi parkı 1944'te tamamlanmıştır. 1944'te Gezi'nin Taksim Meydanı'na bakan güney kısmına dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün at üzerindeki heykelinin konulması istenmiştir ancak heykel yerine dikilememiştir. Park da İnönü Gezisi olarak değil Gezi Parkı olarak anılmaktadır. 38000m² yüzölçümüne sahip olan Taksim Gezisi 1991-1992 yılları arasında yeniden elden geçmiştir. Bu dönemde dikdörtgen planlı parkın ortasına fiskiyeli büyük bir havuz yapılmıştır (Gülersoy 1986). Gezi Parkı'nın 1980 yılına ait görüntüsü Şekil 4.25'de belirtilmiştir.

Şekil 4.25. 1980'lerde Gezi Parkı(Gülersoy,1986)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Meydanı ve yakın çevresi düzenleme projesi kapsamında Taksim Gezi Parkı ile ilgili değişiklikler yapılacağını halka açıklamıştır. Bu değişiklikler; Taksim Meydanı ve yakın çevresi yayalaştırma projesi İBB Meclisi tarafından 2011 yılında kabul edilmiştir ve bu planlarla, meydana çıkan caddelerin dalış tünelleri ile meydanın altına alınarak, araç ve yaya ulaşımının yer altına alındığı, Topçu Kışlası'nın yapılması planlanan Taksim Gezisi'nin özel alan olarak tanımlandığı görülmektedir. Söz konusu planların 3 numaralı plan notunda “09.02.2011 gün ve 4225 sayılı İstanbul II Nolu K.ve T.V.K.B. Kurulu kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen “TaksimKışlası” kentsel tasarım projesi ile bir bütünlük içerisinde değerlendirilecektir” denilmektedir (TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi 2012).Taksim Meydanı ve yakın çevresi düzenleme projesiyle günümüzde Taksim Meydanı yayalaştırılarak araç trafiği tüneller ile yer altına alınmıştır. 2013 yılında Gezi Parkı'na ilişkin olarak çeşitli gösteriler yapılmıştır.

Bu doğrultuda; Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi ve Gezi Parkı'nda yapılması öngörülen Yayalaştırma Projesi ile Gezi Parkı'nın Topçu Kışlası'na çevrilmesinin önünü açan ve İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16.09.2011 tarih 2111 sayılı kararı ile onaylanan, 1/5000 ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı imar planları tadilatlarına Şehir Plancıları Odası, Mimarlar Odası ve Peyzaj Mimarları Odası tarafından 1. İdare Mahkemesi'ne dava açılmış, mahkeme projeyi 06.06.2013 tarihinde iptal etmiştir (Gelen 2016).Taksim Gezi Parkı'nın 2015 yılına ait görüntüsü Şekil 4.26'da belirtilmiştir. Taksim Gezi Parkı yapıldığı dönemlerden bu günlere kadar varlığını devam ettirerek sosyo-kültürel odak noktası niteliği taşımaktadır. Taksim Gezi Parkı'nın günümüzdeki durumuna ilişkin görüntü Şekil 4.27'de belirtilmiştir.

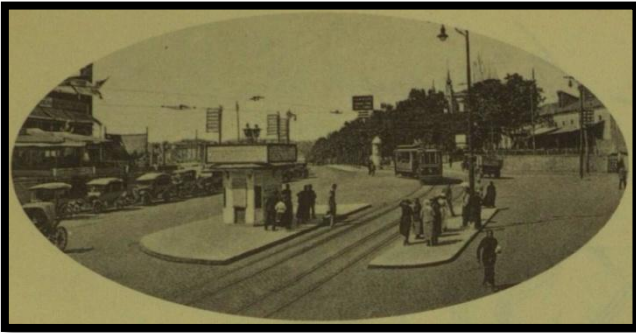
Şekil 4.26.Taksim Gezi Parkı (Orijinal 2015)

Şekil 4.27. Taksim Meydanı yayalaştırma projesi sonrası (Orijinal 2016)

- **Taksim Meydanı Yapı-Fonksiyon Analizi**

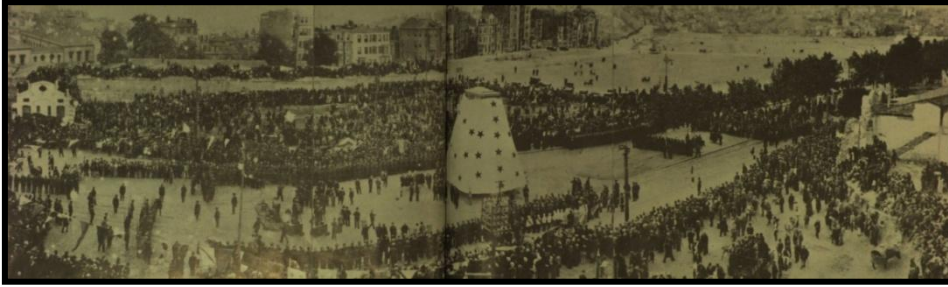
1920'lerde meydanın doğu kısmındaki mezarlılar kaldırılarak alanın çevresi temizlenmiştir. Bununla birlikte bölgedeki Ayia Trias Kilisesi ile batılılaşma hareketleriyle yapılmış konaklar meydana hakim konuma gelmişlerdir. 1924-26 yılları arasında yapılmış olan Pervititch Haritaları ile Taksim Meydanı'nın Su Maksim'i önünde dört yolunun birleştiği bir genişlik olarak görülmektedir (Hatipoğlu 1994). Taksim Meydanı oluşmadan önce şimdiki meydan ortasında tramvay durağı refüjleri, karşısında Topçu Kışlası ve ahırları yer almaktadır ve anıt yerleştirilmemiştir (Gülersoy 1986). Taksim Meydanı'nın refüj haline ilişkin görüntü Şekil 4.28'de belirtilmiştir.

Şekil 4.28. Taksim Meydanı refüj halindeyken (Gülersoy 1986)

Cumhuriyet ilan edilmesiyle Türk tarihinde yepyeni bir dönembaşlamıştır ve Batılılaşma hızlanınca, kendini ilk belli eden ihtiyaçlardan biri Cumhuriyet anıtı olmuştur. 1930'larda Taksim Meydan ortasındaki anıtle kendini göstermeye başlamıştır. Bu anıttan önce kırılık bir açık alan, bir yol kavşağı, bir boşluk olan Taksim, bu eserin ortaya dikilmesiyle birlikte şehir meydanı olmuştur. Taksim Anıtı Türkiye'de Cumhuriyet yönetiminin, mermerden ve bronzdan bir resmi olarak görülmektedir (Gülersoy 1986).

Cumhuriyet devrinde insan figürlü anıtların dikilmesiyle yeni bir dönem başlamıştır bu anıtlarda ana temayı Atatürk oluşturmaktadır. Ve bu dönemdeki anıtlar incelendiğinde yerleşim olarak anıtların önlerinde insan kalabalıklarının toplanacağı düşünülerek buna uygun bir çevre düzenlemesi yapılmaya başlamıştır. Taksim Cumhuriyet Anıtı bunun ilk örneğini içermektedir (Hatipoğlu 1994). Taksim Meydanı'nın simgesi haline gelen anıt İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica'ya yaptırılmıştır ve 1928 yılında meydana yerleştirilmiştir. Anıt yerleştirilmeden önce Taksim bir alan özelliği göstermemektedir. Anıtın bir yüzü Cumhuriyet Türkiye'si'ni, diğer yüzü ise Kurtuluş Savaşı'nı simgelemektedir (İBB Araştırma Raporu 2013). Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın getirilişine ilişkin görüntü Şekil 4.29'da belirtilmiştir.

Şekil 4.29.Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın alana getirilişi (Gülersoy 1986)

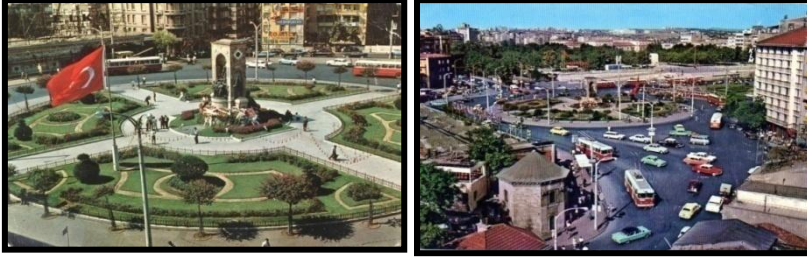
Taksim Meydanı, Cumhuriyet'in ilk dönemleriyle birlikte özellikle 1928'de Cumhuriyet Anıtı'nın açılışından sonra, Sultanahmet ve Beyazıt meydanlarının kamusal işlevlerini yüklenerek, yeni dönemin bir simgesi haline gelmiştir. Bu haline ilişkin Taksim Meydanı görüntüsü Şekil 4.30'da a-) ve b-) olarak belirtilmiştir. Cumhuriyet Anıtı çevresinde

törenler yapılmaya başlanmıştır, bu törenlerle birlikte etrafına çelenkler konulmaya başlanmıştır. Daha sonra eski kışla yerine 1940'ta düzenlenen İnönü Gezisi'nin (daha sonra Taksim Gezisi) kenarlarına yerleştirilen tribünler önündeki geçit fotoğrafları, anıtın etrafında çevrilen ışık hatları ile tarihi su tesisinin duvarına yaptırılan modern dekorların 25-30 yıl boyunca, şehir halkının görmeyi istediği güzellikler ve ulusal övünce dönüşmüştür. İstanbul'un çok kalabalıklaştığı 1960'lı yıllardan itibaren, Taksim Meydanı Cumhuriyetin ilk yıllarındaki temiz ve seçkin görünümünden çok kayıplar vermiştir. Politik sebeplerden dolayı kalabalık ve olaylı mitingler Taksim Meydanı'nda görülmeye başlamıştır. Sıkıntılı dönemlerin atlatılmasından sonra 1 Mayıs İşçi Bayramı resmi tatil ilan edilmiştir. Daha öncesinde 1 Mayıs eylemlerinden dolayı kutlamaların yasaklandığı meydana 2009 yılından itibaren 1 Mayıs kutlamalarına açılmıştır (İBB Araştırma Raporu 2013).

Şekil 4.30.a-)1940'lı yıllar ve b-)1950'li yıllarda Taksim Meydanı (www.hayalleme.com)

Durhan (2013)'e göre; Taksim Meydanı'nın Cumhuriyet Anıtı getirildikten sonraki düzenlemeleri 1920'li yıllardan 1931 yılına kadar sürmüştür. 1935 yılında anıt etrafı ile ilgili tartışmalar 1937 yılına kadar devam etmiştir. 1936 yılında İstanbul'u planlamak amacıyla Henri Prost'un göreve getirilmesiyle Taksim Meydanı ve yakın çevresinin imar durumlarında değişiklikler görülmeye başlamıştır (Gelen 2016). Taksim Meydanı'nın geçmiş yıllara ait görüntüleri Şekil 4.31'de a-) ve b-) olarak belirtilmiştir.

Şekil 4.31.a-) 1960'lı yıllar ve b-)1970'li yıllarda Taksim Meydanı (www.hayalleme.com)

Meydan olmadan önce, eski evlerin sıralandığı dar bir bölge olan meydan haline getirilip genişletildikten sonra zamanla bugünkü görünümünü almıştır. Meydanın ortasındaki Cumhuriyet Anıtı bugün ulusal günlerde tören yeri olarak kullanılmasının yanı sıra İstiklal Caddesi ve çevresinde zaman geçirmek için gelenlerin buluşma yeri işlevini de üstlenmektedir (İBB araştırma raporu 2013). Günümüzde Taksim Meydanı ve yakın çevresi birçok değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikler İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Taksim Meydanı'nın yayalaştırılmasını öngören projelerden oluşmaktadır. Taksim Meydanı'nın yayalaştırmadan sonraki haline ilişkin görüntü Şekil 4.32'de belirtilmiştir.

Taksim Meydanı ve yakın çevresinin trafiğin yeraltına alınmasını ve Topçu Kışlası'nın yeniden inşasını öneren projenin, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 07.07.1993gün, 4720 sayılı kararı ile Kentsel Sit Alanı ilan edilen bölgeye ait 21.05.2009 tasdik tarihli, 1/5000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı doğrultusunda hazırlanan, Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 25.11.2010 tarih, 2659 sayılı kararı ile kabul edilerek 21.12.2010 tarihinde Büyükşehir Belediye Başkanı'nca onaylanmış olan 1/1000 ölçekli Beyoğlu İlçesi, Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar planında plan hedefleri;

- Tarihi yapıların yoğun olduğu alanların özelliklerinin vurgulanarak asli fonksiyonları çerçevesinde korunmasının sağlanması ve desteklenmesi,
- Beyoğlu Kentsel Sit Alanı'nın yeşil dokusunun canlandırılarak peyzaj kalitesinin artırılması, kıyı alanlarının düzenlenerek kara bağlantısının sağlanması,
- Mevcut ulaşım sistemlerinin tarihi mekânlar üzerindeki araç baskısını her türlü önlemlerin alınarak sınırlandırmanın sağlanması ve yaya ilişkisinin kurulması,

- Tüm ulaşım türlerinin birbirlerini besleyecek ve tamamlayacak biçimde olması sağlanarak ve kentsel tasarım projeleri ile çözümlenmesi şeklinde belirtilmektedir (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi, 2012)

Şekil 4.32. Taksim Meydanı'nın yayalaştırma tamamlandıktan sonraki durumu (Orijinal 2016)

Günümüzde Taksim Meydanı ve yakın çevresi düzenleme projesi kapsamında Cumhuriyet Caddesi'nde de araç trafiği tüneller ile yer altına alınarak yayalaştırılmıştır. Taksim Meydanının da yapılan yayalaştırma projesi kapsamında Cumhuriyet Caddesi üzerinden Tarlabası - Harbiye yönünde 400 metre, Harbiye-Tarlabası yönünde 320 metre uzunluğunda tek tünel yapılmıştır. Bununla birlikte Gezi Parkı, AKM önü, Talimhane ve İstiklal Caddesi'ne yayalar trafik kesintisi olmadan ulaşabilme imkanı sağlamıştır (İBB araştırma raporu 2013). Cumhuriyet Caddesi'nin geçmiş ve günümüz durumuna ilişkin görüntüler Şekil 4.33'de a-) ve b-) olarak belirtilmiştir.

Şekil 4.33.a-) 1913 (www.pinterest.com) ve b-) günümüzde Cadde (Orijinal 2016)

- **Talimhane Bölgesi Yapı-Fonksiyon Analizi**

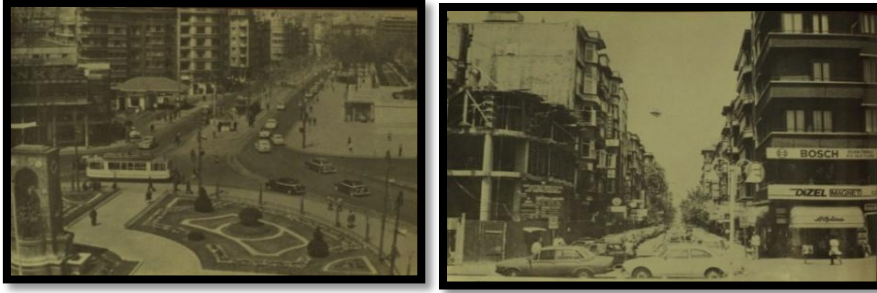
Talimhane; İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde, Taksim Cumhuriyet Meydanının kuzeyinde, Cumhuriyet ve Tarlabası caddelerinin birleştiği noktada yer almaktadır (Aydıncı 2009).

Akın (2005)'e göre; Osmanlı Dönemi'nde günümüzdeki Taksim Gezi Parkı'nın Topçu Kışlası'ndaki askerlerin talim yaptığı yer, Talimhane Bölgesi adını almasını sağlamıştır (Kızıldere 2009). Talimhane'nin tarihsel nitelik taşıması, bulunduğu konumu, ulaşım ilişkileri işlevi alanı önemli kılan unsurlardır. Bütün bu unsurlar alanı turizm açısından önemli bir yere taşımaktadır. Avrupa Yakası'nda konumlanması, Kongre Vadisi'ne yakınlığı, İstanbul Boğazı ve İstiklal Caddesi'ne yakınlığı turizm odaklı işlevsel yapısı ile stratejik olarak önemli bir noktaya taşınmıştır (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011). Akın (2005)'e göre; Taksim Kışlası'nın talim alanı olan bölge 1900'lü yılların başında dönemin milli maçlarının oynandığı futbol alanına dönüştürülmüştür. 1930'lu yıllarda ise, kentten eğlenceyi barındıran hareketli bir bölge haline gelmiştir. Dönemin ilk modern yapıları bu bölgeye yapılmıştır. Lütfi Kırdar'ın İstanbul Belediye Başkanı olmasıyla Henri Prost Topçu Kışlası'nın yıkılarak yerine Gezi Parkı'nın yapılmasını ve bununla birlikte Talimhane Bölgesi'ne dönemin Art Deco üslubunu yansıtan apartmanlar yapılarak konut yerleşimine dönüştürülmesini sağlamıştır (Kızıldere 2009). Talimhane haritasına ilişkin görüntü Şekil 4.34'de belirtilmiştir.

Şekil 4.34.Talimhane Pervetitich haritası (İstanbul Atatürk Kitaplığı)

Akın (2005)'e göre; Talimhane, 6-7 Eylül olayları sonrası göçle gelen alt gelir kesiminin bölgeye yerleşmesiyle birlikte özgün kullanıcılarını kaybetmeye başlamıştır. 1970-80 arasında Talimhane konut kullanımından çok oto yedek parçacıların yerleştiği bir bölge olmaya başlamıştır. Bölgedegörülen bu kötü değişimler yerel yönetimlerin dikkatini çekmiştir ve alandaki kötü gidişatın önüne geçmeye yönelik çalışmalar ile Talimhane Bölgesi'nde 1990'lı yıllardan itibaren turizm amaçlı yapılanma olmuştur. 1994 yılında “Oteller Bölgesi” olarak Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiştir. Talimhane Bölgesi, İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15.12.1999 tarihli ve 11437 sayılı kararı ile kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Koçdemir (2006)'e göre; bu karardan sonra bölgenin turizm işlevi çoğalmaya başlamıştır (Akıncı 2009). 1950'li yıllarda Talimhane Bölgesi'nin durumuna ilişkin görüntü Şekil 4.35'de belirtilmiştir.

Şekil 4.35.1950'li yıllarda Talimhane Bölgesi (Gülersoy 1986)

Bölgede hizmet veren otellerin inşası 2004 yılında “Talimhane Bölgesi Yayalaştırma Projesi'nin” turizm ön plana çıkararak yeniden işlevlendirilmesi ile hız kazanmıştır (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011). Talimhane'nin çöküntü bölgesi haline gelmesiyle beraber tarihi yapılar bakımsız kalarak zarar görmüştür ve bölge zamanla otopark mafyasının elinde olan bir bölge haline almıştır. Bakırköy ve Kadıköy'e giden minibuslerin durak yeri olan bölge, gün içinde yoğun kullanılırken, gece ıssız ve kullanılmayan güvensiz bir alan haline almıştır. Bu sürecin sonunda 2004 senesinde bozulmayı önlemek amaçlı İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Beyoğlu Belediyesi işbirliği ile gerçekleşen “Beyoğlu Talimhane Bölgesi Cephe Rehabilitasyonu Kentsel Tasarım Uygulama Projesi” hayata

geçirilmiştir.Yayalaştırmasonrası turizm işlevinin arttığı yapılan araştırmalar ile gözlemlenmiştir (Kızıldere 2009). Talimhane Bölgesi'nin günümüzdeki görüntüsü Şekil 4.36'da belirtilmiştir.

Şekil 4.36.Talimhane Bölgesi (Orijinal 2016)

2004 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Beyoğlu Belediyesi tarafından gerçekleştirilen proje ile Talimhane Bölgesi'nde yer alan yapılar hızlı bir şekilde otel yada işyeri olarak içerik değiştirme dönemine girmeye başlamıştır. Bu projeye Talimhane'nin turizm hizmeti vermesi amaçlanmıştır. Proje kapsamında Talimhane Bölgesi'nin kent kimliğinin korunması ve trafik sorunlarının çözümünün zor olacağı belirtilmiş olup bölgede tescil edilen yapıların kapsamlı tamir ve restorasyon çalışmalarının yapılması gerektiğine karar verilmiştir. Yapılan çalışmalarla yollar trafiğe kapatılarak yenilenmiştir, ışıklandırma, güvenlik ekipleri ve sokak etkinlikleri ile bölgeyi hareketlendirmeye çalışılmıştır. Ancak 20.yüzyıl konut karakteri yerine kimliği olmayan turizm merkezli bir alan haline getirilirken kimliğini kaybetme noktasına getirilmiştir (Karaman ve ark.2011).

- **Atatürk Kültür Merkezi Yapı-Fonksiyon Analizi**

İçözen (1987)'e göre; Ayazpaşa Mezarlığı 1920'li yıllarda kaldırılarak yerine Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'nin bulunduğu yere kadar apartmanlar yapılmıştır. Taksim Meydanı'nın kenarında, 19.yy'da Elektrik İdaresi'nin yabancı müdürü için lojman binası yapılmıştır. Cephesi sarmaşıklı olan bu üç katlı bina II.Dünya Savaşı sonrasında yıkılarak

arkasına Atatürk Kültür Merkezi yapılmıştır (Bağbaşı 2010). Atatürk Kültür Merkezi'nin yapılmadan önceki yerinde bulunan yapılara ilişkin görüntüler 4.37'de belirtilmiştir.

Şekil 4.37.Atatürk Kültür Merkezi yapılmadan önce alanda bulunan yapılar 1946

(www.pinterest.com)

Ertaş (2011)'e göre; 1937 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ile İstanbul'u planlaması istenen Henri Prost, tarafından Cumhuriyet Dönem'lerinin etkisiyle Taksim Meydanı'na opera binası düşüncesiyle yapılması istenen bir 'Kültür Sarayı' binasıdır Atatürk Kültür Merkezi. Boyasan (2011)'e göre; Cumhuriyetle geliştirilmeye çalışılan dönemin kültüre bakışını anlatması açısından ulusal kimliğin mekanı, ilk adıyla "İstanbul Kültür Sarayı" olan Atatürk Kültür Merkezi'dir (Ganiç 2016). Aydemir (2008)'e göre; Beyoğlu ile ilgili projelerde görevlendirilen H.Prost özellikle meydanları tasarlarken, bölgenin mimari karakterini dikkate alarak mimarisinin buna en uygun olduğunu düşündüğü tanınmış mimar Auguste Perret'yi bölgeyi hareketlendirmesi için kültür yapısı gerçekleştirmek amaçlı bugün adı Atatürk Kültür Merkezi olarak yapı için İstanbul'a davet etmiştir. Proje üzerinde çalışan Perret'in projesinden geriye bugünkü AKM binasında sadece betonarme strüktür kalmıştır. 1963 yılında, sadece tiyatro amaçlı değil daha büyük ve çok amaçlı kültür ihtiyacının ortaya çıkması nedeniyle proje yeniden ele alınarak mimari açıdan birçok değişikliğe uğramıştır (TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi 2012). Atatürk Kültür Merkezi'nin görüntüsü Şekil 4.38'de belirtilmiştir.

Şekil 4.38.a-)1960'lı ve b-)1970'li yıllarda Atatürk Kültür Merkezi (www.hayalleme.com)

Arkiv (2016)'e göre; opera binası için Auguste Perret tarafından hazırlanan ilk proje ekonomik nedenlerden dolayı uygulama projesinde yarım kalmıştır. Yarım kalan proje 1946 yılında mimar Faruk Akçer ve mimar Rükneddin Güney tarafından ele alınmıştır. Ancak 1960 yılında projenin durdurulmasıyla Bayındırlık Bakanlığı da opera binası olarak tasarlanan yapının kültür yapısı haline dönüştürülmesi için mimar Hayati Tabanlıoğlu'nu göreve getirmiştir. 1960 yılında hizmete giren "İstanbul Kültür Merkezi" açılışının ardından yangın geçirmiştir. Hayati Tabanlıoğlu tarafından tekrar ele alınan yapı "Atatürk Kültür Merkezi" adıyla 1969 yılında tekrar açılmıştır. Atatürk Kültür Merkezi, opera, bale, tiyatro, konser, kongre, sergi salonu ve sinema da bünyesinde bulunduran çok işlevli bir yapıdır (Gelen 2016). 2000'li yıllara kadar hizmet eden AKM binası 2005 yılında ekonomik ömrünü tamamladığı gerekçesiyle dönemin Kültür Bakanı tarafından yıkımına karar verilmiştir. Sanat ve mimarlık platformlarının, halkın tepkisiyle 2007 yılında İstanbul 2 No'lu Koruma Kurulu Atatürk Kültür Merkezi'ni 1.grup kültür varlığı olarak tescil edilerek yıkımı iptal edilmiştir. Sonradan tekrardan yenileme projesiyle gündeme gelen yapı Tadilat, Kültür, Sanat ve Turizm Emekçileri Sendikası'nın açtığı dava nedeniyle mahkeme kararıyla durdurulmuştur (Karaman ve ark. 2011). Günümüzde kullanılmayan Atatürk Kültür Merkezi'nin yıkılıp tekrar opera binası olarak yapılacağı halka açıklanmıştır. Atatürk Kültür Merkezi'nin günümüzdeki haline ilişkin görüntüsü Şekil 4.39'da belirtilmiştir.

Şekil 4.39.Atatürk Kültür Merkezi'nin günümüzdeki hali (Orijinal 2016)

4.2 Araştırma Alanının Kent Kimliğinin Fiziksel Kalite Açısından Değerlendirmesi

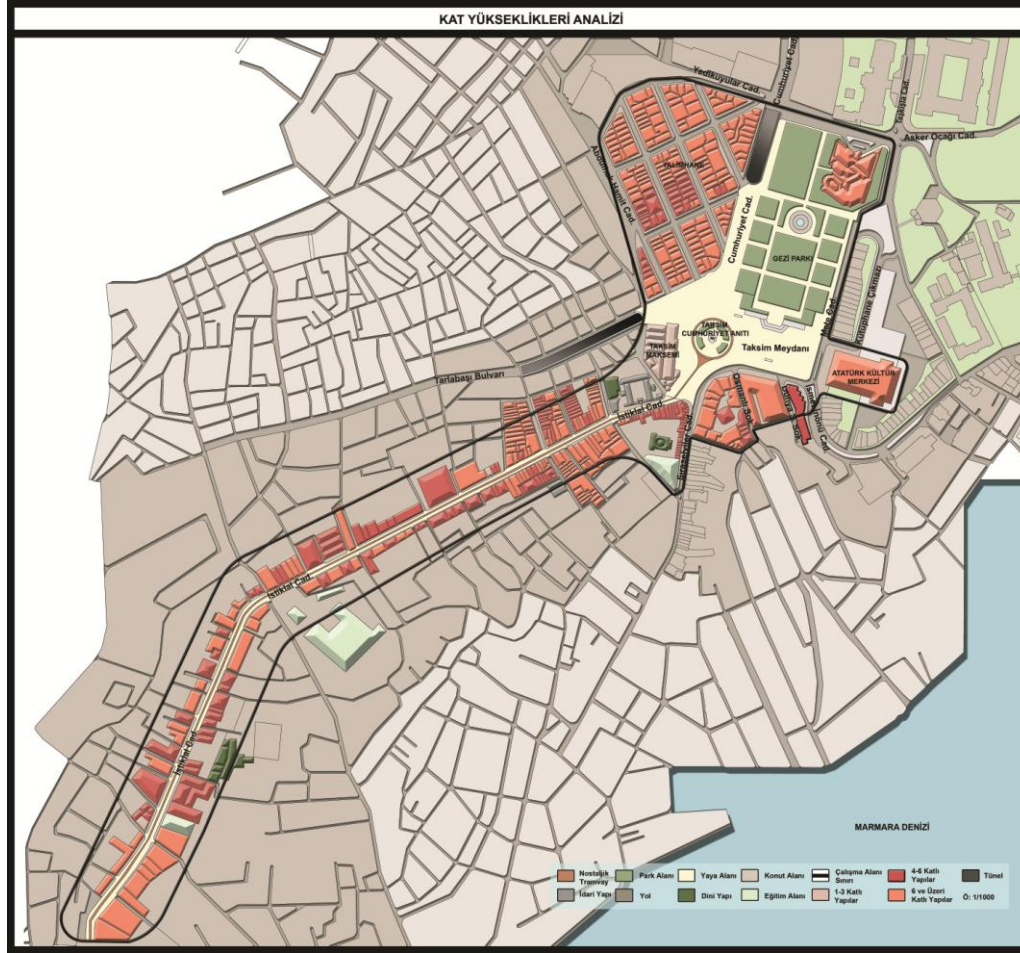
Taksim Meydanı ve yakın çevresini fiziksel kalite açısından değerlendirebilmek için kat yükseklikleri analizi ve yapı-malzeme durum analizi çalışmaları yapılarak haritaları hazırlanmıştır.

4.2.1 Araştırma Alanının Kat Yükseklikleri Analiz

Taksim Meydanı ve yakın çevresini fiziksel kalite açısından değerlendirebilmek için kat yükseklikleri analizi çalışması yapılmıştır. Kentsel mekanlar, çevre-insan etkileşiminin formüle edilmesiyle, kentin biçimsel olarak yapılanması ve kentsel alanların fiziksel kalitesi gibi kavramlar günümüzde sıkça rastlanan kavramlar olmakla birlikte kentlerin ve kentsel mekanların fiziksel kalite olarak iyileştirilmesi çalışmaları günümüzde giderek önem kazanmaktadır. Algılama bir mekanda var olan etkili durumların duyu organlarının etkisi ile değişim gösterebilmektedir. Mekanlara ait verilerin fiziksel niteliklerini, mimari özelliklerini çevresel nitelikleriyle birlikte görerek algılayabiliriz (İnceoğlu ve Aytuğ 2009). Günümüz kentlerinde; bina karakterlerindeki fiziksel dönüşüm-değişim hızlı ve kontrolsüz olmakla birlikte görünümünde binalarda yoğun olarak hissedilmektedir (Arnavut 2008). Kentsel

alanlarda mekan hissi özel alan ve izlenim yaratan yerler olarak tanımlanabilmektedir. Mekanda kullanılan fiziksel öge olarak binalar; bina tipleri, kat yükseklikleri, malzemeler insanların içinde yaşadıkları bölgenin kimliğini belirlemek açısından önem teşkil etmektedir (Gelen 2016). Oran, biçim veya mekanın boyutları arasındaki düzenlenmiş matematiksel ilişkiler bütünü bina yükseklikleri olarak tanımlanmaktadır (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011). Çalışmada fiziksel kalite açısından kat yükseklikleri analiziyle amaçlanan, kent kimliğine etki eden geçmiş ve günümüz mekanlarında meydana gelen kat yüksekliklerindeki dönüşüm ve değişimlerin kent kimliğini nasıl etkilediği gibi soruların cevaplarını aramaktır. Araştırmada Taksim Meydanı ve yakın çevresinde kent kimliği açısından karakter taşıyan yapılarının kat yükseklikleri; incelenen tezler, makaleler ve çalışma alanında yapılan gözlemler ile elde edilen bilgiler doğrultusunda ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Yapıların günümüz durumlarına ilişkin kat yükseklikleri 1-3 katlı yapılar, 4-6 katlı yapılar, 6 ve üzeri katlı yapılar olmak üzere sınıflandırılarak plan üzerinde gösterimleri yapılmış ve haritalandırılmıştır.

Araştırma alanına ilişkin kat yükseklikleri haritası Şekil 4.40'da belirtilmiştir.

Şekil 4.40. Araştırma alanına ilişkin kat yükseklikleri analizi haritası

İstiklal Caddesi'nde bulunan yapıların kat yükseklikleri analizi çalışmasıyla; dini yapılar, eğitim yapıları ve konsolosluk yapılarının kat yüksekliklerinde geçmişten günümüze kadar geçen tarihsel süreçte herhangi bir değişim olmadığı incelenen tezler, makaleler ve alanda yapılan gözlemler ile belirlenmiştir. Alanda yapılan gözlemler ile cadde üzerindeki yapıların çoğunun 6 ve üzeri kat yüksekliğine sahip olduğu, geriye kalan yapıların ise 4-6 kat yüksekliğinde olduğu gözlemlenmiştir.

The Marmara Oteli ve yakınındaki yapıların kat yüksekliği analizi çalışmasıyla; incelenen tezler ve makaleler doğrultusunda geçmişte 4-5 kat yüksekliğine sahip yapılar olduğu tarihsel süreçte meydana gelen değişim ve dönüşümlerle günümüzde 6 ve üzeri kat yüksekliklerine sahip yapıların olduğu alanda yapılan gözlemlerle belirlenmiştir.

Talimhane Bölgesi kat yükseklikleri analizi çalışmasıyla; incelenen tezler ve makaleler doğrultusunda Talimhane apartmanlarının kat yüksekliklerinin geçmişte tek kat ve 12 kat aralığında yüksekliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Günümüzde ise, alanda yapılan gözlemler ile daha çok turizm amaçlı binaların yer aldığı bölgede 6 ve üzeri kat yüksekliklerine sahip binaların olduğu belirlenmiştir.

Atatürk Kültür Merkezi'ne ilişkin kat yükseklikleri analizi çalışmasıyla; incelenen tezler, makaleler doğrultusunda önceden Atatürk Kültür Merkezi yerindeki yapıların 6-8 kat yüksekliğine sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır. Uzun yıllardır kullanılmayan Atatürk Kültür Merkezi, 6 ve üzeri kat yüksekliğine sahip yapıdır. Günümüzde hiçbir değişime uğramamıştır.

Genel değerlendirmede ise Taksim Meydanı ve yakın çevresinin kat yüksekliği analiziyle; dini yapılar, eğitim yapıları, konsolosluklar ve Taksim Maksemi'nin kat yüksekliklerinde geçmişten günümüze herhangi bir değişimin olmadığı belirlenmiştir. İstiklal Caddesi, Talimhane Bölgesi, Atatürk Kültür Merkezi ve yakınlarında; 6 ve üzeri kat yüksekliğine sahip yapıların fazla olduğu yapılan çalışmalar ile belirlenmiştir. Geçmişten günümüze kadar geçen süreçte Taksim Meydanı ve yakın çevresinde yapıların geçirdiği değişim ve dönüşümlerle kat yüksekliklerinin genel olarak fazlaştığı gözlemlenmiştir.

Araştırma alanı kat yükseklikleri analizi çalışmaları İstiklal Caddesi'nden başlayarak Taksim Meydanı ve yakın çevresine doğru ilerleyerek irdelenmiştir.

- **İstiklal Caddesi Kat Yükseklikleri Analizi**

Gülersoy vd. (1992)'ne göre; İstiklal Caddesi, Beyoğlu'nda Galata'nın üst bölgesinde Tünel ile Taksim arasında kalan alandır. Boğaz'a, Marmara'ya ve Haliç'e doğru inen geniş yamaçları içermektedir. İstiklal Caddesi Beyoğlu'nun en önemli odak noktalarından biridir (Döllük 2005). Galata ve çevresine ilişkin görüntüŞekil 4.41'de belirtilmiştir. Akbayer (1993)'e göre; İstiklal Caddesi Bizans döneminde 'Grand Rue de Pera' Osmanlı Dönemi'nde ise 'Cadde-i Kebir' isimlerini almıştır. Cadde 17. yy'da konsoloslukların etkisiyle gelişmeye başlamıştır. 18.yy'da cadde yerleşim alanı olarak yoğun kullanılmaya başlamıştır ve yapı yükseklikleri en çok 3-4 katlı olmuştur (Döllük 2005).

Şekil 4.41. 1537 yılında Galata ve çevresi (Altunbaş 2006)

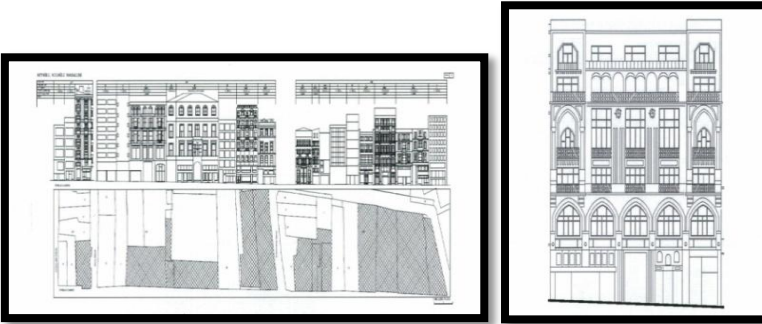
Dökmeci ve Çıracı (1990)'a göre; İstiklal Caddesi ve çevresinin yerleşim yeri haline gelmesiyle birlikte cadde üzerindeki konsolosluk binalarının çevresi gayrimüslim azınlıklar, İtalyan kökenli Akdeniz ülkeleri vatandaşları (levantenler) ile kalabalıklaşmaya başlamıştır. 19.yüzyıla gelindiğinde İstiklal Caddesi'nde iki önemli gelişme caddenin fiziksel olarak değişmesini sağlamıştır. Bunlardan ilki Tanzimat Fermanı ile caddelerin açılması ve çıkmaz sokakların iptal edilmesidir. Bu kapsamda cadde boyunca yer alan Hıristiyan Mezarlıkları Şişli tarafına taşınmıştır. İkincisi ise meydana gelen yangınlar (1870) nedeniyle caddenin Galatasaray-Taksim arasında genişletilmesidir. İstiklal Caddesi'ne ilişkin görüntüŞekil4.42'de belirtilmiştir. Dökmeci ve Çıracı (1990)'a göre; artan diplomatik ilişkiler, ticaret ve kültürel

anlamdaki faaliyetler ile 19.yüzyılda İstiklal Caddesi odak noktası haline gelmiştir. Ziyaoğlu (1989)'a göre Cumhuriyet Dönemi'nde caddenin ismi değiştirilerek İstiklal Caddesi olmuştur. Mantran (1986)'a göre; 19.yüzyılda caddenin taşıdığı fonksiyonlar ile İstiklal Caddesi ve ona açılan sokaklarda yoğun yapılaşma başlamıştır. Bu yapılar büyük kütleleri, hem sanatsal hem de işçilik bakımından bitişik nizam olma özellikleriyle bölgenin karakter yapı tipini oluşturmuştur (Altunbaş 2006).

Şekil 4.42. 1925 yılında İstiklal Caddesi (www.hayalleme.com)

İstiklal Caddesi'ndeki yapıların çoğu 4-6 katlı apartman konut olmakla birlikte dar cepheli parseller üzerinde bitişik nizamda olan yapılardır. 19.yy'da bu apartmanlar çok katlı alt kısımları pasaj, üst kısımları apartman fonksiyonuna bürünmüştür (Karaman ve ark 2011)İstiklal Caddesi'ne ilişkin görüntüler Şekil 4.43'de belirtilmiştir.

Şekil 4.43. İstiklal Caddesi'ndeki bitişik nizamdaki yapılar (Karaman ve ark. 2011)

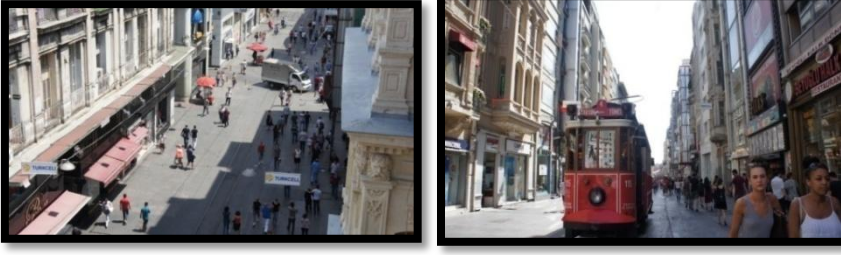
II.Dünya savaşı sonrası ve 6-7 Eylül olayları Beyoğlu'nda genel olarak olumsuzluklar meydana getirmiştir ve İstiklal Caddesi'nde bu olumsuzluklardan etkilenmiştir. İstiklal Caddesi'nde oluşan tahribatların giderilmesi için İstanbul Büyükşehir Belediyesi caddenin yayalaştırılması kararını almıştır (Altunbaş 2006). İstiklal Caddesi'ne ilişkin görüntüsü Şekil 4.44'de belirtilmiştir. 1400 metre uzunluğunda olan İstiklal Caddesi, yayalaştırma projesiyle İstanbul'un ulaşımına çözümler getirecek şekilde planlanmak istenmiştir. Trafığe açılan Tarlabası Caddesi'nin İstiklal Caddesi'nde var olan taşıt trafiğini üstlenmesiyle birlikte İstiklal Caddesi 1990 yılında taşıt trafiğine kapatılmıştır. Caddenin ortasında sadece tramvay hattı yerleştirilerek cadde tamamen yayalara ayrılmıştır. Bu projeye binaları atmosferi ile eskiyi anımsatan Beyoğlu yaratmak amaçlanmıştır (Gültiken 2010).

Şekil 4.44. İstiklal Caddesi'nde yayalaştırma çalışmaları olmadan öncesi 1971

(www.pinterest.com)

İstiklal Caddesi üzerinde yer alan yapıların birçoğu tescillidir ve tarihi eser niteliği taşımaktadır. Neo barok ve neo klasik akım yapılarının etkili olduğu binalar oldukça gösterişlidir . Yapıların cephe zenginliği alanın yaya çekim potansiyelinde etkilidir. Ancak bu yapıların bakımlarının yapıp restorasyondan geçmeleri gerekmektedir. Caddedeki yapıların kat adetleri ortalama 6-7 arasında değişim göstermektedir (Döllük 2005). İstiklal Caddesi'nin günümüzdeki durumuna ilişkin Şekil 4.45'de belirtilmiştir.

Şekil 4.45. Günümüzde İstiklal Caddesi (Orijinal 2016)

Altunbaş (2006)'ın İstiklal Caddesi üzerinde yaptığı çalışmalarda; çalışma alanı içerisinde kalan konsolosluk binalarının, dini tesislerin ve eğitim tesislerinin kat sayısının az olması nedeniyle kat yüksekliği ortalama 5.2'dir. Çalışma alanı içerisinde en yüksek bina Odakule İş Merkezi'dir. Fransız Konsolosluğu 1 katlı yapılar içerisinde en dikkat çeken yapı olmuştur. Çalışma alanı içerisinde toplam binalar içinde en fazla 7 katlı binalar bulunmaktadır (Altunbaş 2006). Günümüzde İstiklal Caddesi'ndeki yapılar restorasyon çalışmalarından geçerken kat yükseklikleri de değişim göstermiştir. Kat yükseklikleri eski yıllara oranla artmıştır. Bu değişimlerle birlikte özgün cephe yapılarıyla bağlantılı olmayan basit niteliklerde katların yapıldığı alandaki yapılar incelenerek gözlemlenmiştir. İstiklal Caddesi'ndeki yapılara ilişkin görüntüler Şekil 4.46, Şekil 4.47 ve Şekil 4.48'de belirtilmiştir.

Şekil 4.46.İstiklal Caddesi'nde restorasyon ile değişen bina cepheleri ve kat yükseklikleri

(Orijinal 2016)

Şekil 4.47.İstiklal Caddesi'nde restorasyon ile değişen bina cepheleri ve kat yükseklikleri (Orijinal 2016)

Şekil 4.48.İstiklal Caddesi'nde restorasyon geçiren yeni binaların, eski bina karakteriyle uyumsuz görünümü (Orijinal 2016)

Dökmeci (1990)'a göre; Taksim Meydanı ve etrafının 1928 yılında tekrar düzenlemesi İstiklal Caddesi'nin mekansal açıdan noktalamıştır. Taksim Meydanı ve yakın evresi

Cumhuriyet Dönemi'nin en özgün alanı olmuştur. 1930'larda Taksim Topçu Kışlası'nın yıktırılarak Gezi Park'ının yapılması ve bir süre sonra günümüzdeki Ceylan Oteli'nin yapılması Taksim Meydanı'nı daha önemli hale getirmiştir (Döllük 2005).

- **The Marmara Oteli Bölgesi Kat Yükseklikleri Analizi**

Taksim Meydanı'nın batı kenarında 19.yy'da önemli binalar yapılmıştır. Bunlardan biri günümüzdeki The Marmara Oteli'nin yerindeki Osmanlı Bankası'nın Fransız genel müdürüne tahsis edilmiş barok tarzındaki konaktır. Bu konağın yanındaki diğer yapılar ise yine Osmanlı Dönemi'nin ünlü isimlerine ait 4 ya da 5 katlı yapılar olmuştur (İBB Araştırma Raporu 2013). The Marmara Oteli'ne ilişkin görüntü Şekil 4.49'da belirtilmiştir.

Şekil 4.49.The Marmara Oteli'nin yapılmadan öncesi ve sonrası (1969-1973

(www.hayalleme.com)

Günümüzde The Marmara Oteli 18 kat yüksekliğine sahip turizm amaçlı kullanılan bölgenin ilk otellerindendir. The Marmara Oteli'nin günümüzdeki görüntüsü Şekil 4.50'de belirtilmiştir.

Şekil 4.50.The Marmara Otel'i'nin günümüzdeki hali ve çevresi (Orijinal 2016)

- **Talimhane Bölgesi Kat Yükseklikleri Analizi**

Talimhane Bölgesi; İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde, Taksim Cumhuriyet Meydanı'nın kuzeyinde, Cumhuriyet ve Tarlabası caddelerinin birleştiği noktada bulunmaktadır (Aydıncı 2009). Akın (2005)'e göre; 1925 tarihli ve 1/1000 ölçekli haritalarda 6-7 yapı adası olarak görülen boş alana Topçu Kışlasının yıkılıp yerine Gezi Parkı yapılmasıyla dönemin Art Deco mimari akımını yansıtan ilk apartman konut yerleşimi Talimhane adını alan bölgeye yapılmıştır. İstanbul'daki apartman mimarlığının ilk önemli ve nitelikli örnekleri Talimhane'de oluşmuştur (Emir 2008). Talimhane apartmanlarına ilişkin görüntü Şekil 4.51'de belirtilmiştir.

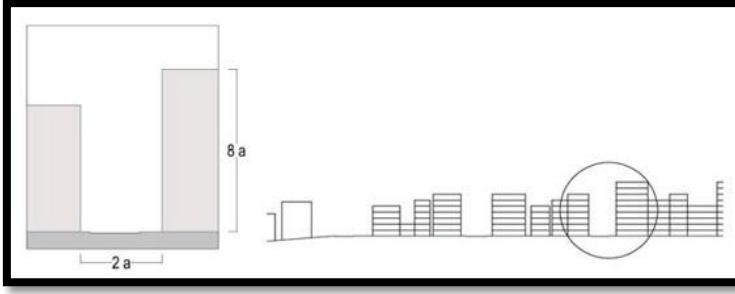
Şekil 4.51. 1930 yılında Talimhane apartmanları (Gülersoy 1986)

Polat (2006)'ya göre; mimari kimliğini ve özgün parselasyonunu kaybetmeye başlaması nedeniyle 1999 yılında 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu "erken Cumhuriyet dönemi yapıları" niteliği taşımaları ve 663 sayılı ilke kararı uyarınca alanın tescil edilmesi kararı alınmıştır (Emir 2008). 1994 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile "Turizm Alanı" ilan edildikten sonra İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Koruma Kurulu'nun 15.12.1999 tarihli ve 11437 sayılı kararı ile "kentsel sit alanı" ilan edilmiştir (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011). Kızıldere (2009)'nin alanda yaptığı çalışmalarda; Talimhane bölgesinde 236 adet yapı bulunmaktadır ve bu yapıların kat yükseklikleri tek kat ve 12 kat arasında değişmektedir. Yüksek katlı yapılar otel-ticaret işleviyle kullanılmaktadır (Kızıldere 2009). Talimhane apartmanlarına ilişkin görüntüŞekil 4.52'de belirtilmiştir.

Şekil 4.52. Restorasyon sonrası kat yüksekliği değişimi (Kerestecioğlu veYıldız 2011)

2004 yılında Talimhane bölgesinde "Talimhane Bölgesi Yayalaştırma Projesi" kapsamında; alanda güvenliğin sağlanması, algılanabilirliğin artırılması ve turizm amaçlı birçok değişiklik yapılmıştır. Talimhane bölgesindeki yapılara ilişkin kat yükseklikleri tek kat yeni yapılan binaların, özellikle otellerin yüksekliklerinin 10 kata kadar çıktığı gözlemlenmiştir. Bu yükseklik farkları, Talimhane'deki binaların sokak bütünlüğünü bozarak tarihi yapıların karakter kimliği özelliklerinin yok olmasına neden olmaktadır (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011). Talimhane'deki binalara yüksekliğine ilişkin görüntüŞekil 4.53'de belirtilmiştir.

Şekil 4.53. Talimhane Şehit Muhtar Caddesi'nde bina yüksekliği oran analizi

(Kerestecioğlu ve Yıldız 2011)

Günümüzde alanda yapılan gözlemler ile Talimhane bölgesindeki binaların 4-6 kat arası yüksekliğe, 6 ve üzeri kat yüksekliğine sahip yapılar olarak iki gruba ayırmak mümkündür. 4-6 kat arası yüksekliğine sahip yapılar bölgede yoğun olarak bulunmamaktadır. 6 ve üzeri kat yüksekliğine sahip yapılar otel grubu binalar olup sayıca fazla olduğu gözlemlenmiştir. Talimhanenin günümüzdeki durumuna ilişkin görüntü Şekil 4.16'da belirtilmiştir.

Şekil 4.54. Talimhane'nin günümüzdeki görünümü (Orijinal 2016)

- **Atatürk Kültür Merkezi Kat Yükseklikleri Analizi**

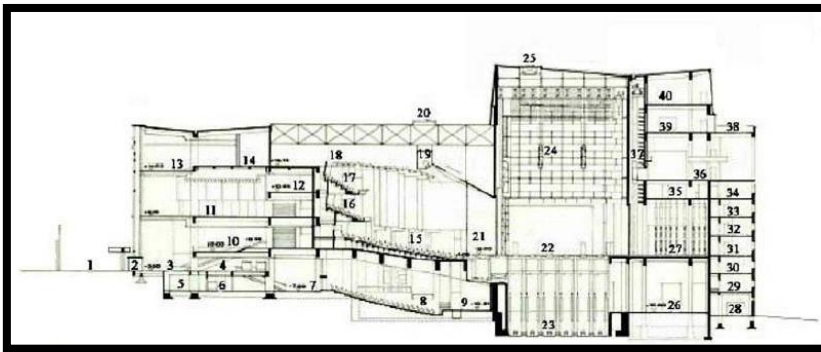
19.yy'da opera binasının bugünkü yerinde Elektrik idaresinin Fransız müdürünün lojman konağı ve sağında Ayaspaşa Müslüman mezarlığı etrafında ise yükselmeye başlayan

apartmanlar bulunmaktadır (Gülersoy 1986). Atatürk Kültür Merkezi'ne ilişkin görüntüŞekil 4.55'de belirtilmiştir.

Şekil 4.55. Atatürk Kültür Merkezi yapılmadan önceki hali (Gülersoy 1986)

Atatürk Kültür Merkezi binası, Taksim Meydanı'nın doğu tarafında inşa edilen İstanbul'un kültür ve sanat hizmeti veren binasıdır. Doğu cephesi İstanbul Boğazı'na, batı cephesi ise Taksim Meydanı'na hakim olan bu yapı Cumhuriyet Anıtı (1928) ile birlikte kentin önemli referans noktalarından biri olmuştur. Atatürk Kültür Merkezi, Taksim Meydanı yönünden 5 kat yüksekliğine, Boğaziçi yönünden ise 10 kat yüksekliğine sahiptir (Gönüllüoğlu 2008). Atatürk Kültür Merkezi'nin boyuna kesitine ilişkin görüntüŞekil 4.56'da belirtilmiştir.

Şekil 4.56. Atatürk Kültür Merkezi boyuna kesit (Tabanlıoğlu 1979)

Günümüzde Atatürk Kültür Merkezi binasına son şeklini veren mimar Hayati Tabanlıoğlu yapıyı kentle kurduğu ilişki bakımından ele almıştır. Yapının etrafında yer alan 6-8 kat yüksekliğine sahip yapıların gerek görsel açıdan gerekse kentle kurulan ilişkinin güçlenebilmesi için yıkılmasını öngörmüştür (Ganiç 2016). Uzun yıllardan beri kullanılmayan yapı günümüzde herhangi bir değişikliğe uğramamıştır.

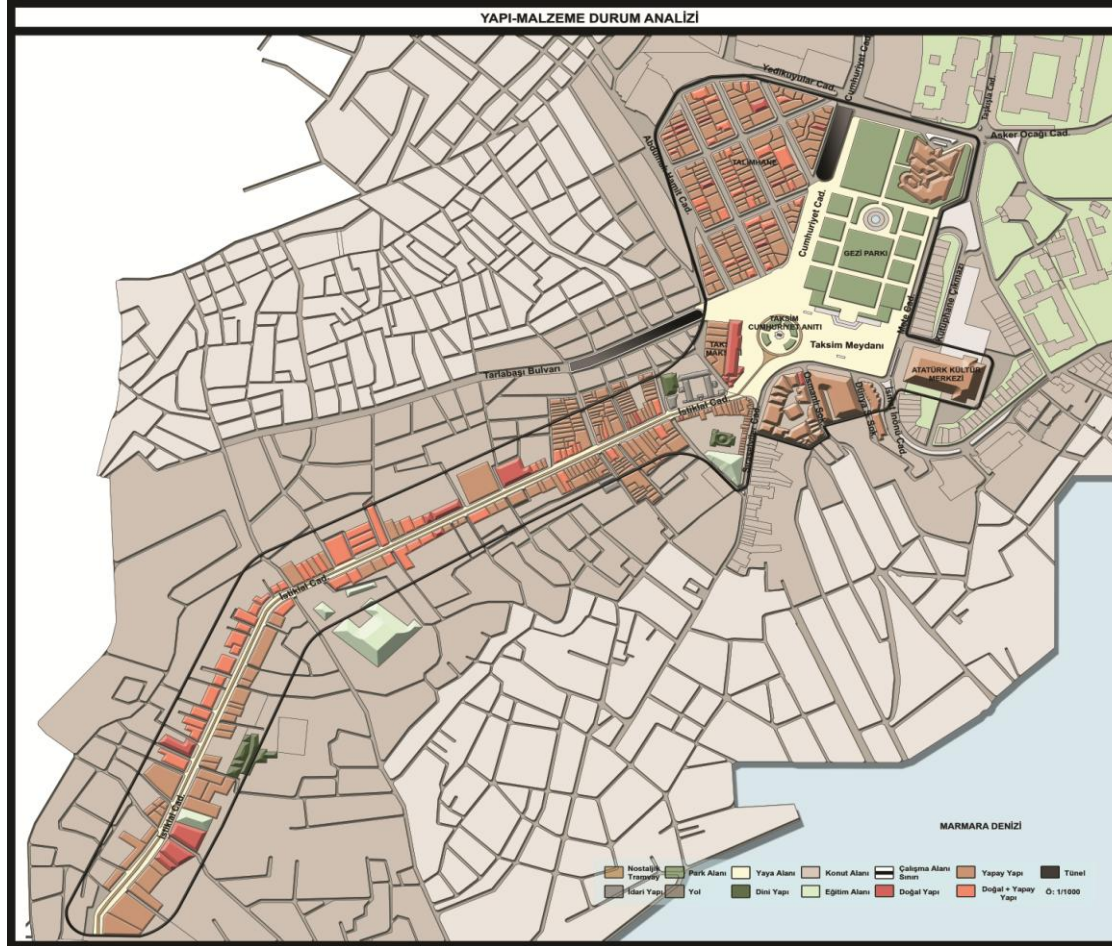
4.2.2 Araştırma Alanının Yapı-Malzeme Durum Analizi

Taksim Meydanı ve yakın çevresini fiziksel kalite açısından değerlendirebilmek için yapı-malzeme durum analizi çalışması yapılmıştır.

Binalar ve binaların dışında kalan alanlar genel bir çerçevede dahilinde kentlerin fiziksel yapısını oluşturmaktadır. Gelh (1980)'e göre; kent mekanlarında isteğe bağlı aktivitelerin gerçekleşmesinin fiziksel çevre kalitesinin artırılmasıyla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Bakan ve Konuk (1987)'a göre; kentsel mekanların eni, boyu, yüksekliği, kullanılan malzemeleri ile yani mekanı oluşturan tüm unsurlar üç boyutlu yapının dışında kentsel herşey için zemin oluşturarak kentliler tarafından kullanılması ve yararlanılmasıyla anlam kazanmaktadır (Dostoğlu ve Şahin 2007). Derman (2010)'a göre; kentsel mekanlar sahip olduğu karaktere belirli yardımcı unsurların yardımıyla bürünmektedir. Bu unsurlar yapısal olduğu kadar soyutta olabilmektedir. Kentsel mekanlarda konumlanan her fiziksel öge, mekanı kullananlar için çekici özellik taşıyorsa mekan bu öge yardımı ile anlam kazanmaya başlamaktadır. Akça (2008)'e göre; bir kentsel mekanın kimliğinin belirlenmesinde mevcut peyzaj, bina tipleri ve malzemeler, insanların içinde yaşadıkları sokak dokusu ve diğer faktörler etkili olmaktadır. Aynı zamanda mevcut yapısal çevrenin kalitesinin artırılmasında mevcut olan doku ile yeni yapılacak olan mekanların dokular arası adaptasyonunun sağlanması önemli bir unsurdur. Bir kentsel mekanda mekanı ayrıcalıklı kılan herşey kentsel tasarımın en temel noktasını oluşturmaktadır. Kentsel tasarım çalışmalarının başarılı sonuçlar vermesi için yeni önerilen projelerin yerel yapıların form ve dokularına uygun olması gerekmektedir. Gerçekleştirilmek istenen yeni yapıların; açık alan, sokak ve bina planlarının mevcut yapılarla başarılı bir şekilde bütünleşmesi sağlanmalıdır (Gelen 2016). Çalışmada fiziksel kalite açısından yapı-malzeme durum analiziyle amaçlanan, kent kimliğine etki eden geçmiş ve günümüz mekanlarında meydana gelen yapı-malzeme dönüşüm ve değişimlerinin kent kimliğini nasıl etkilediği gibi soruların cevaplarını aramaktır.

Araştırmada Taksim Meydanı ve yakın çevresinde kent kimliği açısından karakter taşıyan yapılarının yapı-malzeme durumları; incelenen tezler, makaleler ve çalışma alanında yapılan gözlemler ile elde edilen bilgiler doğrultusunda belirtmeye çalışılmıştır. Yapıların günümüz durumlarına ilişkin yapı-malzeme durum analizleri; doğal yapılar, yapay yapılar, doğal+yapay yapılar olmak üzere sınıflandırılarak plan üzerinde gösterimleri yapılmış ve haritalandırılmıştır.

Araştırma alanının yapı-malzeme durum analizi haritasına ilişkin görüntüsü Şekil 4.57'de belirtilmiştir.

Şekil 4.57. Araştırma alanına ilişkin yapı-malzeme durum analizi haritası

İstiklal Caddesi üzerindeki yapılara ilişkin yapılan yapı-malzeme durum analiziyle; tezler, makaleler ve alanda yapılan gözlemler doğrultusunda elde edilen bilgilerde geçmişte doğal yapı niteliği taşıyan birçok yapı bulunmaktadır. Ancak günümüzde çok az bir kısmı ayakta kalmıştır. Restorasyon geçirmeyen bu yapılar günümüzde kullanılmayıp sayıca azdır ve yapı-malzeme durum analizi haritasında doğal yapı grubunda belirtilmiştir. Restorasyon geçiren ve biçimsel olarak birçok değişime uğrayan yapılar ise sayıca fazladır ve yapı-malzeme durum analizi haritasında doğal+yapay yapı sınıflandırmasıyla harita üzerinde belirtilmiştir. Cadde üzerinde yıkım geçirerek yeniden inşa edilen yapılar ise yapı-malzeme durum analizinde yapay yapı sınıflandırılmasıyla haritada belirtilmiştir.

Taksim Maksemi yapı-malzeme durum analizi çalışmasında; tezler, makaleler ve alanda yapılan gözlemler ile edilen bilgiler doğrultusunda Taksim Maksemi'nin doğal (taş) malzemelerle yapıldığı günümüze kadar restorasyon çalışmalarıyla ayakta kaldığı araştırılmıştır. Çalışmada Taksim Maksemi yapı-malzeme durum analizi haritasında doğal yapı sınıflandırılmasında belirtilmiştir.

Talimhane bölgesinde yer alan apartmanlar yapı-malzeme durum analizi çalışmasıyla; tezler, makaleler ve alanda yapılan gözlemler ile araştırılmıştır. Yapılan çalışmayla doğal yapı grubuna giren restorasyon yapılmamış çok az yapı olup günümüzde kullanılmamaktadır. Restorasyon geçirerek hem iç hem de dış cephelerde biçim ve malzeme bakımından değişikliğe uğrayan yapıların sayısı oldukça fazladır. Bu yapılar yapı-malzeme durum analizi çalışmasında doğal+yapay yapı grubunda haritada belirtilmiştir. Yeni yapılan oteller ise yapay yapı grubunda yapı-malzeme durum analizi haritasında belirtilmeye çalışılmış olup sayıca fazla oldukları gözlemlenmiştir.

AKM binasının yapıldığı dönemlerde uluslararası sistem ve malzemelerle inşa edildiği tezler, makaleler ile ortaya koyulmuştur. Günümüzde kullanılmayan yapı, yapı-malzeme analizi haritasında yapay yapı grubunda belirtilmiştir.

Genel değerlendirmede ise Taksim Meydanı ve yakın çevresinde bulunan yapılara ilişkin araştırmalar yapılarak belirlenen yapı-malzeme durum analizi çalışmasında; İstiklal Caddesi ve Talimhane apartmanlarında değişime uğramadan günümüze kadar ulaşan doğal yapıların çok az olduğu belirlenmiştir. Taksim Maksemi'de doğal yapı sınıflandırması içinde yer almaktadır. Taksim Meydanı etrafındaki Cumhuriyet Dönemi sonrasına ait yapılar (AKM) yapay yapı sınıflandırması içinde yer almaktadır.

Araştırma alanı yapı-malzeme durum analizi çalışmaları İstiklal Caddesi'nden başlayarak Taksim Meydanı ve yakın çevresine doğru irdelenerek anlatılmıştır.

- **İstiklal Caddesi Yapı-Malzeme Durum Analizi**

Dökmeci ve Çıracı (1990)'ya göre; İstanbul'un en eski semti 1927'den önceki ismi "Büyük Cadde" anlamına gelen "Cadde-i Kebir" olan İstiklal Caddesi'dir. İstiklal Caddesi, kuzeydoğu güneybatı yönünde tünel geçidinden Taksim Meydanı'na doğru uzanan 1400 metre uzunluğunda İstanbul'un en kalabalık caddelerinden biridir (Gültiken 2010). Beyoğlu'na ilişkin görüntüŞekil 4.58'de belirtilmiştir.

Şekil 4.58. Beyoğlu'nda yerleşimin yeni başladığı dönemler (Gülersoy 1986)

İstiklal Caddesi yerleşimi tarihte 16.yy ortalarında Galata'dan gelen yabancılar, elçilikler çevresinde başlamıştır. Dökmeci vd. (1990)'ne göre; İstiklal Caddesi 17.yy sonunda elçilikler, kiliseler, bahçe içinde konaklar ile çevrili iken diğer yanda ise mezarlık olan kaldırımsız bir yol durumundadır. Dökmeci ve Çıracı (1990)'ya göre; 18.yy'da İstiklal Caddesi'nde yapıların tamamı ya taş veya tuğla ya da alt katları taş ve üstleri ahşap şeklinde olmuştur. Batur (1995)'a göre; 19.yy gelindiğinde mimari yapım tekniklerinde genellikle kagir yapım yöntemleri kullanılmıştır. Cadde üzerindeki yapılanmalar incelendiğinde; apartman cephelerinde birçok mimari akımın birleşimi olan eklektik akımın çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir. Eklektik akım, çeşitli üslupların süsleme amacıyla bina cephelerinde

kullanılmasıyla gerçekleşen akımdır. Uygulamada Klasik Barok, Gotik Barok, Rönesans ve Klasik akım türlerinin aynı anda kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Batur (1994)'e göre; 19.yy'da mimari yapılarda Art Nouveau isminde bir akım başlamıştır. İstiklal Caddesi'nde bu akımı yansıtan elli civarında yapı bulunmaktadır.İstiklal Caddesi'ndeki yapılara ilişkin görüntüŞekil 4.59'da belirtilmiştir. Botter Apartmanı bu akımla İstiklal Caddesi'nde yapılan ilk yapıdır. Aynı zamanda Yücel (1996)'e göre; pek çok yapı malzemesi (tuğla, demir,kiremit, cam) gibi ithal ürünler bu dönemde getirilmiştir. Getirilen bu malzemeler kagir konut tiplerinde kullanılmıştır. 19.yy kagir yapıda bina yapma zorunluluğu getirilmiştir. Yücel vd. (1996)'e göre; yapı malzemesi olarak ahşaptan kagire geçiş ve tek konut sıra evlerden apartmanlara geçiş 19.yy önemli gelişmesidir (Tandaçgüneş 2014).

Şekil 4.59. İstiklal Caddesi'nde Art Neouveau üslubunda cephe çalışması(Tandaçgüneş 2014)

İstiklal Caddesi'nde birçok döneme ait yapılar yer almaktadır. Cadde boyunca tüm tarihi değeri olan yapılarda yığma yapım sisteminin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bunun yanında betonarme ve ahşap yapılarda bulunmaktadır. Betonarme yapılar daha çok İstiklal Caddesi'nin arka sokaklarında yer almaktadır (Karaman ve ark. 2011). Akın (2011)'a göre; 1856 yılında İstiklal Caddesi havagazı fabrikasından gelen gazla aydınlatılmaya başlamıştır.

Dökmeçi (1990)'ye göre; 1874'te yer altı toplu taşıma sistemi bağlantısı getirilmiştir. Cadde üzerinde önceden atlı, 1913'ten sonra ise elektrikli tramvay hizmetleri işlemeye başlamıştır (Gelen 2016). İstiklal Caddesi'ne ilişkin görüntü Şekil 4.60'da belirtilmiştir.

Şekil 4.60. Caddede atla çekilen tramvayların yerini 1913'te elektrikli tramvayların alması (Gelen 2016)

Akın (1998)'a göre; Cumhuriyet Dönemi'nde caddenin ismi değiştirilerek İstiklal Caddesi olmuştur. 1960 ve 1983 yılında azınlık gerçekleştirdiği büyük göçler ile Anadolu'dan gelen gelir seviyesi düşük insanların caddeye yerleşmesi caddenin köhneleşmesine yol açmıştır (Altunbaş 2006). Cadde 1990 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yayalaştırılarak araç trafiğine kapatılmıştır (Altunbaş 2006). Günümüzde İstiklal Caddesi üzerindeki yapılara ilişkin yapılan gözlemlerde yapı-malzeme durum bakımından caddede doğal yapı malzemeleriyle yapılmış ve günümüze kadar ulaşmış doğal yapıların çok az olduğu ve bunların kullanılmadığı gözlemlenmiştir. İstiklal Caddesi üzerindeki doğal malzeme ile yapılmış yapılara ilişkin görüntüler Şekil 4.61'de belirtilmiştir. Tarihi birçok yapı restorasyondan geçerek günümüzde kullanılabilir durumdadır. Bu yapılar ise cadde üzerindeki doğal yapılardan daha fazladır ve çalışmada doğal+yapay yapı grubunda değerlendirilmiştir.İstiklal Caddesi üzerindeki doğal+yapay malzeme ile yapılmış yapılara ilişkin görüntüler Şekil 4.62'de belirtilmiştir. En çok yoğunluğa sahip yapılar ise betonarme yapı sistemlerinin olduğu yapay yapılardır cadde boyunca gözlemlenmiştir. İstiklal Caddesi üzerindeki yapay malzemeler ile yapılmış yapılara ilişkin görüntüler Şekil 4.63'de belirtilmiştir.

Şekil 4.61. İstiklal Caddesi üzerindeki doğal malzeme ile yapılmış yapılar (Orijinal 2016)

Şekil 4.62. İstiklal Caddesi üzerindeki doğal+yapay malzeme ile yapılmış yapılar
(Orijinal 2016)

Şekil 4.63. İstiklal Caddesi üzerindeki yapay malzemeler ile yapılmış yapılar(Orijinal 2016)

- **Taksim Maksemi Yapı-Malzeme Durum Analizi**

Taksim Meydanı adını, eskiden Galata-Beyoğlu suyunun taksim edildiği, Taksim Maksemi'nden almıştır (Gülersoy 1986). Samanoğlu (2012)'na göre; Taksim Meydanı'nda İstiklal Caddesi'nin girişindeki küçük bina 1700'lü yılların başında yerleşimin yoğunlaşmasına paralel olarak su sıkıntısına çare amaçlı yapılan Taksim Maksemi'dir (Gelen 2016). Taksim Maksemi'ne ilişkin görüntü Şekil 4.64'de belirtilmiştir.

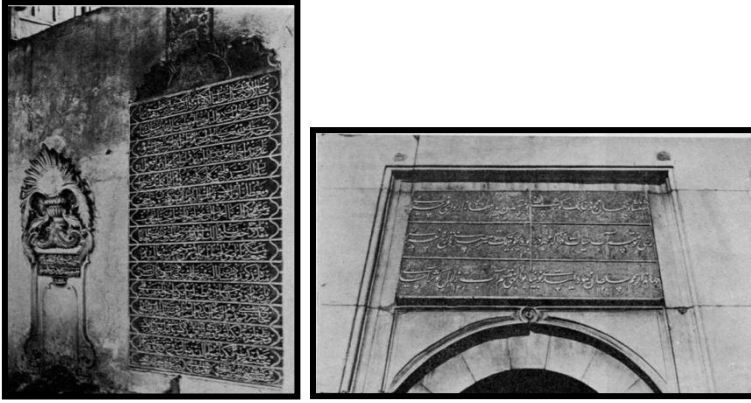
Şekil 4.64. Taksim Maksemi (Gülersoy 1986)

Cezar (1991)'a göre; Beyoğlu'nun şehirleşmesinde önemli yapılardan biri I.Mahmut'un 1732'de yaptırdığı su şebekesi, günümüzdeki Taksim Maksemi sayesinde bölgeye suyun gelmesiyle saray, kışla ve okula kadar her türlü resmi yapı ve özel ev inşaatı yaygınlaşmaya başlamıştır (Tandaçgüneş 2014). Maksem, oturduğu planda, 8 köşeli bir prizma halinde taş yapıdır. Üstü dışarıdan kesik konik şeklinde olup içeriden ise basık bir kubbe görünümündedir. Damı teşkil eden konik, duvarlar gibi kesme taştan bir kornişle çevrilmiştir. Korniş, bir dizi mermer dişler, dayanaklar üzerine oturtulmuştur. Binanın meydana bakan cephesinde kapısı bulunmakla birlikte kapının üstü ve iki yanı, tepedeki tek adet pencereye kadar, mermerle kaplanmıştır(Gülersoy 1986). Taksim Maksemi'nin günümüzdeki haline ilişkin görüntü Şekil 4.65'de belirtilmiştir.

Şekil 4.65. Taksim Maksemi'nin günümüzdeki görünümü (Gülersoy 1986)

Yapı içerisinde giriş kapısının tam karşısına gelen duvarda, mermer bir sandık bulunmaktadır. Bu sandık buraya akan suyu üç ana kola tahsis etmektedir bunlar; Tophane-Fındıklı kolu, Beyoğlu-Galata kolu ve Kasımpaşa koludur. Sandığın üzerinde yer alan piriç lüleler her kola verilecek suyun çapını belli etmektedir. Bu ayırım sandığına gelen su tekneye akmaktadır. Üzerinde ise, şiir şeklinde bir tarih manzumesi, sağ ve solunda ise, düz yazı şeklinde birer kitabe bulunmaktadır (Nirven 1954). Taksim Maksemi'ndeki kitabelere ilişkin görüntüler Şekil 4.66'da belirtilmiştir.

Şekil 4.66. Taksim Maksemi'ndeki kitabeler (Gülersoy 1986)

Taksim Maksemi, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 24.03.1962 tarih 1804 sayılı kararı ile tescil edilmiş taş yapıdır (Gelen 2016). Günümüzde Taksim Maksemi'ne ilişkin alanda yapılan gözlemlerde Taksim Maksemi'nin yapı-malzeme

durum bakımından doğal yapı malzemeleriyle yapılmış ve günümüze kadar ulaşmış yığma yapılardan olduğu gözlemlenmiştir. Taksim Maksemi'nin günümüzdeki durumuna ilişkin görüntü Şekil 4.67'de belirtilmiştir.

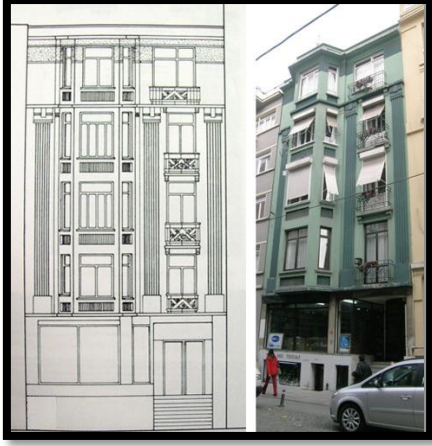

Şekil 4.67. Taksim Maksemi'nin günümüzdeki görünümü (Gülersoy 1986)

- **Talimhane Bölgesi Yapı-Malzeme Durum Analizi**

1930'larda "Erken Cumhuriyet Dönemi" (1928-1938) olarak isimlendirilen dönem, mimaride Art Deco üslubunun yaygınlaşmaya başladığı dönem olmuştur. Bu dönemde Talimhane bölgesine ilk apartmanlaşma niteliği taşıyan, Art Deco ve Art Deco modernizmin arakesitindeki tasarım anlayışı ile apartman uygulamaları yapılmıştır. Bu apartmanlar Türk konut mimarisinin içe dönük, yüksek avlu duvarlı düzenine karşı, geniş cam yüzeyleri ve farklı plan düzeniyle Talimhane'de uygulanmıştır (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011). Talimhane 1950'li yıllarda sosyal ve fiziksel anlamda bozulmaya başlamıştır. 2004 yılında gerçekleşen Beyoğlu Talimhane Bölgesi Cephe Rehabilitasyonu Kentsel Tasarım Uygulama Projesi kapsamında çalışmalar yapılmıştır. İBB (2004)'ne göre; Talimhane'de proje kapsamında apartmanlara iç ve dış cephe onarım çalışmaları yapılarak tekrar çekim noktası haline getirilmeye çalışılmıştır (Kızıldere 2009).Emir (2008)'e göre; Talimhane apartmanlarında projenin gerçekleştirilmesiyle birlikte tarihi binalar restore edilmiştir. Restore edilen binaların cephe renklerinde eski tarihi yapılarındaki dış cephe boyasına uygun olmayan (kırmızı, mor, yeşil) renkler kullanılmıştır, yeni inşa edilen yapılarda ise giydirme cephelerde içerisini yansıtmayan yapı malzemeleri kullanılmıştır. Dış cephe çalışmalarıyla yapılanlar

Talimhane'nin karmaşık bir yüzeye sahip olmasına yol açarken okunabilirliğini azaltmıştır. Talimhane apartmanlarına ilişkin görüntü Şekil 4.68'de belirtilmiştir.

Şekil 4.68. Talimhane apartmanlarının restorasyon sonucu değişen cepheleri

(Kerestecioğlu ve Yıldız 2011)

İBB (2004)'ne göre; Talimhane bölgesindeki apartmanlar yığma, betonarme ve çelik+betonarme yapı malzeme özelliğindedir. Alanda ahşap ve çelik tekniği ile yapılmış yapı bulunmamaktadır. Betonarme yapı malzeme sistemleri bölgede %80 oranla daha fazladır. Kalan %20'lik oranda ise çelik+betonarme sistemle inşa edilmiş yapılar bulunmaktadır (Kızıldere 2009). Günümüzde Talimhane bölgesindeki yapılar için alanda yapılan gözlemlerde ilk yapıldığı dönemden günümüze kadar ayakta kalabilmiş ve restorasyon geçirmemiş yapılar sayıca çok az olup kullanılmamaktadır. Bu yapılar, yapı-malzeme durum analizi çalışmasında doğal yapı grubunda belirtilmiştir. Restorasyon geçiren yapılar yapılan analiz çalışmasında doğal+yapay grupta sınıflandırılmıştır ve doğal yapılardan sayıca fazladır. Yeni yapılan otel yapıları ise alanda oldukça fazladır ve yapı-malzeme durum analiz çalışmasında betonarme malzeme özelliği ile yapay yapılar grubunda belirtilmiştir. Talimhane apartmanlarına ilişkin görüntüler Şekil 4.69'da belirtilmiştir.

Şekil 4.69. Günümüzde Talimhane apartmanlarının görünümü (Orijinal 2016)

- **Atatürk Kültür Merkezi Yapı-Malzeme Durum Analizi**

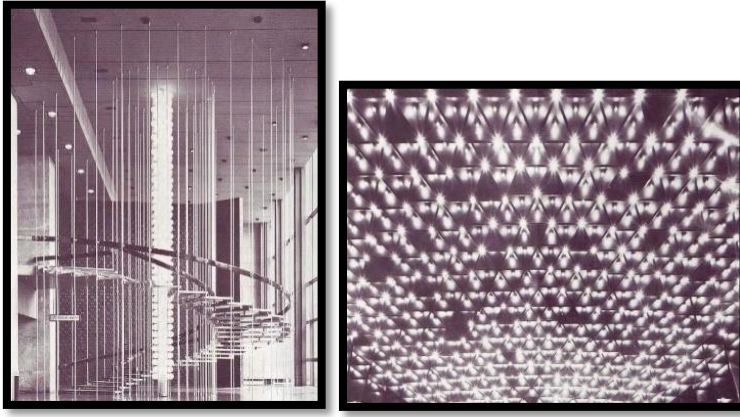
Atatürk Kültür Merkezi'nin batı cephesi Taksim Meydanı'na hakim durumdadır ve Cumhuriyet Anıtı ile beraber kentin referans noktalarındandır. 31.702 m²'lik arsada konumlanan Atatürk Kültür Merkezi 14.616m²'lik oturma alanına, 52.000m²'lik kullanım alanına sahiptir. Büyük salon ve fuayeleri, konser salonu, oda tiyatrosu, çocuk sinema salonları, Aziz Nesin Sahnesi, sanat galerisi, 3 adet prova salonu, salonlara ait atölye ve üniteler, yemekhane, kafeterya, idari ve teknik mekanlardan oluşan önemli bir kültür yapısıdır (Gönüllüoğlu 2008). Atatürk Kültür Merkezi'ne ilişkin görüntüler Şekil 4.70'de belirtilmiştir.

Şekil 4.70. Atatürk Kültür Merkezi'nin kullanım alanları (Gönüllüoğlu 2008)

Bartu (1994)'ya göre; 1950'liler mimarlığının uluslararası eğilimi genellikle yatay yayılan dikdörtgen biçimli kütlelerle kendini göstermektedir. Atatürk Kültür Merkezi'nde ise cephe, bu dönemde betonarme iskeleti göz ardı edilerek, metal çerçeveler oluşturularak ve

geniř cam yzeyler dűřynűlerek uygulanmaya çalıřılmıřtır. Gűnűműzdeki haline son řeklini veren mimar Hayati Tabanlıođlu, uluslararası sistemi uygulamak için uđrařmıřtır ve dűnemin egemen mimarlık űsluplarından faydalanmaya çalıřmıřtır(Gani 2016).Atatűrk Kűltűr Merkezi'nin kullanım alanlarına iliřkin gűrűntűler řekil 4.71, řekil 4.72 ve řekil 4.73'de belirtilmiřtir.

řekil 4.71. Atatűrk Kűltűr Merkezi'nin iç mekan tasarımları (Gani 2016)

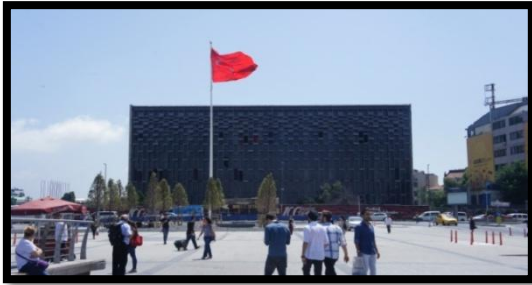

řekil 4.72. Atatűrk Kűltűr Merkezi'nin kullanım alanları (Gűnűllűođlu 2008)

Şekil 4.73. Atatürk Kültür Merkezi'nin kullanım alanları (Gönüllüoğlu 2008)

AKM binası yapıldığı dönemde uluslararası sistem ve malzemelerle inşa edilmiştir. Yapı-malzeme durum analizinde AKM binası yapay yapı grubunda sınıflandırılmıştır. Bina günümüzde kullanıma kapalıdır. Atatürk Kültür Merkezi'nin günümüzdeki haline ilişkin görüntü Şekil 4.74'de belirtilmiştir.

Şekil 4.74. Atatürk Kültür Merkezi'nin günümüzde görünümü (Orijinal 2016)

4.3 Araştırma Alanının Kent Kimliğinin Görsel Kalite Açısından Değerlendirmesi

Taksim Meydanı ve yakın çevresini görsel kalite açısından değerlendirebilmek için görsel peyzaj analizi, landmark (nirengi noktaları) analizi, tarihi gelişim analizi çalışmaları yapılarak haritaları hazırlanmıştır.

4.3.1 Araştırma Alanının Görsel Peyzaj Analizi

Kültürel değerleri ile önemli bir noktada bulunan Taksim Meydanı ve yakın çevresini görsel kalite açısından değerlendirebilmek için görsel peyzaj analizi çalışması yapılmıştır.

Ungar (1999)'a göre; kendileri ile ilgili bilgi sağlayan mekanların tercih edilmesi bireyler tarafından kolay anlaşılabilen nitelikler taşımaktadır. Proshansky (1970)'e göre ise; bu nedenle mimarlar, peyzaj mimarları ve şehir bölge planlamacılarının doğru ve tercih edilir mekanlar yaratabilmeleri için insanların isteklerini, ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak değişen çevreyi iyi gözlemlemeleri gerekmektedir. Porteous (1996), insanların bir çevreyi görüp, beğenip, tercih etmesi görme duyusunun algılanıp, anlamlandırmasıyla ilgilidir. Böylelikle tercihin görme duyusundan, çevrenin görsel karakterinden ve özelliklerinden sağlandığı da ortaya koyulmuştur. Kaplan (1987) ise; 'Bilgi İşleme Teorisi'ni geliştirerek, ortaya koydukları model ile çevreden elde edilen bilginin türü (anlama ve keşfetme) ve bilginin elde edilme şeklini irdilemişlerdir. Bu teori çevrenin sağladığı içeriğin değerlendirilmesinde etkilidir. Zamanla başka araştırmacılar tarafından benimsenen teori, farklı kavramların ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Temelde çevrenin görsel özellikleriyle ilgilenen bu araştırmacıların teorileri görsel kalite teorileri olarak adlandırılmıştır. Val ve ark. (2005)'na göre; görsel kalite; insanların çevreyi nasıl gördüğü ve algıladıkları ile insanların çevreye ilişkin değerlendirmelerini kapsamaktadır (Özkan ve ark. 2015).

Çalışmada görsel peyzaj analizi ile öncelikle; şu sorulara cevap aranmıştır;

- Kent kimliğine etki eden geçmiş ve günümüz görünüşleri arasında hangisi tercih edilmektedir?
- Geçmiş ve günümüz görünüşlerinde kent kimliği açısından görsel yönden çekicilik gösteren alanlar nelerdir?

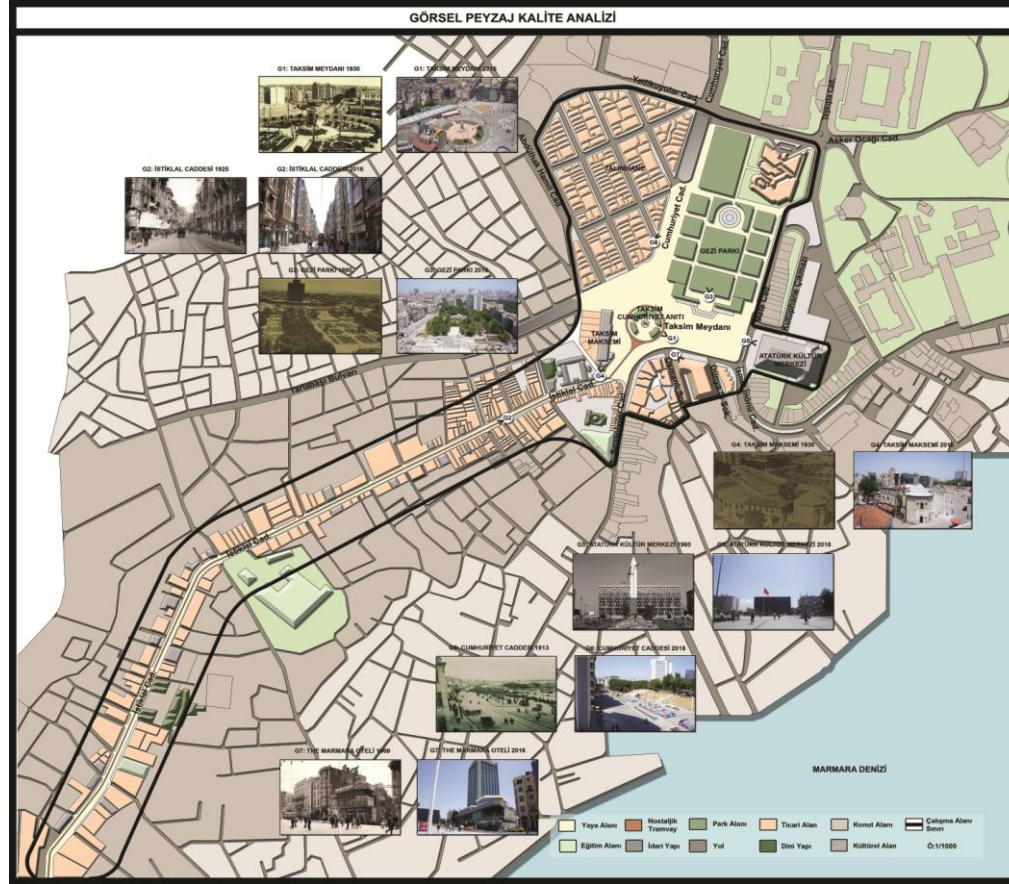
Çalışmada Taksim Meydanı ve yakın çevresinde yer alan kentsel kimlik açısından önem teşkil eden Taksim Meydanı, Taksim Maksemi, İstiklal Caddesi, Cumhuriyet Caddesi, Gezi Parkı, Atatürk Kültür Merkezi, The Marmara Oteli'ne ait geçmiş ve günümüz görüntüleri kullanılmıştır. Bu değerlendirmelerde temel alınan kriter öncelikle; geniş görüş imkanı sunan ve geçmişten günümüze kadarki dönemlerde kent kimliğine önemli katkıları olan mekanlar olmuştur. Bu kapsamda bir çok fotoğraf çekilmiştir. Bu fotoğraflardan görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine esas olabileceği düşünülen 7 adet geçmiş ve 7 adet günümüzdeki

durumuna ilişkin görüntüler tercih edilmiştir. Bu görüntüler Şekil 4.3'de belirtilmiştir. Yapılan bu çalışmanın parametrelerinin oluşturulmasında (Müderrişoğlu ve Eroğlu, 2006; Özhancı & Yılmaz, 2011; Kıroğlu, 2007; Kuğu Tüfekçioğlu, 2008; Altınçekiç ve ark. 2014; Kiper ve ark. 2016) ve değerlendirme sonuçlarının yorumlanmasında ise (Özkan ve ark., 2015) kent görünümünde görsel tercih değerlendirilmesi çalışmasından faydalanılmıştır. Çalışmada geçmiş ve günümüz görünümüne ait 7 şer fotoğraf olmak üzere toplan 14 görüntüye yer verilmiştir. Her bir görüntü uzman grup (mimar, peyzaj mimarı, şehir plancısı) tarafından uyum, okunabilirlik, manzara güzelliği, tarihsellik, konfor parametrelerine puanlar verilerek değerlendirilmiştir. Vermiş oldukları puanlamaların yüzdelerik ortalamaları çizelgeler şeklinde değerlendirilmiştir. Ayrıca ele alınan geçmiş ve günümüze ait görüntülere ilişkin genel değerlendirmeler de aynı çizelge üzerinde belirtilerek uzman grubun verdikleri puanlara göre görüntü üzerinde en düşük ve en yüksek puan alan ölçütler saptanmıştır.

On iki kişiden oluşan uzman grubun (alanı yakından tanıyan mimar, şehir plancısı, peyzaj mimarından oluşan kişiler) değerlendirmeleri ile araştırma alanının eski ve yeni kent görünümünün görsel kalite seviyeleri belirlenmiştir. Çalışma alanının geçmiş ve günümüz görünümüne ilişkin 7'şer resim üzerinde; "uyum, okunabilirlik, manzara güzelliği, tarihsellik ve konfor (Müderrişoğlu ve Eroğlu, 2006; Özhancı & Yılmaz, 2011; Kıroğlu, 2007; Irmak & Yılmaz, 2010 Altınçekiç ve ark. 2014) olmak üzere toplam 5 ana ve 18 alt parametreden oluşmaktadır. Bu parametreler, fotoğraflar ve çekim noktaları Şekil 4.75'de belirtilmiştir.

Uzman grubunun geçmiş ve günümüze ait belirlenen her bir görüntüye ilişkin değerlendirme ölçütlerine vermiş oldukları puanlamaların yüzdelerik ortalamaları istatistiksel analizlerle ortaya konularak Çizelgeler; Çizelge 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 şeklinde verilmiştir.

Çizelgelerde uzman grubunun verdikleri puanlara göre görüntü üzerinde en düşük ve en yüksek puan alan ölçütler saptanmıştır.

Şekil 4.75. Araştırma alanında görsel peyzaj analizinde kullanılan fotoğraflar ve çekim noktaları

Çizelge 4.1. Görüntü 1'e ilişkin değerlendirme sonuçları

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü1 :1930 Taksim Meydan		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	%8,3	%25	%58,3	%8,3
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	-	%25	%58,3	%16,7
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%8,3	%33,3	%41,7	%16,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	-	%41,7	%41,7	%16,7
	Algıya açık yönelme	-	%16,7	%25,0	%50,0	%8,3
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%8,3	%16,7	%58,3	%16,7	-
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	-	%58,3	%33,3	%8,3
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	%33,3	%8,3	%41,7	%16,7
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%8,3	%16,7	%50	%25
	Görüntünün açıklığı(seçilebilirlik)	-	-	%33,3	%41,7	%25
Manzara Güzelliği	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%8,3	%16,7	%58,3	%16,7
	Görüntünün derinliği	-	%8,3	%33,3	%50	%8,3
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	%25	%16,7	%33,3	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%16,7	-	%8,3	%58,3	%16,7
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%8,3	-	%33,3	%41,7	%16,7
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%8,3	%25	%41,7	%25
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	%8,3	%33,4	%25	%25	%8,3
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	%8,3	-	%58,3	%25	%8,3
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter okunabilirlik (bakımlı temiz alan varlığı)görüntünün açıklığı(seçilebilirlik) olurken, en düşük puan alan kriter ise algıya kapalılık (sınırlılık), konfor (kent mobilyası varlığı durumu) ve tarihi öğelerin korunmuşluğu çıkmıştır.</p>				

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü1 :2016 Taksim Meydanı		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	%33,3	%33,3	%16,7	%16,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	%8,3	%41,7	%25	%8,3	%16,7
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%41,7	%33,3	%8,3	%16,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	%8,3	%33,4	%33,3	%10	%15
	Algıya açık yönelme	%8,3	%41,7	%8,3	%33,3	%8,3
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%8,3	%16,7	%33,3	%33,3	%8,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%33,3	%33,3	%33,4	-
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	%25	%66,7	-	%8,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%8,3	%41,7	%50	-
	Görüntünün açıklığı(seçilebilirlik)	%8,3	%25	%25	%41,7	-
Manzara Güzelliği	Görülebilir alanın büyüklüğü	%8,3	%8,3	-	%41,7	%41,7
	Görüntünün derinliği	-	%41,7	%25	%16,7	%16,7
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	%41,6	%16,7	%25	%16,7
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	-	%25	%41,7	%8,3	%25
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	-	%25	%41,7	%8,3	%25
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%41,7	%16,7	%33,3	%8,3
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%33,3	%50	%8,3	%8,3
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%41,7	%33,3	%16,7	%8,3
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter manzara güzelliği (görünebilir alan büyüklüğü) olurken, en düşük puan alan kriter ise topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu, algıya açık yönelme, algıya kapalılık (sınırlılık), görüntünün açıklığı(seçilebilirlik), çıkmıştır.</p>				

Çizelge 4.2. Görüntü 2'ye ilişkin değerlendirme sonuçları

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü2 :1925İstiklal Caddesi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	-	%16,7	%41,7	%41,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	%8,3	%16,7	%25	%25	%25
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	-	%25	%33,3	%41,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	-	%41,7	%33,3	%25
	Algıya açık yönelme	-	%25	%8,3	%41,7	%25
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%16,7	-	%25	%58,3	-
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%8,3	%41,7	%33,3	%16,7
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	%8,3	%25	%33,3	%33,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%8,3	%16,7	%41,7	%33,3
Manzara Güzellliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	-	-	%41,7	%25	%33,3
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	-	%16,7	%66,7	%16,7
	Görüntünün derinliği	-	-	%25	%33,3	%41,7
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	%16,7	%25	%33,3	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	-	%33,3	%8,3	%16,7	%41,7
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	-	%25	%8,3	%25	%41,7
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%8,3	%25	%41,7	%25
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%25	%16,7	%50	%8,3
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%16,7	%33,3	%33,3	%16,7
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter fotoğrafın çevresiyle uyumu, alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması, görüntünün derinliği, Tarihi öğelerin varlığı etkisi olurken, tarihi öğelerin korunmuşluğu olurken, en düşük puan alan kriter isetopografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu çıkmıştır.</p>				

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü2 :2016İstiklal Caddesi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	%8,3	%58,3	-	%33,3
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	%16,7	%25	%50	-	%8,3
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%41,7	%41,7	-	%16,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	%8,3	%8,3	%66,7	-	%16,7
	Algıya açık yönelme	-	%25	%58,3	-	%16,7
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	-	%25	%25	%16,7	%33,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%41,7	%50	-	%8,3
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	%8,3	%41,7	%25	-	%25
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%25	%41,7	-	%33,3
Manzara Güzellliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	-	%16,7	%58,3	-	%25
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%25	%66,7	-	%8,3
	Görüntünün derinliği	%8,3	%25	%58,3	-	%8,3
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	%8,3	%41,7	%25	-	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%25	%25	%25	-	%25
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%16,7	%50	%16,7	-	%16,7
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%25	%33,3	%8,3	%16,7
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	%16,7	%41,7	%16,7	-	%25
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%50	%33,3	-	%16,7
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter fotoğrafın çevresiyle uyumu, okunabilirlik (algıya kapalılık, sınırlılık) olurken, en düşük puan alan kriter ise tarihsellik (tarihi öğelerin varlığı) çıkmıştır.</p>				

Çizelge 4.3. Görüntü 3'e ilişkin değerlendirme sonuçları

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü3 :1980Gezi Parkı		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	%8,3	%8,3	%58,3	%25
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	-	%16,7	%66,7	%16,7
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%8,3	%16,7	50	25
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	-	%16,7	%50	%33,3
	Algıya açık yönelme	-	-	%8,3	%58,3	%33,3
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	-	%25	%33,3	%33,3	%8,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	-	%33,3	%50	%16,7
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	-	%41,7	%50	%8,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%16,7	%16,7	%33,3	%33,3
Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı(seçilebilirlik)	-	%16,7	%8,3	%41,7	%33,3
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%8,3	%8,3	%33,3	%50
	Görüntünün derinliği	-	%33,3	-	%25	%41,7
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	-	%41,7	%25	%33,3
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	-	%25	%33,3	%33,3	%8,3
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	-	%8,3	%25	%58,3	%8,3
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%8,3	%33,3	%50	%8,3
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%8,3	%41,7	%33,3	%16,7
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%16,7	%25	%41,7	%16,7

GENEL DEĞERLENDİRME

Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter **okunabilirlik (bakımlı temiz alan varlığı)**görüntünün açıklığı(seçilebilirlik) olurken, en düşük puan alan kriter ise **algıya kapalılık (sınırlılık), konfor (kent mobilyası varlığı durumu) ve tarihi öğelerin korunmuşluğu** çıkmıştır.

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü3 :2016Gezi Parkı		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	%8,3	%16,7	%58,3	-	%16,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	%8,3	%41,7	%25	-	%25
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%41,7	%25	-	%33,3
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	%8,3	%8,3	%25	%8,3	%50
	Algıya açık yönelme	-	%25	%33,3	%8,3	%33,3
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%8,3	%33,3	%33,3	%8,3	%16,7
	Ayırt edici öğelerin varlığı	%8,3	%8,3	%58,3	-	%25
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	%8,3	%16,7	%4,7	-	%33,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%8,3	%41,7	-	%50
Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı(seçilebilirlik)	-	%33,3	%16,7	-	%50
	Görülebilir alanın büyüklüğü	%8,3	%25	%16,7	-	%50
	Görüntünün derinliği	%16,7	%16,7	%41,7	-	%25
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	%8,3	%16,7	%50	-	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%25	%41,7	%33,3	-	-
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%25	%33,3	%33,3	-	%8,3
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%33,3	%25	-	%41,7
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	%8,3	%33,3	%25	-	%33,3
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	%8,3	%33,3	%25	%8,4	%25

GENEL DEĞERLENDİRME

Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter **okunabilirlik (peyzajın algılanabilirliği)** etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise **tarihsellik (tarihi öğelerin varlığı)** çıkmıştır..

Çizelge 4.4. Görüntü 4'e ilişkin değerlendirme sonuçları

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü4 :1930Taksim Maksemi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	-	%50	%33,3	%16,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	-	%41,7	%58,3	-
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%8,3	-	%75	%16,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	%25	%33,3	%33,3	%8,3
	Algıya açık yönelme	-	%25	%33,3	%25	%16,7
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	-	%16,7	%33,3	%41,7	%8,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%16,7	%16,7	%33,3	%33,3
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	%8,3	%25	%25	%41,7
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%16,7	%25	%33,3	%25
Manzara Güzellliği	Görüntünün açıklığı(seçilebilirlik)	%8,3	-	%41,7	%25	%25
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%41,7	%16,7	%33,3	%8,3
	Görüntünün derinliği	-	%16,7	%50	%8,3	%25
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	-	%50	%25	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	-	%8,3	%25	%16,7	%50
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	-	%16,7	%16,7	%25	%41,7
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%8,3	%8,3	%50	%33,3
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%25	%50	%25	-
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	%16,7	-	%33,3	%25	%25

GENEL DEĞERLENDİRME

Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter **tarihsellik (tarihi öğelerin varlığı)** etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise **konfor (renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu)** çıkmıştır

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü4 :2016Taksim Maksemi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	%25	%33,3	%25	%16,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	%41,7	%33,3	%25	-
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	%9,1	%18,9	%45,5	%18,2	%8,3
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	%33,3	%41,7	%25	%16,7
	Algıya açık yönelme	%8,3	%41,7	%41,7	%8,3	-
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	-	%50	%25	-	-
	Ayırt edici öğelerin varlığı	%8,3	%16,7	%31	%16,7	%25
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	%8,3	%41,7	%33,3	%16,7	%27,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%25	%41,7	%25	-
Manzara Güzellliği	Görüntünün açıklığı(seçilebilirlik)	%8,3	%25	%41,7	%16,7	%8,3
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%33,3	%50	%16,7	%8,3
	Görüntünün derinliği	%8,3	%33,3	%50	%8,3	-
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	%8,3	%58,3	%16,7	%8,3	-
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%8,3	%16,7	%25	%33,3	%8,3
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%8,3	%33,3	%8,3	%25	%16,7
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%33,3	%33,3	%25	%8,3
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	%16,7	%25	%8,3	%25	%25
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	%8,3	%8,4	%33,3	%25	%25

GENEL DEĞERLENDİRME

Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter **okunabilirlik (ayırt edici öğelerin varlığı)** etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise **konfor (kent mobilyası varlığı ve uyumu)** çıkmıştır.

Çizelge 4.5. Görüntü 5'e ilişkin değerlendirme sonuçları

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü5 :1960Atatürk Kültür Merkezi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	-	%58,3	%8,3	%33,3
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	%16,7	%33,3	%33,3	%16,7
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%8,3	%33,3	%16,7	%41,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	-	%50	%16,7	%33,3
	Algıya açık yönelme	-	%8,3	%50	%16,7	%25
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%8,3	%25	%41,7	%25	-
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	-	%25	%25	%50
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	%8,3	%25	%25	%41,7
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%8,3	%25	%33,3	%33,3
	Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	-	%25	%16,7	%8,3
Görülebilir alanın büyüklüğü		-	-	%33,3	%33,3	%33,3
Görüntünün derinliği		-	%33,3	%25	%33,3	%8,3
Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)		-	%16,7	%41,7	%16,7	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	-	%25	%25	%25	%25
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	-	%8,3	%25	%41,7	%25
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%8,3	%33,3	%50	%8,3
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%8,3	%50	%33,3	%8,3
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%16,7	%41,7	%33,3	%8,3
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter manzara güzelliği (görüntünün açıklığı) etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise okunabilirlik (algıya kapalılık) çıkmıştır.</p>				

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü5 :2016Atatürk Kültür Merkezi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	%25	%41,7	-	%33,3
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	%25	%41,7	-	%33,3
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%50	%8,3	-	%41,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	%8,3	%8,3	%50	-	%33,3
	Algıya açık yönelme	%8,3	-	%66,7	-	%25
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%8,3	%16,7	%41,7	-	%33,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%25	%33,3	-	%41,7
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	%33,3	%33,3	-	%33,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%8,3	%58,3	-	%33,3
	Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	%8,3	%8,3	%16,7	%8,3
Görülebilir alanın büyüklüğü		-	%25	%16,7	%8,3	%50
Görüntünün derinliği		%8,3	%41,7	%25	-	%25
Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)		%8,3	-	%41,7	%8,3	%41,7
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%8,3	%50	%16,7	-	%25
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%16,7	%33,3	%33,3	-	%16,7
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%25	%25	-	%50
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%25	%58,3	-	%16,7
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%25	%50	-	%25
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter manzara güzelliği (görüntünün açıklığı) etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise tarihsellik (tarihin öğelerin korunmuşluğu) çıkmıştır.</p>				

Çizelge 4.6. Görüntü 6'ya ilişkin değerlendirme sonuçları

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü6 :1913Cumhuriyet Caddesi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	-	%16,7	%66,7	%16,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	-	%25	%50	%25
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	-	%16,7	%25	%41,7	%16,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	-	%8,3	%58,3	%33,3
	Algıya açık yönelme	-	%16,7	%8,3	%41,7	%33,3
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%8,3	%25	%41,7	%16,7	%8,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%41,7	%16,7	%8,3	%33,3
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	-	%50	%8,3	%16,7	%25
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%16,7	%33,3	%8,3	%41,7
Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	-	%16,7	%16,7	%33,3	%33,3
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%16,7	%8,3	%41,7	%33,3
	Görüntünün derinliği	%8,3	%25	%16,7	%16,7	%33,3
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	%8,3	%8,3	%58,3	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%8,3	%25	%25	%8,3	%33,3
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%8,3	%16,7	%33,3	%8,3	%33,3
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	-	%25	%41,7	%33,3
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%16,7	%41,7	%33,3	%8,3
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%25	%33,3	%33,3	%8,3
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter okunabilirlik (bakımlı temiz alan varlığı) etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise algıya kapalılık, sınırlılık, görüntünün derinliği, tarihi öğelerin varlığı, tarihi öğelerin korunmuşluğu çıkmıştır.</p>				

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü6 :2016Cumhuriyet Caddesi		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	%8,3	%16,7	%50	%8,3	%16,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	%8,3	%41,7	%25	-	%25
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	%16,7	%33,3	%41,7	-	%8,3
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	%33,3	%33,3	%8,3	%25
	Algıya açık yönelme	-	%16,7	%66,7	%8,3	%8,3
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	%33,3	%16,7	%41,7	-	%8,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%41,7	%41,7	-	%16,7
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	%8,3	%33,3	%25	-	%33,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%8,3	%25	%16,7	%50
Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	%8,4	%8,3	%33,3	%8,3	%41,7
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%8,3	%50	%8,3	%33,3
	Görüntünün derinliği	-	%50	%33,3	-	%16,7
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	%41,7	%16,7	%8,3	%33,3
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%33,3	%41,7	%25	-	-
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%8,3	%33,3	%33,3	%25	-
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	%41,7	%25	%8,3	%25
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%41,7	%33,3	-	%25
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	%8,3	%25	%50	-	%16,7
		<p>GENEL DEĞERLENDİRME</p> <p>Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter okunabilirlik (bakımlı temiz alan varlığı) etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise tarihi öğelerin varlığı ve tarihi öğelerin korunmuşluğu çıkmıştır.</p>				

Çizelge 4.7. Görüntü 7'ye ilişkin değerlendirme sonuçları

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü7 :1969The Marmara Oteli		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	-	-	%58,3	%33,3	%8,3
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	-	%16,7	%50	%25	%8,3
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	%8,3	%25	%25	%25	%16,7
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	-	%41,7	%33,3	%16,7	%8,3
	Algıya açık yönelme	-	%27,3	%36,4	%27,3	%9,1
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	-	%33,3	%41,7	%16,7	%8,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	%8,3	%8,3	%50	%16,7	%16,7
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	%8,3	%33,3	%8,3	%33,3	%16,7
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	%16,7	%41,7	%16,7	%25
Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	-	%18,2	%27,3	%45,5	%9,1
	Görülebilir alanın büyüklüğü	-	%33,3	%33,3	%33,3	-
	Görüntünün derinliği	%8,3	%25	%33,3	%16,7	%16,7
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	%8,3	-	%58,3	%25	%8,3
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%16,7	%16,7	%25	%25	%16,7
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%16,7	%16,7	%25	%16,7	%16,7
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	-	-	%33,3	%50	%16,7
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	-	%8,3	%58,3	%25	%8,3
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	-	%16,7	%50	%25	%8,3

GENEL DEĞERLENDİRME

Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter **okunabilirlik (bakımlı temiz alan varlığı)** etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise **tarihi öğelerin varlığı ve tarihi öğelerin korunmuşluğu** çıkmıştır.

Değerlendirme Ölçütleri		Değerlendirme Puanı				
Görüntü7 :2016The Marmara Oteli		1	2	3	4	5
Uyum	Fotoğrafın çevresiyle uyumu	%8,3	%33,3	%25	%16,7	%16,7
	Topografya, bitkisel öğeler ve yapısal öğelerin birbiriyle uyumu	%16,7	%41,7	%33,3	%8,3	-
	Alanın mevcut öğeleriyle kimlik (karakter) kazanması	%16,7	%33,3	%16,7	%33,3	-
Okunabilirlik	Peyzajın algılanabilirliği	%8,3	%33,3	%33,3	%25	-
	Algıya açık yönelme	%16,7	%16,7	%33,3	%25	%8,3
	Algıya kapalılık (sınırlılık)	-	%33,3	%33,3	%25	%8,3
	Ayırt edici öğelerin varlığı	-	%25	%50	%16,7	%8,3
	Alanda bulunan özgün öğelerin varlığı	%8,3	%41,7	%25	%16,7	%8,3
	Bakımlı temiz alan varlığı	-	-	%41,7	%58,3	-
Manzara Güzelliği	Görüntünün açıklığı (seçilebilirlik)	-	%8,3	%41,7	%25	%25
	Görülebilir alanın büyüklüğü	%8,3	%16,7	%33,3	%33,3	%8,3
	Görüntünün derinliği	-	%50	%33,3	%16,7	-
	Görüntünün netliği (engelleyen unsurların olmaması)	-	%41,7	%16,7	%16,7	%25
Tarihsellik	Tarihi öğelerin varlığı	%16,7	%58,3	%16,7	%8,3	-
	Tarihi öğelerin korunmuşluğu	%16,7	%50	%25	-	%8,3
Konfor	İnsan ölçüsüne uygunluk	%8,3	%25	%33,3	%33,3	-
	Kent mobilyası varlığı ve uyumu	%8,3	%33,3	%33,3	%25	-
	Renk, malzeme, doku açısından hoşnut olma durumu	%8,3	%25	%58,3	%8,3	-

GENEL DEĞERLENDİRME

Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçütlerden en yüksek puan alan kriter **manzara güzelliği (görüntünün açıklığı)** etkisi olurken, en düşük puan alan kriter ise **tarihsellik (tarihi öğelerin varlığı)** çıkmıştır.

Görüntü 1, Taksim Meydanı'nın 1930 ve 2016 yıllarına ait fotoğraflarının olduğu görünümü içermektedir. Görüntü 1'in Çizelge 4.1'de 1930 yılına ait en yüksek (5) kriterdeki puan yüzdelerinin toplanması ile 360-240 puan aralığında değer aldığı görülmüştür. Bu da Taksim Meydanı'nın 1930 yılına ait görüntüsünün görsel peyzaj kalitesinin iyi bölge olduğunu göstermektedir. 2016 yılına ait görüntüsünde ise 240-120 puan aralığında değer alarak görsel peyzaj kalitesinin orta bölge olduğu görülmektedir. Böylece uzman grubun eski ve yeni kent görünümünü farklı olarak algıladığı ortaya konmuştur.

Görüntü 2, İstiklal Caddesi'nin 1925 ve 2016 yıllarına ait fotoğraflarının yer aldığı görünümü kapsamaktadır. Görüntü 2' nin Çizelge 4.2'de 1925 yılına ait en yüksek (5) kriterdeki puan yüzdelerinin toplanması ile 360 üzeri puan aldığı görülmüştür. Bu puan İstiklal Caddesi'nin geçmişte görsel peyzaj kalite olarak üstün nitelikli bir bölge olduğunu göstermektedir. 2016 yılına ait görüntüsünde ise 360-240 arasında değer aldığını ve bu aralıkla görsel peyzaj kalitesinin iyi olan bölge olduğu görülmektedir. Böylece uzman grubun eski ve yeni kent görünümünü farklı olarak algıladığı ortaya konmuştur.

Görüntü 3, Gezi Parkı'nın 1980 ve 2016 yıllarına ait görüntülerinin yer aldığı görünümü kapsamaktadır. Görüntü 3'ün Çizelge 4.3'de 1980 yılına ait en yüksek (5) kriterdeki puan yüzdelerinin toplanması ile 360 üzeri puan aldığı görülmüştür. Bu puan Gezi Parkı'nın geçmişte görsel peyzaj kalite olarak üstün nitelikli bir bölge olduğunu göstermektedir. 2016 yılına ait görüntüsünde ise, yine 360 üzeri puan alan bölge, görsel peyzaj kalitesinin üstün nitelikli alan olduğu görülmektedir. Böylece uzman grubun eski ve yeni kent görünümünde alanı farklı olarak algılamadığı gözlemlenmiştir.

Görüntü 4, Taksim Maksemi'nin 1930 ve 2016 yıllarına ait görüntülerini içeren görünümü kapsamaktadır. Görüntü 4'ün Çizelge 4.4'de 1930 yılına ait en yüksek (5) kriterdeki puan yüzdelerinin toplanması ile 360 üzeri puan aldığı görülmektedir. Bu puan Taksim Maksemi'nin eskiden görsel peyzaj kalite olarak üstün nitelikli bir bölge olduğunu göstermektedir. 2016 yılına ait görüntüsünde ise, 240-120 aralığında puan alan bölge görsel peyzaj kalitesinin orta olan bölge olduğu görülmüştür.

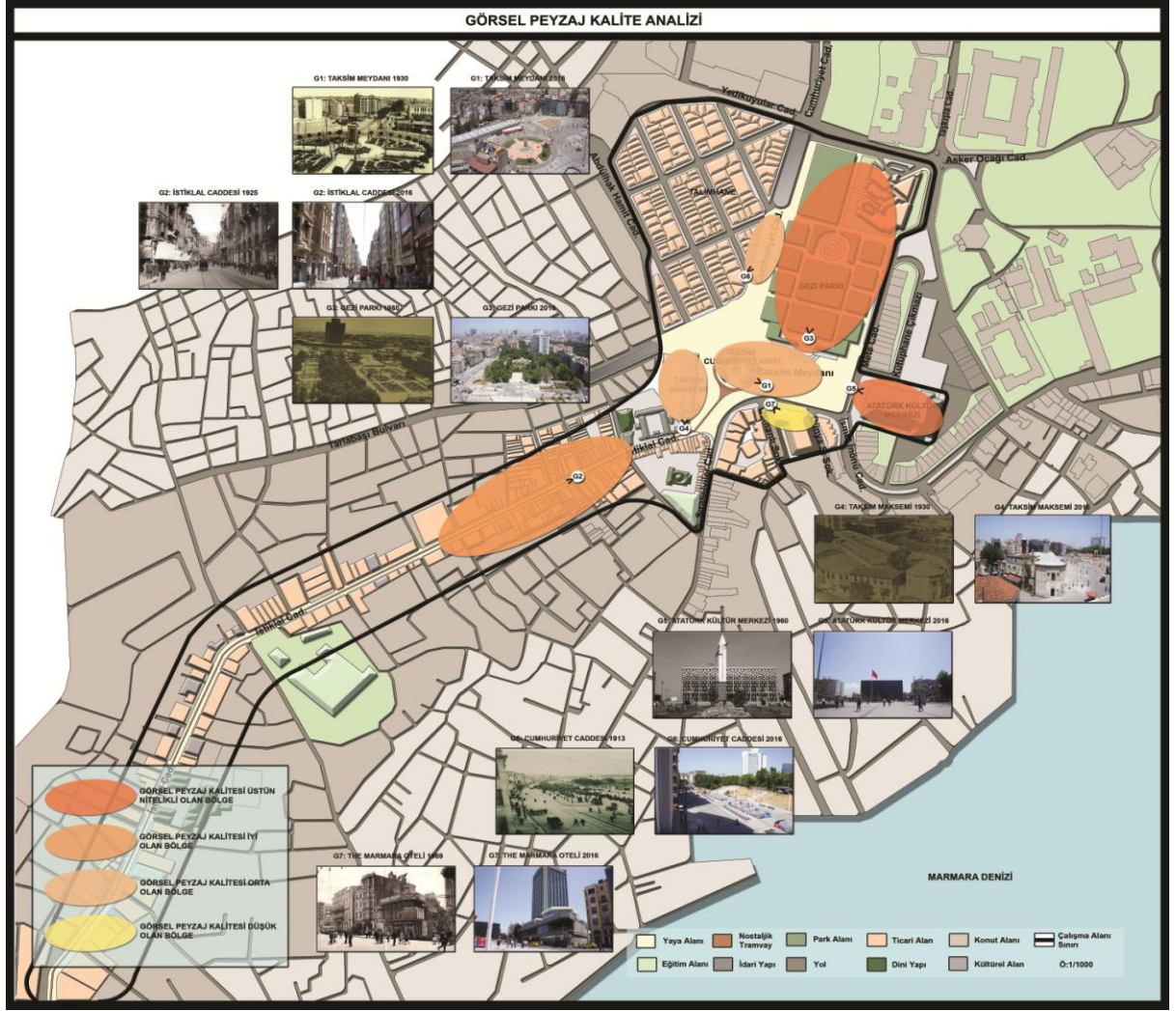
Böylece uzman grubun eski ve yeni kent görünümünü farklı olarak gözlemlediği ortaya konmuştur.

Görüntü 5, Atatürk Kültür Merkezi'nin 1960 ve 2016 yıllarına ait görünümünü içeren görünümü kapsamaktadır. Görüntü 5'in Çizelge 4.5'de 1960 yılına ait en yüksek (5) kriterdeki puan yüzdelerinin toplanması ile 360 üzeri puan aldığı görülmektedir. Bu puan Atatürk Kültür Merkezi'nin eskiden görsel peyzaj kalite olarak üstün nitelikli bir bölge olduğunu göstermektedir. 2016 yılına ait görüntüsünde ise, 360 üzeri puan alarak görsel peyzaj kalitesinin üstün nitelikli bölge olduğu görülmektedir. Böylece uzman grubun eski ve yeni kent görünümünü farklı olarak algılamadığı gözlemlenmiştir.

Görüntü 6, Cumhuriyet Caddesi'nin 1913 ve 2016 yıllarına ait görünümünü içerir. Görüntü 6'nın Çizelge 4.6'da 1913 yılına ait en yüksek (5) kriterdeki puan yüzdelerinin toplanması ile 360 üzeri puan aldığı görülmektedir. Bu puan Cumhuriyet Caddesi'nin görsel peyzaj kalite olarak üstün nitelikli bir bölge olduğunu göstermektedir. 2016 yılına ait görüntüsünde ise, 240-120 puan aralığında değer alarak görsel peyzaj kalitesi olarak orta olan bölge olduğu görülmektedir. Böylece uzman grubun eski ve yeni kent görünümünü farklı olarak algıladığı gözlemlenmiştir.

Görüntü 7, The Marmara Oteli'nin 1969 ve 2016 yıllarına ait görünümünü içerir. Görüntü 7'nin Çizelge 4.7'de 1969 yılına ait en yüksek (5) kriterdeki puan yüzdelerinin toplanması ile 240-120 puan aralığında değer aldığı ve görsel peyzaj kalitesi olarak orta olan bölge olduğu görülmüştür. 2016 yılına ait görüntüsünde ise, 120 puan altında değer aldığı ve görsel peyzaj kalitesi olarak kötü olan bölge olduğu görülmüştür. Böylece uzman grubun eski ve yeni kent görünümünü farklı olarak algıladığı gözlemlenmiştir.

Genel değerlendirmede ise G7 nolu görüntü görsel kalite açısından düşük, G1, G4, G6 nolu görüntüler görsel kalite açısından orta, G2 nolu görüntü ise görsel kalite açısından iyi olarak belirlenmiştir. Bu görüntüler Şekil 4.76'da belirtilmiştir. Bu değerlendirmeler dikkate alındığında;uzman grubunun kentin eski görünümünü yeni görünümlere göre görsel peyzaj kalitesi açısından daha yüksek seviyede tercih ettikleri görülmüştür. Bu noktada yeni görüntülerin daha düşük şekilde tercih edilmesinde; tarihi yapıların kaybolması ya da özelliğini yitirmesi, sağlıksız yapılaşmaların yapılması, eski ve yeni kent dokusu arasında uyumlu bir birlikteliğin sağlanamaması gibi etkenler neden olmaktadır. Böylece geçmişten günümüze doğru gittikçe algılanabilirlik de giderek zayıflamaktadır.

Şekil 4.76. Araştırma alanının görsel peyzaj analizi haritası

4.3.2 Araştırma Alanının Landmark (Nirengi Noktaları) Analizi

Taksim Meydanı ve yakın çevresini görsel kalite açısından değerlendirebilmek için landmark (nirengi noktaları) analizi çalışması yapılmıştır.

Moudon (1992)'a göre; kentsel çevrelerin anlaşılması ve değerlendirilmesi çevresel algıda etken bir unsurdur. Çevresel kalitenin artırılmasına, yol ve yön bulmaya, yönelmeye, deneyim kazanma çevresel algı sayesinde mümkündür (Türkoğlu 2002). Lang (1987)'e göre; çevresel bilginin duyular aracılığı ile zihinsel bir süreç içinde okunması algı şeklinde tanımlanmaktadır. Urry (1999)'e göre; algı kavramından mekanın algılanmasına yönelik iki süreçten bahsetmek gerekmektedir. İlki mekanın algılanmasına yönelik mekansal öğelerden gelen uyarıları ve fizyolojik verileri içermektedir. İkincisi ise mekansal algının zihinsel süreçte ise mekana dair akılda kalan bilgiler ile sürekli olarak mekanı yaşamasını içermektedir. Dolayısıyla bir mekan önce duyumsal olarak algılanırken daha sonrasında bireyin mekan içerisinde geçirdiği süreye bağlı olarak zihinsel olarak algılanmaktadır (Sam 2010). Fiziksel peyzajın kolaylıkla tanımlanarak kentsel alanın tümünde algılanabilmesini sağlayan en önemli eleman nirengi noktalarıdır (Türkoğlu 2002). Lynch (1960)'a göre; bina, işaret, mağaza, kule, kubbe, kapı tokmağı, ağaç ya da dağ gibi basitçe tanımlanabilen her fiziksel nesne nirengi noktası olabilmektedir (Sam 2010).

Çalışmada landmark (nirengi noktaları) analiziyle; Taksim Meydanı ve yakın çevresinde yer alan, bölgede birer işaret noktası niteliği taşıyan, kentli belleğinde yer edinmiş yapıların tarihi kimlikleri irdelenmiştir.

Çalışmada Taksim Meydanı ve yakın çevresinde mekansal gelişimi incelemek amaçlı 18 adet landmark (nirengi noktaları) belirlenerek tarihi kimlikleri araştırılmıştır. Landmarkların araştırılmasında 1806-2016 tarih aralığındaki bölgenin gelişimine katkı sağlayan yapıların araştırılması hedef alınmıştır. Landmark (nirengi noktaları) çalışma alanı olarak; İstiklal Caddesi'nden başlayarak Abdülhak Hamit Caddesi üzerinden Talimhane Bölgesi, Cumhuriyet Caddesi üzerinden ise İstanbul'un kongre vadisi olarak bilinen Harbiye-Şişli bölgesi, Bayıldım Caddesi ve Vişneli Tekke Sokağı sınırlarından Maçka-Beşiktaş bölgesi, İsmet İnönü Caddesi, Dünya Sağlık Sokağı ve Sıraselviler Caddesi'nin bir kısmı landmark (nirengi noktaları) noktalarının bulunduğu yapıları içeren bölgelerdir. Bu landmarklar (nirengi noktaları) kronoloji göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Landmark (nirengi noktaları) yapıları; (1) Taksim Maksemi, (2) İTÜ Taşkışla, (3) Gümüşsuyu

Askeri Hastanesi, (4) Park Alanı, (5) Taksim Sahnesi, (6) Taksim Cumhuriyet Anıtı, (7) Talimhane, (8) Taksim Gezi Parkı, (9) Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı, (10) Atatürk Kitaplığı, (11) Atatürk Kültür Merkezi, (12) Park Otel, (13) The Marmara Otel, (14) Ceylan Otel, (15) Cemal Reşit Rey Konser Salonu, (16) Swiss Otel, (17) Hyatt Regency Otel, (18) İstanbul Kongre Merkezi'dir. Landmark (nirengi noktaları) kronolojiye göre numaralandırılarak landmark (nirengi noktaları) analizi haritası hazırlanmıştır ve Şekil 4.77'de belirtilmiştir.

Şekil 4.77. Araştırma alanına ilişkin landmark (nirenge noktaları) analizi haritası

Günümüzde landmark (nirengi noktaları) analizi çalışmasıyla; çalışma alanı ve etki alanlarını kapsayan noktalarda belirlenen 18 adet landmark (nirengi noktaları) yapılarının; (1) Taksim Maksemi, (2) İTÜ Taşkışla, (3) Gümüşsuyu Askeri Hastanesi, (4) Park Alanı, (5) Taksim Sahnesi, (6) Taksim Cumhuriyet Anıtı, (7) Talimhane, (8) Taksim Gezi Parkı, (9) Lütüfî Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı, (10) Atatürk Kitaplığı, (11) Atatürk Kültür Merkezi, (12) Park Otel, (13) The Marmara Oteli, (14) Ceylan Oteli, (15) Cemal Reşit Rey Konser Salonu, (16) Swiss Otel, (17) Hyatt Regency Otel, (18) İstanbul Kongre Merkezi'nin 1732-2016 tarihlerini kapsayan aralıklarda yapılış dönemleri, geçirdikleri değişimler (yıkım veya restorasyon) ve yapılış amaçları irdelenmeye çalışılmıştır. Landmark (nirengi noktaları) analizi haritasında belirtilen her bir landmark'ın bölgenin gelişmesine katkı sağlayan sosyal, kültürel ve turizm niteliği taşıyan yapılar olduğu gözlemlenmiştir. Bu yapıların aynı zamanda ortak özellikleri İstanbul ili içerisinde taşıdıkları fonksiyonlarla 'ilk' olma niteliği taşıyan yapılar oldukları tespit edilmiştir. Bu özellik, bölgeyi daha ayrıcalıklı ve her bir landmarkı özel kılmaktadır. İstanbul kentinin kimliğinin şekillenmesinde Taksim Meydanı ve yakın çevresinde belirlenen landmarkların doğrudan etken oldukları gözlemlenmiştir. Araştırma alanında belirlenen landmark (nirengi noktaları) geçmişte yapılmış oldukları tarihe göre sırayla irdelenmiştir.

(1) Numaralı landmark (nirengi noktası) Taksim Maksemi'dir. Cezar (1991)'a göre; Beyoğlu'nun şehirleşmesinde önemli yapılardan biri I.Mahmut'un 1732'de yaptırdığı su şebekesi olan yapı sayesinde bölgeye suyun gelmesiyle saray, kışla ve okula kadar her türlü resmi yapı ve özel ev inşaatı yaygınlaşmaya başlamıştır (Tandaçgüneş 2014). Yapı birçok bölgeye suyu taksim etmesinden kaynaklı olarak Taksim'in ismini almasına neden olmuştur (Gülersoy 1986. Taksim Maksemi'ne ilişkin görüntü Şekil 4.78'de belirtilmiştir.

Şekil 4.78. Taksim Maksemi (Orijinal 2016)

(2) Numaralı landmark İTÜ Taşkışla'dır. 1846-1852 yılları arasında hastane amaçlı yapılmış olan yapı, Kırım Savaşı sonrası 1860 yılında kışla olarak kullanılmaya başlamıştır. Cumhuriyet'ten sonra 1943-50 yılları arasında onarımdan geçen yapı, İTÜ Rektörlüğü ile Mimarlık ve İnşaat fakültesi olarak eğitim amaçlı kullanılmaya başlayan tarihi yapılarıdır (www.wikipedia.org). İTÜ Taşkışla'ya ilişkin görüntü Şekil 4.79'da belirtilmiştir.

Şekil 4.79. İTÜ Taşkışla (Orijinal 2016)

(3) Numaralı landmark Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'dir. 1846 yılında Gümüşsuyu Caddesi üzerinde Taşkışladaki Gümüşsuyu Kışlasının topçu askerlerinin tedavi edilmesi amacıyla 1846 yılında Abdülmecid tarafından yaptırılmıştır. Hastane günümüzde birçok poliklinikle hizmet vermektedir (Pabupçu 2006). (4) Numaralı landmark Osmanlı'nın ilk park alanıdır. Çelik (1998), Kuban (1996)'na göre bu park; 1860 yılında simetrik ve "beaux-arts" prensiplerine göre düzenlenmiştir. Yapımı 5 yıl süren park, dikdörtgen simetrik ve kenarları "pitoresk motifler" ile bezenmiştir (Tandaçgüneş 2014). (5) Numaralı landmark Taksim Sahnesi'dir. 1914 yılında bölgede tiyatro ve sinema gibi faaliyetlerin gelişmesine paralel olarak İstanbul'da yapılan ilk sinema binası Sıraselviler Caddesi girişinde yapılan Taksim Sahnesi'dir. Sonraları tiyatro amaçlı kullanılmıştır (Büyüknal 2006). Bina 2008 yılında yıkılmıştır (www.wikipedia.org). Taksim Sahnesi'ne ilişkin görüntü Şekil 4.80'de belirtilmiştir.

Şekil 4.80. Tiyatro ve sinemaların sergilendiği Taksim Sahnesi yıkılmadan (www.panoramio)

(6) Numaralı landmark Taksim Cumhuriyet Anıtı'dır. Gülersoy (1986)'ya göre; Erken Cumhuriyet Dönemi'nin kent imajını oluşturmaya başlayan en önemli yapı 1928 yılında yerleştirilen Cumhuriyet Anıtı'dır. Modern kentin yeni oluşumları Atatürk ve beraberindekilerin yeni kimlik oluşturabilecek kent parçalarında vermek istemeleri anıtsal bir merkezin yolların kesiştiği Taksim'de oluşmasını doğurmuştur (Aslan 2006). Taksim Meydanı'nın simgesi haline gelen anıt İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica'ya yaptırılmıştır. Anıtın yapımı 2,5 yıl sürmüştür. Anıt taş ve bronz kullanılarak yapılmıştır. Cumhuriyet dönemi anıtlarından ilk defa figüratif bir anlatımla Atatürk'ü ve yeni düzeni anlatan bir heykeldir. Taksim'e meydan özelliği kazandırmıştır (İBB araştırma raporu 2013). Taksim Cumhuriyet Anıtı'na ilişkin görüntü Şekil 4.81'de belirtilmiştir.

Şekil 4.81. Taksim Cumhuriyet Anıtı (Orijinal 2016)

(7) Numaralı landmark Talimhane'dir. 1930 yılında İstanbul'un ilk planlı yerleşimlerinden biri Talimhane'dir. İsmi şimdiki Gezi Parkı'nın olduğu yerde bulunan askeri kışlanın talim yaptığı alandan almıştır (Karaman ve ark. 2011). Bu dönemde Talimhane bölgesine ilk apartmanlaşma niteliği taşıyan, Art Deco ve Art Deco modernizmin arakesitindeki tasarım anlayışı ile apartman uygulamaları yapılmıştır. Bu apartmanlar Türk konut mimarisinin içe dönük, yüksek avlu duvarlı düzenine karşı, geniş cam yüzeyleri ve farklı plan düzeniyle Talimhane'de uygulanmıştır (Kerestecioğlu ve Yıldız 2011). Talimhane apartmanlarına ilişkin görüntü Şekil 4.82'de belirtilmiştir.

Şekil 4.82. Talimhane apartmanları (Orijinal 2016)

(8) Numaralı landmark Taksim Gezi Parkı'dır. Taksim Meydanı ve Elmadağ arasında yer almaktadır. Tarihi süreçte Topçu Kışlası ve Taksim Stadına ev sahipliği yapan alan 1940 yılında modern bakış açısıyla Henri Prost'un hazırladığı imar planı ile kent parkı haline getirilmiştir. Yalıtık (1994)'e göre; Gezi Parkı inşaatı 1944'te bitmiştir (Özdemir 2011). Taksim Gezi Parkı'na ilişkin görüntü Şekil 4.83'de belirtilmiştir.

Şekil 4.83. Taksim Gezi Parkı (Özdemir 2011)

(9) Numaralı yapı Lutfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'dır. 1848 yılında dönemin Belediye Başkanı Lutfi Kırdar tarafından temeli atılmıştır. 1990'ların başında Kongre Merkezine dönüştürülmesine karar verilmiştir. 30.000m²'lik sergileme olanağına ve 25.000m²'lik katılımcıyı ağırlayabilecek potansiyele sahip kompleks yapı uzun yıllar uluslararası yarışmalar için İstanbul'un tek kapalı spor salonu olma özelliğini sürdürmüştür. 1922 yılında kongre merkezine çevrilmek üzere spor faaliyetlerine kapatılmıştır (Şahin 2008). Lutfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'na ilişkin görüntüler Şekil 4.84'de belirtilmiştir.

Şekil 4.84. Lutfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı (www.wikipedia.org)

(10) Numaralı landmark Atatürk Kitaplığı'dır. Atatürk Kitaplığı, 1962 yılında lokanta amaçlı tasarlanmış ancak gerçekleştirilmemiştir. Dönemin modüler büyüme konusundaki araştırmalarının ve fikirlerinin yansımasıyla 1970'lerde inşa edilmiştir. Tasarımın ana karakterini altıgenlerin eklenerek tasarımı bütünlemesiyle oluşmuş bir yapıdır (Şahin 2008). Atatürk Kitaplığı'na ilişkin görüntü Şekil 4.85'de belirtilmiştir.

Şekil 4.85. Atatürk Kitaplığı (Şahin 2008)

(11) Numaralı landmark Atatürk Kültür Merkezi'dir. 1969 yılında Devlet Opera ve Balesi ile Devlet Tiyatroları'nın eserlerinin icra etmesi amacıyla açılan bina, 1970 yılında büyük bir yangın geçirmiştir. Tekrar onarılan yapı 1977 yılı başında işletmeye hazır duruma getirilmiş ve “Atatürk Kültür Merkezi” adını almıştır. Yurt içi ve uluslararası kültür ve sanat faaliyetlerine büyük olanaklar sağlayabilecek nitelikte bir Kültür Merkezi meydana getirilmiştir (Şahin 2008). Atatürk Kültür Merkezi'nin batı cephesi Taksim Meydanı'na hakim durumdadır ve Cumhuriyet Anıtı ile beraber kentin referans noktalarındandır. 31.702 m²'lik arsada konumlanan Atatürk Kültür Merkezi 14.616m²'lik oturma alanına, 52.000m²'lik kullanım alanına sahiptir. Büyük salon ve fuayeleri, konser salonu, oda tiyatrosu, çocuk sinema salonları, Aziz Nesin Sahnesi, sanat galerisi, 3 adet prova salonu, salonlara ait atölye ve üniteler, yemekhane, kafeterya, idari ve teknik mekanlardan oluşan önemli bir kültür yapısıdır (Gönüllüoğlu 2008). Atatürk Kültür Merkezi'ne ilişkin görüntü Şekil 4.86'da belirtilmiştir.

Şekil 4.86. Atatürk Kültür Merkezi (Şahin 2008)

(12) Numaralı landmark Park Otel'dir. 1930'lu yıllarda Cumhuriyet Dönemi'nin en lüks konaklama mekanlarından biri olmuştur. Bina bu özelliği ile semtin, ilkleri arasında yer almıştır. İstanbul'un en güzel seyir yerlerinden birinde inşa edilmiştir. Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk de bu otelde vakit geçirmiştir (Büyükcinal 2006). 1980'li yıllarda 23 katlı otel inşaatına başlanan yapı daha sonra yıkıma uğrayarak 8 katlı hale getirilmiştir (Karaman ve ark. 2011). 2013 yılında hizmete giren otel Park Otel yerine Park Bosphorus İstanbul Hotel ismiyle hizmet vermektedir (www.wikipedia.org). Park Otel'e ilişkin görüntü Şekil 4.87'de belirtilmiştir.

Şekil 4.87. Park Otel (www.arkitera.com)

(13) Numaralı landmark The Marmara Oteli'dir. Taksim Meydanı'nın batı kenarında 19.yy'da önemli binalar yapılmıştır. Bunlardan biri günümüzdeki The Marmara Oteli'nin yerindeki Osmanlı Bankası'nın Fransız genel müdürüne tahsis edilmiş barok tarzındaki konaktır. Bu konağın yanındaki diğer yapılar ise yine Osmanlı Dönemi'nin ünlü isimlerine ait 4 ya da 5 katlı yapılar olmuştur (İBB araştırma raporu 2013). 1972 yılında turizm faaliyetlerinin artmasıyla Taksim Meydanı yakınlarında çok katlı oteller inşa edilmeye başlanmıştır. Bunlardan ilki 1972 yılında inşaatına başlanan The Marmara Oteli olmuştur (www.wikipedia.org). 1947-1960 yılları arasında Avrupa'da Amerikan destekli turizmin geliştiği dönem olmuştur. Bu durum İstanbul'da büyük konforlu Amerikan sistemine göre beş yıldızlı oteller yapılmıştır; 1975 The Marmara oteli, 1975 Sheraton (Ceylan Continental) izlemiştir (Baslo 1998). Silüetiyle döneminde kent içinde en önemli kentsel imge elemanı olmuştur (Erkaya 2012). The Marmara Oteli'ne ilişkin görüntüŞekil 4.88'de belirtilmiştir.

Şekil 4.88. The Marmara Oteli (Orijinal 2016)

(14) Numaralı landmark Ceylan Oteli'dir. Yaltırık (1994)'e göre; Taksim Gezi Parkı'nın kuzeyinde Ceylan Otel yer almaktadır (Özdemir 2011). 25 katlı ve 90 metre yüksekliğindeki bu yapı, yaklaşık 8.700 m² inşaat alanına sahiptir. Türkiye mimarlık tarihinin 1960'lı yıllarda tasarlanmış en önemli yapısı olan bina öncede Sheraton oteli ismiyle hizmet vermiştir. Günümüzde Ceylan Intercontinental Oteli ismiyle hizmet vermektedir (www.wikipedia.org). Silüetiyle döneminde kent içinde en önemli kentsel imgelerden biri olmuştur (Erkaya 2012). Ceylan Otel'e ilişkin görüntüŞekil 4.89'da belirtilmiştir.

Şekil 4.89. Ceylan Intercontinental Oteli (www.wikipedia.org)

(15) Numaralı landmark Cemal Reşit Rey Konser Salonu'dur. Dönemin Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın İstanbul'un konser salonu ihtiyacını karşılamak amacıyla 1989 yılında yaptırdığı yapı Cemal Reşit Rey Konser Salonu'dur. Yapının dış cephe ve iç mekanlarında Selçuklu mimarisinden esinlenilmiştir. Salon konser vb. sanat etkinliklerinin yanısıra ulusal ve uluslar arası düzeyde kongre, film gösterileri gibi etkinlikler için de kullanılmaktadır. Klasik müzik için tasarlanan ilk salon olmakla birlikte ülkenin en büyük konser salonlarından biridir (Şahin 2008). Cemal Reşit Rey Konser Salonuna ilişkin görüntüŞekil 4.90'da belirtilmiştir.

Şekil 4.90. Cemal Reşit Rey Konser Salonu (Şahin 2008)

(16) Numaralı ve (17) numaralı landmarklar sırasıyla Swiss Otel ve Hyatt Regency Otel'dir. Swiss Otel dolmabahçe sarayının yakınında 25 hektarlık alana 1991 yılında inşa edilmiştir (Erkaya 2012). Bölgenin en lüks otellerinden biridir. Hyatt Regency Oteli ise Taksim Meydanı'na 400 metrelik mesafede olup 1995 yılında açılmıştır (www.wikipedia.org). Swiss Otel ve Hyatt Regency Oteli'ne ilişkin görüntü Şekil 4.91'de a-) ve b-) olarak belirtilmiştir.

Şekil 4.91.a-) Swiss Otel ve b-)Hyatt Regency Oteli (www.wikipedia.com)

(18) Numaralı landmark İstanbul Kongre Merkezi'dir. 2009 yılında dünya standartlarında olacak şekilde inşa edilmiştir. 8 kat yüksekliği ve 120.000m²'lik alana sahip olan yapı kongreler, konferanslar, sempozyumlar, şirket toplantıları, fuarlar, sergiler,

konserler, müzikaller, tiyatro ve film galaları gibi her türlü sosyal, kültürel ve profesyonel etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır (www.icistanbul.com). İstanbul Kongre Merkezi'ne ilişkin görüntü Şekil 4.92'de belirtilmiştir.

Şekil 4.92. İstanbul Kongre Merkezi (www.icistanbul.com)

4.3.3 Araştırma Alanının Tarihi Gelişim Analizi

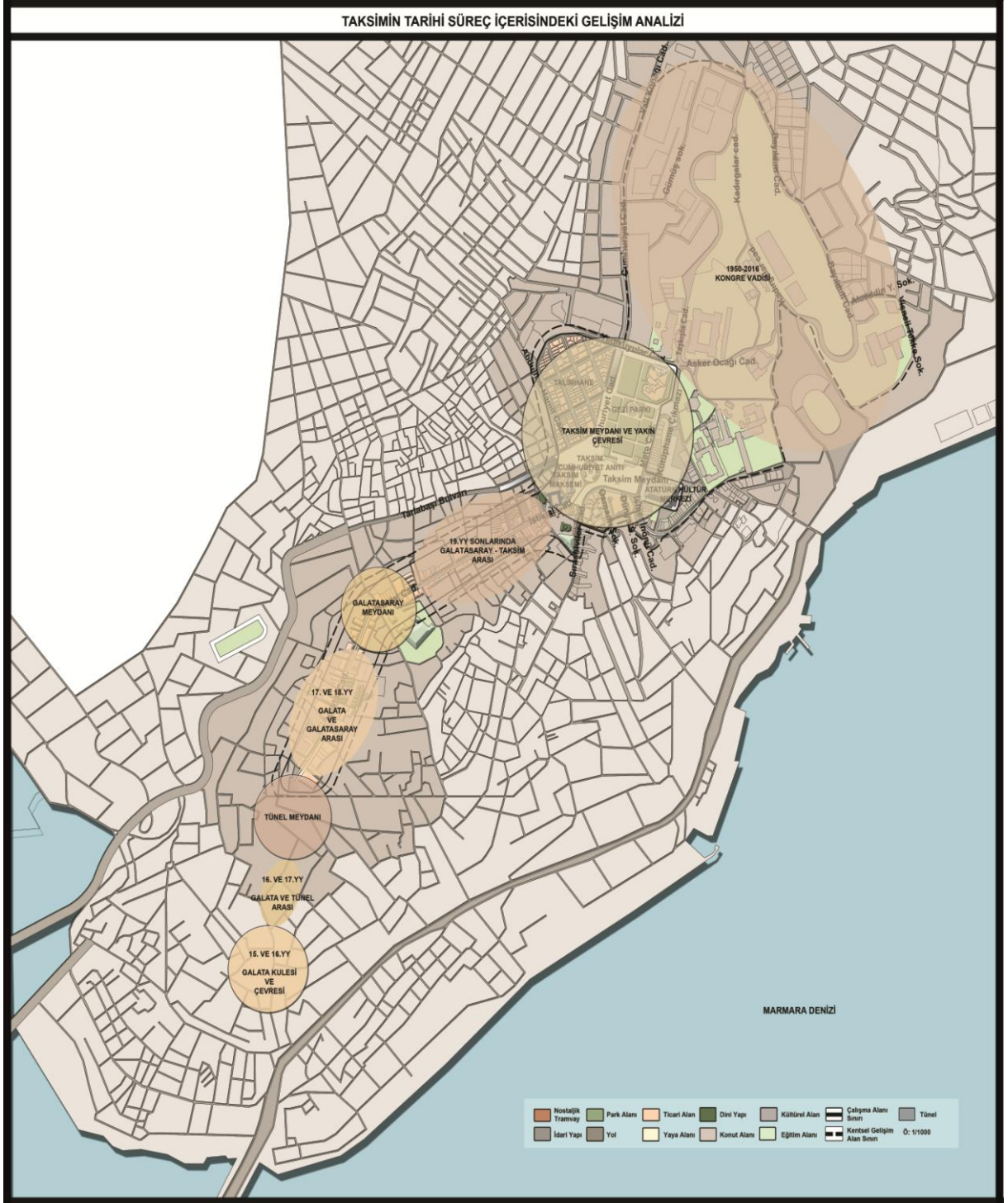
Taksim Meydanı ve yakın çevresini görsel kalite açısından değerlendirebilmek için tarihi gelişim analizi çalışması yapılarak haritası hazırlanmıştır.

Kentsel mekanlar, mekanın içerdiği beşeri eylemler ile çok boyutlu bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla kent alanı, yapılardan oluşan, kentlilerin algıladığı ve tüm kentsel olayların bağlantılı olduğu bir bileşendir (Altınçekiç 1997). Tarihsel süreç içinde bireyler kendisini bulunduğu coğrafyaya uygun olarak geliştirerek, uzmanlaşma ve iş bölümleriyle bulunduğu ortamlara uyum sağlamayı başarabilmiştir. Bu sürecin ilerlemesi ve çevresel faktörlerin etkisi ile kentsel mekanlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu hareketler ile birlikte toplulukların ekonomik, siyasal ve sosyal işbirliklerini oluşmasıyla birlikte beraberinde ilk örgütsel yapılar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu süreçler sonucunda ortaya çıkan kurumsal veya örgütsel yapıların yanı sıra kentleşme sürecinde yaşanan gelişmeler, bu gelişimlerin ortaya çıkardığı yeni yapılanmaları beraberinde getirmiştir (Niray 2002).

Çalışmada tarihi gelişim analiziyle; Taksim Meydanı ve yakın çevresinin tarihsel süreçteki geliştiği evrim incelenmiştir. Bu kapsamda;

Taksim Meydanı ve yakın çevresinin tarihi gelişim analizinde 5 zaman aralığı hedef alınmıştır. Bu tarih aralıklarında çalışma alanının gelişmesini sağlayan her faktörün araştırılması hedeflenmiştir. İlk olarak 15.yy-16.yy arasında meydana gelen gelişmeler, 16.yy-17.yy arasında meydana gelen gelişmeler, 17.yy -18.yy arasında meydana gelen gelişmeler, 18.yy - 19.yy arasında meydana gelen gelişmeler, 19.yy - 20.yy arasında meydana gelen gelişmeler olarak ele alınmıştır. Belirtilen zaman aralıklarına ilişkin araştırmalar; Baslo (1998), Gelen (2016), Eskenazi (2012), Karaman ve ark. (2011)'nın ve MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü tarafından düzenlenen 'Geziden Sonra Taksim' paneli kapsamında hazırlanan Taksim Timeline projesinden faydalanılmıştır. Plan üzerinde bu zaman aralıklarını belirtebilmek amacıyla şemalar halinde gösterimler ile haritası hazırlanmıştır. Bu şemalar; Galata Kulesi ve çevresi, Galata - Tünel arası, Tünel Meydanı, Galata - Tünel arası, Tünel Meydanı, Galata - Galatasaray arası, Galatasaray Meydanı, Galatasaray-Taksim arası, Taksim Meydanı ve yakın çevresi ile birlikte kongre vadisi olarak literatürde belirlenen bölgeler ayrı ayrı incelenmiştir. Yine bu zaman aralıklarıyla bağlantılı fotoğrafların yer aldığı zaman çizelgesi Taksim Timeline projesinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Araştırma alanına ilişkin tarihi gelişim analizi haritasına ilişkin görüntü Şekil 4.93'de belirtilmiştir.

Şekil 4.93. Araştırma alanına ilişkin tarihi gelişim analizi haritası

15. ve 16. Yüzyıl zaman aralıkları Osmanlı İmparatorluğunda Galata Kulesi ve çevresinin ticari olarak gelişme göstermesiyle Fransız ve Venediklilerin yönetim binaların yerleşim gösterdiği bir alan olarak görülmektedir. Bölgenin topografyasının yerleşime elverişli olmadığı belirlenmiştir.

16. ve 17. Yüzyıl zaman aralıklarında bölgede elçiliklerin fazlalaşmasıyla elçilik binalarının Beyoğlu'nda yerleşim gösterdiği ve bölgedeki yapıların mimari uygulamalarında ahşap malzemesinin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

17. ve 18. Yüzyıl zaman aralıklarında Beyoğlu'nun ticari ve diplomasi merkezi haline gelmiştir ve Tünel-Taksim arasının yerleşim yeri olarak belirmeye başladığı görülmektedir. Kapitülasyonlar ile Avrupa ülkelerine tanınan haklar ile Beyoğlu'nda mağazalar, lokantalar, oteller, tiyatro, sinema vb. yapıların batıdan esinlenerek açılmaya başladığı dönem olduğu gözlemlenmiştir. 19. ve 20. Yüzyıl zaman aralıkları her alanda yapısal değişimlerin başladığı dönem olmuştur. Tiyatro, sinema vb. kültürel faaliyetlerde yoğunluğun olduğu görülmektedir. Bu dönemin en önemli kültür yapılarından biri Taksim Sahnesi olmuştur. Sonraki yıllarda yıkılmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile Taksim meydan haline gelmiştir ve Topçu Kışlası'nın yıkılmasıyla Gezi Parkı'nın yapılmasının, Atatürk Kültür Merkezi'nin inşası bölgenin tarihi kimlik kazanmasını sağlayan en önemli yapılar olduğu görülmektedir.

1950'ler bölgenin en büyük otellerinin ve kültür yapılarının fazlalaşmasıyla Beyoğlu'na "Kongre Vadisi" niteliği kazandırmıştır. Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı, Harbiye Askeri ve Kültür Merkezi, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Harbiye Açık Hava Tiyatrosu gibi kültür yapıları kongre turizminin İstanbul'da gelişmesine katkı sağlayan yapılar olduğu belirlenmiştir.

Genel değerlendirmede ise, tarihi gelişim analizi çalışmasıyla 15. ve 16. yüzyıl zaman aralığında Galata'nın ticari olarak gelişmeye başlaması 17. ve 18 yüzyıllarda Beyoğlu'nun yerleşime açıldığı, 18. ve 19. yüzyılın Taksime doğru ara sokaklarının yerleşime açılmasıyla Batı etkisiyle hem mimari yapılarda hem de kültürel faaliyetlerin fazlalaşması dikkat çekmektedir. 19. ve 20. Yüzyıllarda ise Cumhuriyet'in ilanı ile bölgenin Cumhuriyet'in simgesi haline gelen (Taksim Cumhuriyet Anıtı, Gezi Parkı, Atatürk Kültür Merkezi) yapılarının oluşması ve zamanla Taksim Meydanı ve yakın çevresinin etrafında kongre turizminin oluşmasını sağlayan yapılar ile Taksim'in İstanbul kent kimliğinde etken olduğu görülmektedir.

Araştırma alanında belirlenen zaman aralıkları Galata Kulesi ve çevresinden başlanılarak Kongre Vadisine doğru ilerleyerek aktarılmıştır.

6, 7,8 ve 9. Yüzyıllar İstanbul için kuşatılma yılları olarak geçmiştir. MS 476'da Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasında sonra Doğu Roma İmparatorluğu haline gelerek İstanbul bu imparatorluğun başkenti olmuştur. Osmanlıların 1453 yılında İstanbul'u ele geçirmesiyle birlikte yerleşmeye paralel olarak yapılaşmalar başlamıştır(Karaman ve ark. 2011). Bizans İmparatorluğu'na ilişkin görüntüŞekil 4.94'de belirtilmiştir.

Şekil 4.94. Bizans İmparatorluğu Döneminde İstanbul (Karaman ve ark. 2011)

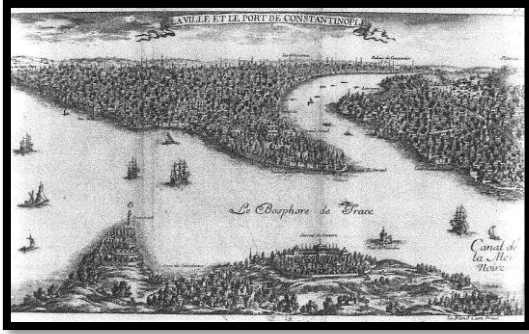
- **15. ve 16. Yüzyıl Arasında Meydana Gelen Gelişmeler**

İlk yerleşimler bu dönemde başlamıştır. Dökmeci ve Çıracı (1990)'ya göre;Bu dönemde İstanbul'u alan Osmanlı İmparatorluğu Galata bölgesini önce Cenevizlilere sonra da ticaret yapmaya gelen Frenklere bırakmışlardır (Baslo 1998). Osmanlı Devleti kendisi ile diplomatik ilişkiler kuranlar (Fransız, Venedik, Cenova) ile anlaşmalar imzalayarak onlara güvence ve haklar tanımışlardır. Bu devletler bu haklardan faydalanarak yönetim binalarını Galata'ya taşımışlardır (Baslo 1998). Akın (1994)'e göre; ülkelerarası sürekli elçi bulundurma uygulamasıyla birlikte bu elçiler Beyoğlu'nda oturmaya başlamışlardır. Elçilikler, etkin odak noktaları olan yabancıları çevrelerine çekerek kısa sürede bu yapıların yakınlarında mahalleler oluşturmuşlardır. Yalçın (2003)'e göre; Müslümanların bölgeye yerleşmesinde Galata

Mevlihanesi ve Ağa Cami etkili olmuştur. Bu yapıların etrafında küçük Müslüman gruplar yerleşmeye başlamışlardır. Dökmeci (1990)'a göre; 16.yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman döneminde verilen kapitülasyonlarla dış ticaretin gelişmesiyle birlikte Galata bölgesi gelişen bir limana sahip olmaya başlamıştır. Bölgenin eğimli ve dar sokaklara sahip oluşu yerleşimlerin Beyoğlu sınırlarına kaymasına neden olmuştur (Gelen 2016).

- **16. ve 17. Yüzyıl Arasında Meydana Gelen Gelişmeler**

Bu dönem aralıklarında elçilikler fazlaşmıştır. Yerleşmeler Galatasaray'a doğru ilerlemeye başlamıştır. Yapılaşmada elçiliklerin Beyoğlu'na yerleşmelerine paralel olarak kiliseler çoğalmıştır (Baslo 1998). Dökmeci (1990)'ye göre; Beyoğlu Galatasaray'a kadar genişlemiş ve evler buldukları yükseklikten yarımadaı çevreleyen deniz manzarasına egemen durumda görülmektedir (Gelen 2016). Bu dönemlerde mimaride ahşap kullanımının yaygın olması yangınlar için tetikleyici unsur olarak görülmektedir. Dökmeci (1990)'ye göre; 17. yüzyılda yangınların fazlaşmasıyla birlikte Galata'da yapılacak binaların taştan, kil ve kerpiçten inşa edilmesine karar verilmiştir (Gelen 2016). 17.Yüzyıl'da İstanbul'a ilişkin görüntüŞekil 4.95'de belirtilmiştir.

Şekil 4.95.17.Yüzyıl başında İstanbul (Gelen 2016)

Dönemin en belirgin özellikleri olarak 1535 yılında Fransız Elçiliği ile mekansal ve sosyal yapılarda değişimler meydana gelmiştir. Aynı zamanda topografyanın oluşturduğu sınırlayıcılık nedeniyle ticaret kıyıda yoğunlaşmıştır (Karaman ve ark. 2011).

- **17. ve 18. Yüzyıl Arasında Meydana Gelen Gelişmeler**

Bu dönemler arasında Galata ve Galatasaray arasında yerleşimler çoğalmaya başlamıştır. Beyoğlu Fransa'nın Doğu'daki ticaret ve diplomasi merkezi durumuna gelmiştir ve Beyoğlu gelişmesini sürdürerek Avrupa ülkelerine Osmanlı Devleti ilk defa elçi yollamıştır. Bu dönemlerde yapılmış haritalar incelendiğinde Tünel-Galatasaray arasının yapılarla dolmaya başladığı gözlemlenmiştir (Baslo 1998). Akın (2011)'na göre; Avrupa'nın büyük devletleri, kapitülasyonların sağladığı ayrıcalıklarla yabancı tüccarlar, Levantenler ve bunlarla ilişki kuran yerli azınlıklar için Galata bir odak noktası olmuştur. Kuban (1970)'na göre; Beyoğlu Tünel-Taksim arası gelişme göstermiştir (Gelen 2016). Bu dönemlerde mimari yapılarda batı esintileri görülmeye başlamıştır. Kapitülasyonlarla Avrupa ülkelerine tanınan haklar Beyoğlu'nun yeni bir kimlik kazanmasını sağlamıştır. Beyoğlu ithal malların sergilendiği mağazalar, lüks kahveler, lokantalar, oteller, eğlence yerleri, yabancı tiyatro ve müzik grupları ile Avrupai havaya bürünmüştür. Bu dönemin en belirgin özellikleri: 1660 yangını ile geleneksel Rum-Türk evleri yok olmuştur. Kapitülasyonlarla sağlanan ticari haklar ile birlikte ithal mallar artmış, yeni eğlence mekanları açılmıştır (Karaman ve ark. 2011). İstanbul'a ilişkin görüntü Şekil 4.96'da belirtilmiştir.

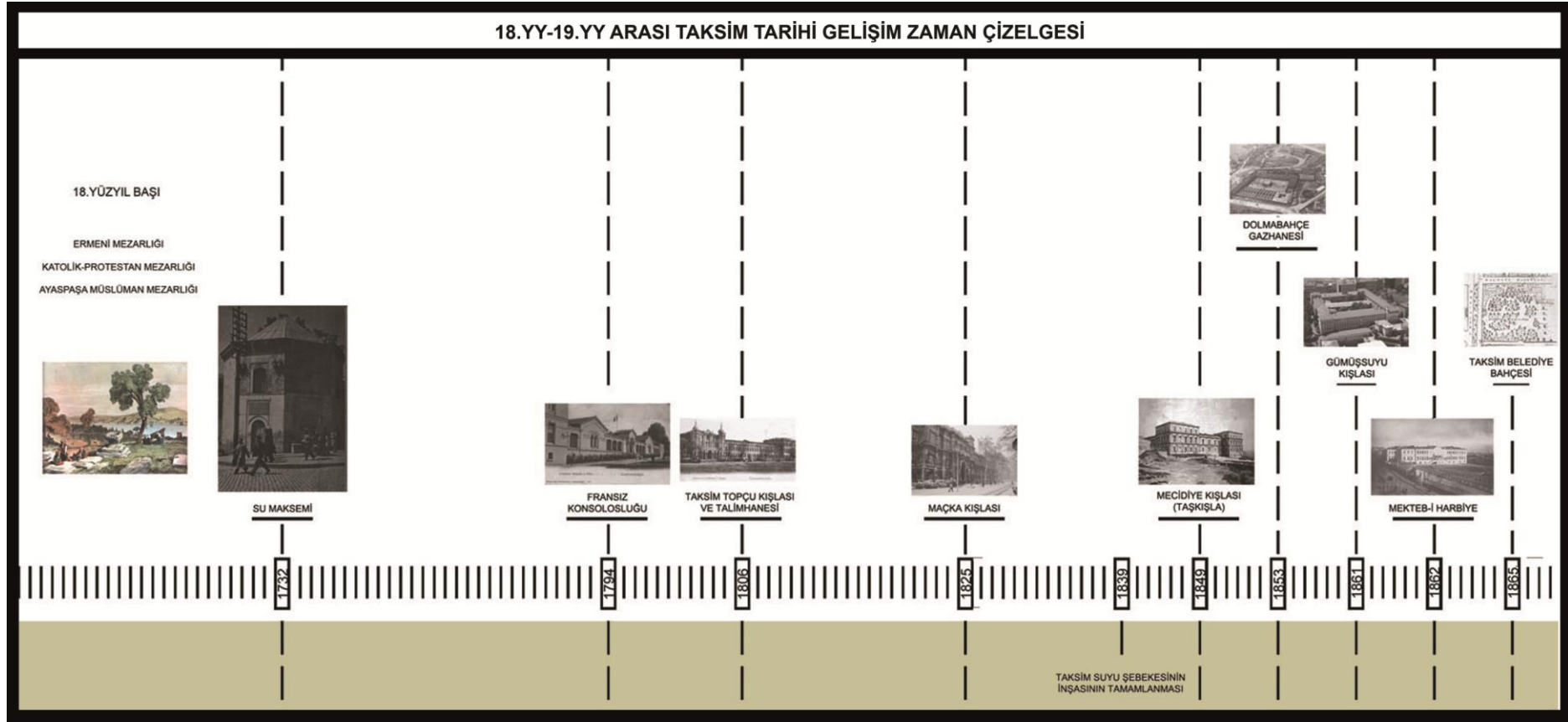

Şekil 4.96.İstanbul kartoğrafı, Cristoforo Buondelmonti, 1422 (İBB Araştırma Raporu 2013)

- **18. ve 19. Yüzyıl Arasında Meydana Gelen Gelişmeler**

Bu dönemlerde Beyoğlu yerleşimi Taksim'e ulaşmıştır. İstiklal Caddesi'nin Galatasaray'a kadar olan kısmının Doğu kanadında elçiliklere ait köşkler, saraylar ve kiliseler gelişirken Batısında mezarlıklar bulunmaktadır. Taksim Maksemi'nin kuzeyinde ve batısında mezarlıklar yer almaktadır. İstiklal Caddesi boyunca yapılarda mimari malzeme kullanımında yapıların tamamı olarak taş/tuğla ya da alt katları taş, üstleri ahşap olacak şekilde yapılmıştır (Baslo 1998). Yalçın (2003)'e göre; Beyoğlu'nun ekonomik açıdan gelişimi bu dönemlerde hızlanmıştır. Osmanlı modernleşmeye başlamıştır. Bölgede mimari faaliyetlerde bir standart getirilmeye çalışılmıştır Gelen (2016). Yeni yönetmeliklerle kentsel yapının daha sistemli olmasına çalışılmıştır. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu dış ticaretinin daha önceki dönemlerden farklı olarak büyük gelişmeler göstererek uluslararası bir ticaret merkezi olmuştur. Daha çok tüccarların, bankerlerin, armatörlerin ve kozmopolit bir çevreye yerleşmek isteyen zenginlerin yaşadıkları bir yer haline gelmiştir. Bu dönemde hızlı bir yapılaşma görülmeye başlamışsa bile Osmanlı etkisinde de kaldığı görülmüştür. Bu tarihlerde modern toplumların ihtiyaç duyduğu tramvay, gaz, su gibi alt yapıları hizmetleri başlamıştır. Bu kuruluşların işletmeleri uzun süreli olarak yabancılara ya da azınlık mensuplarına verilmiştir. Akın (2011)'na göre; 1839 yılında Tanzimat Fermanı ile getirilen en önemli değişim Müslüman-gayrimüslim ayrımının ortadan kaldırılması hareketidir. Daha önce Müslüman ve gayrimüslim yapılarının birbirinden ayrılabilmelerini için kat sayısı, malzeme ve renk gibi konulardaki sınırlamalar kaldırılmıştır. 1855 yılında Paris Belediyesi örnek alınarak belediye teşkilatı kurulmuştur. Sokak ve caddeler genişletilmiştir, aydınlatılmıştır (Gelen 2016).

Beyoğlu'nun gelişmesiyle birlikte Kasımpaşa, Tarlabası, Taksim, Firuzağa, Sıraselviler, Kabataş ve Harbiye gelişmeye başlamıştır. Yapılar 3 veya 4 katlıdır. Sokaklarda fazla trafik ve dükkan bulunmamaktadır. Dönemin en belirgin özellikleri; yapılarda batı mimarisinin etkin olduğu konut alanlarının 3-4 katlı taş-tuğla malzemelerinden konutların fazlalaşmasıdır (Karaman ve ark. 2011). Araştırma alanına ilişkin 18.yy-19.yy'lar arasında Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi Şekil 4.97'de belirtilmiştir.

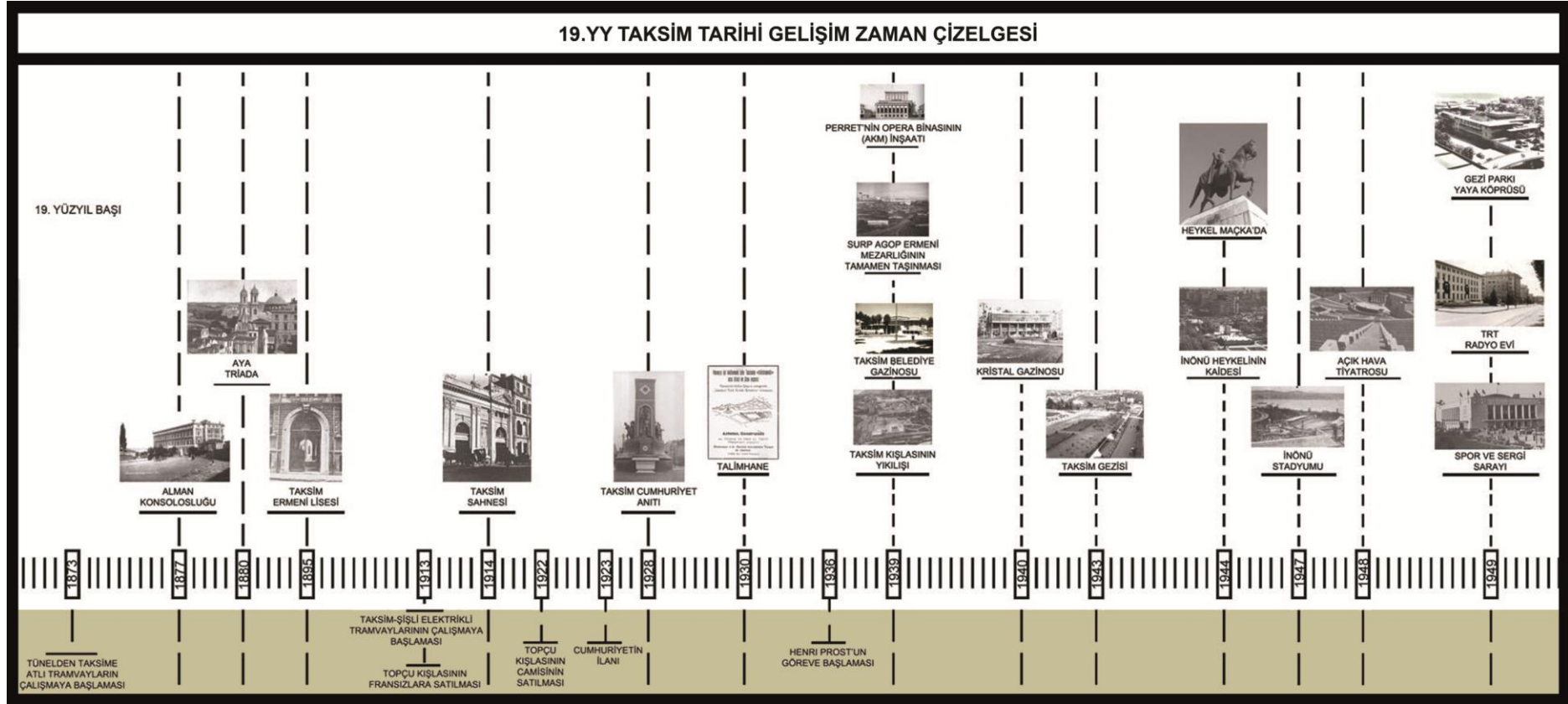
Şekil 4.97.Araştırma alanına ilişkin 18.yy-19.yy'lar arasında Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi

- **19. ve 20. Yüzyıl Arasında Meydana Gelen Gelişmeler**

Özer (2005)'e göre; 19.yüzyılda her alanda yapısal değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin başında eski iş merkezlerinin değiştirilmesiyle yeni tip iş hanları yapılmaya başlanmıştır. Galata hızla aktif ve merkezi iş bölgesine dönüşürken İstanbul'un batıya açılan kapısı Beyoğlu bölgesinde bir yandan devam eden geleneksel dokunun korunması eski İstanbul ile iki merkezli bir metropol haline gelmiştir (Eskenazi 2012). Galata surları yıktırılmıştır. Yeni yol ve semtler yapılmaya başlamıştır. 1831 yılında gerçekleşen yangından sonra güneye doğru, 1871 yangınından sonra ise, Beyoğlu'nun kuzey yönü gelişmeye başlamıştır. Bu tarihlerden sonra mimaride ahşap malzemesi kullanımı tamamen yasaklanmıştır. İstanbul'un ilk metrosu bu dönemde Galata ile Beyoğlu arasında yapılmıştır. Beyoğlu Caddesi'nde (İstiklal Caddesi) Tünel-Taksim arasında ilk atlı tramvaylar işletilmeye başlanmıştır. Mimari yapılarda hem işlevsel olarak hem de biçim bakımından Paris, Viyana, Londra örnek alınmıştır (Karaman ve ark. 2011).

Akın (2011)'na göre; geleneksel düzenin dışında ilk konut uygulamaları başlamıştır. Çok katlı apartmanlar, sıra evler neredeyse bir konut adası niteliği taşıyan büyük konutlar yörenin özgün yapı tipleri olmuştur. Çapacıoğlu (2000)'na göre; yapılaşma düzeni dikkatle incelendiğinde İstiklal ve Sıraselviler Caddelerinde geniş parsellerin bulunduğu yapıların bulunduğu fiziksel doku dikkat çekmektedir (Gelen 2016). 19.Yüzyılın ikinci yarısında Beyoğlu gerçek anlamda gelişmeye başlamıştır. Tünel, Galatasaray ve Taksim'e bağlanan yollarda mahalleler oluşmuştur.Taksim Kışlası'nın karşısında Talimhane'de yerleşim olmamakla birlikte bölgede Rum mahalleleri bulunmaktadır (Baslo 1998).

Dönemin en belirgin özellikleri; 1860 yılında Galata surlarının yıkılması, 1831 yangını nedeniyle yolların genişletilmesi, 1845 yılında Galata köprüsünün açılması, 1871 yangınıyla ahşap bina yapımının yasaklanması, 1873'te Galata-Beyoğlu arasında ilk metro Tünelin yapılması ve ilk atlı tramvayın hizmete girmesi, 19.yy'ın ikinci yarısında tiyatro, kilise, restoran, kafe, pasaj ve gelenek dışı konut uygulamaları başlamıştır (Karaman ve ark. 2011). Araştırma alanına ilişkin 19.yy'da Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesiŞekil4.98'de belirtilmiştir.

Şekil 4.98.Araştırma alanına ilişkin 19.yy'da Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi

Akın (2011)'na göre; 20.yüzyıl başlarında Galata'da işlemeye başlayan atlı tramvay, 1914 yılında elektrikliye çevrilmiştir ve ulaştığı mesafeler zaman içinde genişletilmiştir. İstiklal Caddesi'ndeki yapıların zemin katları dükkan ve pasajlara üst katları ise konutlara ayrılmıştır ve kagir yapılar fazlalaşmıştır. Bu dönemde en dikkat çeken olaylardan biri İstiklal Caddesi'ndeki yapıların çoğunun yıkılması ve yerine yapılan yapıların eski görünümlerine benzemeyecek nitelikte olmasıdır. Bu fiziksel değişimler sosyal değişimleri hızlandırmıştır. 1924 yılında Beyoğlu İstanbul'un bir ilçesi olarak yer almaya başlamıştır. Yalçın (2003)'na göre; 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde İstiklal Caddesi'nde birçok dil konuşulmaya başlamış olup birçok kesimden insanın gezdiği, eğlendiği, alışveriş yaptığı yer haline gelmiştir (Gelen 2016). İstiklal Caddesi'nin 1900'lü yıllarına ilişkin görüntüsü Şekil 4.99'da belirtilmiştir.

Şekil 4.99.1900'lü yılların başlarında İstiklal Caddesi'nden bir görünüm (Gelen 2016)

20. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu için olumsuz olayların gerçekleştiği dönemler olmuştur. I.Dünya Savaşının başlamasıyla Galata ve Beyoğlu işgal ordularının mekanı haline gelmiştir (Baslo 1998). Akın (2011)'na göre; Lozan antlaşmasıyla kapitülasyonların kaldırılması ve 2. Dünya Savaşı gibi önemli olaylar bölgedeki nüfusun giderek azalmasına neden olmuştur. 6-7 Eylül olayları ve Kıbrıs bunalımından sonra Rumlar bölgeyi terk etmişlerdir. Bütün bunlar farklı bir sosyal yapının oluşmasına ve bölgeyi değiştirmesine neden olmuştur (Gelen 2016). I.Dünya Savaşı sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması ve

Cumhuriyet'in ilanına kadar gelişen süreçte Beyoğlu en sakin dönemini yaşamıştır (Baslo 1998). Cumhuriyet'in ilanından sonra kentin mekansal yapısını belirleyen en önemli etken Henri Prost'un 1937 yılında hazırladığı planlardır. Dönemin en belirgin özellikleri; 1913 tarihinde elektrikli tramvayın Galatasaray-Taksim, Beyoğlu'nda kolay ulaşılabilen hizmet aracı olması ve 1923-1940 yılları arasında Beyoğlu'nda eğlence mekanlarının kapanmasıdır. Taksim Meydanı bu dönemde düzenlenmiştir. Dışarıdan mal alımları kısıtlanmıştır bu da Avrupa kökenli malların sergilendiği pasajların sönükleşmesine neden olmuştur. 1950 yılları sonrası sosyal yapıda değişimler ve nüfusta farklılaşmalar Beyoğlu'nun köhneleşmesine yol açmıştır, 1980'li yıllar Tarlabası Bulvarı'nın açılmasıyla İstiklal Caddesi'nin araç trafiğine kapatılması, 1990'lı yıllarda Beyoğlu yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır (Karaman ve ark. 2011).

- **Kongre Vadisi Gelişimi (1950-2016)**

Kongre turizmi çok yönlü bir turizm çeşidi olarak ifade edilmektedir. Kongre programı sadece toplantı olarak değil serbest zamanlarda insanların eğlence, alışveriş, gezi gibi faaliyetlerde bulunabildiği alanları kapsamaktadır. Bir kongre kentinin belirlenmesinde önemli olan unsur katılımcıların ilgi alanları ve gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikteki yerlerin kongre alanı olarak organizatörler tarafından seçilmesidir. İstanbul, coğrafi konumu, iklimi, ulaşım olanakları, kültürü ve doğal güzellikleri ile dünyanın önemli kongre merkezlerinden biri olmaya aday durumdadır. Kongre şehirlerinde bulunması gereken altyapı, konaklama, kongre salonları, personel kalitesi, güvenlik, kültürel zenginlikler gibi birçok özelliği İstanbul barındırmaktadır (Uçar 2008). İstanbul Kongre Vadisi'ne ilişkin görüntü Şekil 4.100'de belirtilmiştir.

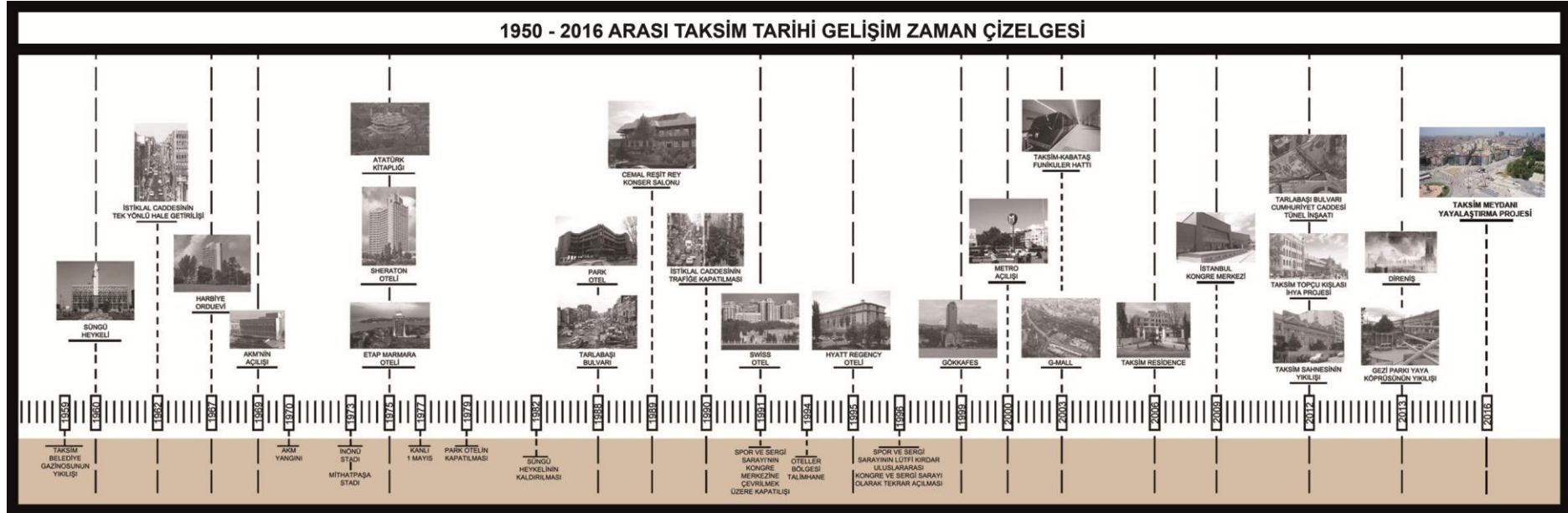
Şekil 4.100. İstanbul Kongre Vadisinin genel görünümü (Şahin 2008)

Beyoğlu'nun Harbiye bölgesi, Lutfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı, Harbiye Askeri ve Kültür Merkezi, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Harbiye Açık Hava Tiyatrosu, Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Hilton Kongre ve Sergi Salonu, Swiss Otel Kongre ve Sergi Salonu "Kongre Vadisi" olarak adlandırılmaktadır. Bu bölge hem konumu hem de kültür sanat faaliyetleri açısından önem taşımaktadır (Şahin 2008).

Taksim ve civarında yerleşmiş oteller ve Lutfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayından oluşan yapılar bölgenin zamanla "Kongre Vadisi" olmasını sağlamıştır. Aynı zamanda bölgede çeşitli büyüklüklerde konaklama ve kongre amacıyla 16 adet otel de kongre turizmine katkı sağlamaktadır (Uçar 2008). 1950'li yıllar Lutfi Kırdar'ın Belediye Başkanlığı ve Valiliği ile kentte hareketlenen imar hareketleriyle kongre vadisinin ilk yapıları; Radyoevi, Açık Hava Tiyatrosu ve Sergi Sarayı inşaatlarının gerçekleşmesiyle başlamıştır (Karaman ve ark. 2011).

1996'da Habitat II, 2005 yılındaki 22. UIA Dünya Mimarlık Kongresi gibi çok önemli uluslararası etkinliklerin düzenlendiği bu mekan yalnızca kentlilerin bir araya geldiği alan değil, Türkiye'nin farklı alanlarda dış dünya ile ilişki kurduğu bölge haline gelmiştir (Şahin 2008). Kongre vadisine 2009 yılında dünya standartlarında olacak şekilde İstanbul Kongre Merkezi inşa edilmiştir. 8 kat yüksekliği ve 120.000m²'lik alana sahip olan yapı kongreler, konferanslar, sempozyumlar, şirket toplantıları, fuarlar, sergiler, konserler, müzikaller, tiyatro ve film galaları gibi her türlü sosyal, kültürel ve profesyonel etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır (www.iccistanbul.com).

Araştırma alanına ilişkin 1950-2016 arası Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi Şekil 4.101'de belirtilmiştir.

Şekil 4.101. Araştırma alanına ilişkin 1950-2016 arası Taksim'in tarihi gelişim zaman çizelgesi

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Tez çalışmasında Taksim Meydanı ve yakın çevresi işlevsel, fiziksel ve görsel kalite olmak üzere üç ana başlık altında analizler ile irdelenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde; tez çalışması kapsamında Taksim Meydanı ve yakın çevresine ilişkin olarak; İstiklal Caddesi, Taksim Maksemi, Taksim Meydanı, Talimhane bölgesi, Gezi Parkı ve Atatürk Kültür Merkezi'ne ilişkin analiz ve sonuçlar özetlenerek verilmiştir.

İstiklal Caddesi; işlevsel, fiziksel ve görsel kalite açısından irdelenerek araştırıldığında bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Geçmişten günümüze kadar birçok değişim ve dönüşümler geçiren İstiklal Caddesi'nin mimari, ulaşım ve görsel olarak sosyal, kültürel ve siyasi bir takım olayların etkisinde kaldığı görülmektedir. Önceden daha çok sanat galerileri, tiyatrolar ve sinemalar içeren cadde, kentte yapılaşma ve rant hareketlerine paralel olarak hızlı dönüşümler yaşamış ve daha çok yeme-içme (kafe, restoran), ticaret alanları (mağaza) fonksiyonları ile kimlik değiştirerek turizm-ticari odak noktası halini almıştır. Görsel peyzaj analizi çalışmasında İstiklal Caddesi'nin günümüzdeki görünümü uzman grup tarafından görsel peyzaj kalitesi olarak "iyi" alan olarak belirlenmiştir. Alanda yapılaşma sonucu tarihi binaların geçirdiği dönüşümler (yıkım veya restorasyon) ile tarihi doku kaybolmaya başlamıştır. Cadde 1990'larda yayalaştırıldıktan sonra araç trafiğine kapatılmış sadece yaya trafiğine açılmıştır. Ancak yayalaştırmadan sonra da günümüzde birçok eksiklik barındırmaktadır. İstiklal Caddesi ile ilgili yapılan analizler sonucunda çözüm üretilmeye çalışılmıştır. Bunlar; İstiklal Caddesi ve çevresinde yer alan ticari birimlerin sosyal canlılıklarını yitirmemeleri ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için kullanıcıların yerinde kalkandırılması gereklidir. Bu açıdan bakıldığında tarihi kimliği olan ve bir nirengi noktası olan caddede sosyal sürdürülebilirlik önemli bir olgu olarak görülmektedir. Sosyal sürdürülebilirliği arttırabilmek amaçlı fiziksel bir takım çalışmalar yapılabilir.

Taksim Maksemi; işlevsel, fiziksel ve görsel kalite açısından irdelenerek araştırıldığında bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Geçmişte bölgede yerleşimin olmasını sağlayan en önemli yapı olan Maksem günümüze kadar birçok restorasyondan geçmiştir. Görsel peyzaj analizi çalışmasında Taksim Maksemi'nin günümüzdeki görünümü uzman grup tarafından görsel peyzaj kalitesi olarak "orta" alan olarak belirlenmiştir. Geçmişte Taksim'in ve başka birçok bölgenin su ihtiyacını karşılayan hizmet binası suyun kurummasından sonra fonksiyon değiştirerek müze haline getirilmiştir. Bu işlev yapının kültürel odak noktası haline

gelmesini sağlarken yapısal olarak ciddi değişimler geçirmemiş olması tarihi kimliğini kaybetmemesini sağlamıştır.

Taksim Meydanı; işlevsel, fiziksel ve görsel kalite açısından irdelenerek araştırıldığında bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Günümüzde Taksim Meydanı; havayolu ulaşım güzergahlarına (Atatürk havalimanı, Sabiha Gökçen havalimanı) yakınlığı, raylı ulaşım sistemlerini (metro hattı, tramvay hattı, fönüküler hattı, nostaljik tramvay hattı) içinde barındırması, deniz ulaşım sistemiyle ulaşım açısından oldukça zengin bir coğrafyaya sahip olması ve karayolu ulaşım sistemiyle de diğer bölgelere ulaşımında geçiş güzergahı oluşturan önemli bir bölgedir. Yayalaştırma projesinin farklı kullanıcı gruplarının çeşitli isteklerine cevap verecek nitelikte tasarlanmadığı yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Gelen 2016, Atınçekiç ve ark. 2014, Yıldız 2007, Bağbaşı 2010, Yalçın 2011).İBB araştırma raporlarında (2013) Taksim Meydanı'nın meydandan çok kavşak niteliği taşıdığı belirtilmiştir. Bu nedenle Taksim Meydanı ve yakın çevresinin 2011 yılında Meclis kararıyla yayalaştırılmasına karar verilmiştir. Günümüzde yayalaştırması tamamlanan çalışma alanı ile yaya ve otobüs durakları da yer altına alınmıştır. Dalış tünelleri ile mevcut yol-bina ilişkisi koparılarak 98.000 metrekarelik alan betonlaştırılarak alan tanımsız hale getirilmiştir. Bölgenin tarihi kentsel peyzajı bu çalışmayla farklı bir nitelik kazanmıştır. Aynı zamanda yayalaştırma projesiyle hareket engeli yaşayan (engelli, hasta, yaşlı, hamile vb.) grupların erişimi merdiven inme-çıkma, yer altındaki kapalı mekanlara yönlendirme ile zorlaştırılarak yollar uzatılmıştır ve ulaşım geciktirilerek büyük ölçüde kısıtlamalar getirilmiştir. Görsel peyzaj analizi çalışmasında Taksim Meydanı'nın günümüzdeki görünümü uzman grup tarafından görsel peyzaj kalitesi olarak "orta" alan olarak belirlenmiştir. TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi'nin bölgede deprem konusunda yaptığı çalışmalarda olası herhangi bir depremde dalış tünellerinin altında olan otobüs duraklarında ve meydan üzerinde bulunacak insanların ciddi kayıplara neden olabileceği araştırılmıştır. Ayrıca Taksim Meydanı İstanbul'un en sıkışık bölgesi olan Beyoğlu'nun nadir geniş ve açık alanlarından birisidir. Bu nedenle projeye daha fazla açık alan, park ve meydan yaratmaya çalışılması gerekirken olası afet durumunda toplanma yeri olan Taksim Meydanı dalış tünelleri ile parçalanmaya çalışılmıştır. Çağdaş ulaşım politikaları, tıkanan taşıt trafiğini veri olarak almakta ve noktasal çözümlerle sorunu çözmeyi hedeflemektedir.

Talimhane Bölgesi; işlevsel, fiziksel ve görsel kalite açısından irdelenerek araştırıldığında bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk apartman

konutlarının döneme uygun mimari üsluplarla inşa edildiği bölge olan alan sosyal, kültürel ve siyasi etkenlerle birçok değişim ve dönüşümler yaşamıştır. Geçmişte siyasi olaylar nedeniyle terk edilen bölge bakımsız kalarak köhneleşmeye başlamıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bunun önüne geçmek ve tekrar bölgeyi kazanmak amaçlı yayalaştırma projesiyle bölgeyi araç trafiğine kapatarak sadece yaya kullanımına açmıştır. Ancak günümüzde Talimhane'de bütün sokakların başında yer alan babalara rağmen sokakların tamamı neredeyse otopark amaçlı kullanılmaktadır. Yayalaştırmayla birlikte bölge "Turizm Bölgesi" olarak ilan edilmiştir. Bununla birlikte bölge fonksiyon değiştirmeye başlamıştır. Bu fonksiyon değişikliği yeni yapıların inşasını ve restorasyonu beraberinde getirmiştir. Talimhane'deki sokakların, binaların en önemli görevi kentin geçmişi hakkında bilgi taşıyıcı olmasıdır. Geçmişin Art Deco ve Erken Modernist mimari akımlarıyla yapılan binalar bölgenin imaj oluşturmasını sağlamıştır. Ancak yayalaştırma sonrasında görülen yapılaşma hareketleri bölgeye özgün olmayan nitelikte yapıların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Binalarda fiziksel olarak görülen kat yükseklikleri farkları insan ölçüsünü aşarak sokak-bina orantısını etkilerken yapı-malzeme (binalara uygun olmayan renkte boyalar) değişiklikleri Talimhane'nin değişmesine yol açmıştır.

Gezi Parkı; işlevsel, fiziksel ve görsel kalite açısından irdelenerek araştırıldığında bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Uzun yıllardan beri halka açık yeşil alan olarak kullanılan bölge, toplumun önemli bir eksikliğini gidermektedir. Dolayısıyla da park, gerek kentsel tasarım açısından özel nitelik taşıyan elemanları, gerekse de ağaçları ve iç yolları ile bölgenin tek yoğun yeşil alanıdır. Ayrıca Cumhuriyet'in ilk yıllarında dönemin ünlü şehirci ve mimarına ısmarlanmış ve özenle tasarlanmış tarihi değeri olan önemli bir parktır. Görsel peyzaj analizi çalışmasında Gezi Parkı'nın günümüzdeki görünümü uzman grup tarafından görsel peyzaj kalitesi olarak "üstün nitelikli alan" sınıfında belirlenmiştir. Yayalaştırma projesi kapsamında yıkılarak yerine Topçu Kışlası inşa istenmiştir. 2013 yılında halkın ve birçok meslek odalarının itirazları sonucunda yıkımı durdurulmuştur. 1939-1940 yıllarında 30 yıllık terk edikten sonra yıktırılan Topçu Kışlası, yapıldığı dönemin askeri bina yapma eğilimine paralel olarak inşa edilmiş, büyük boyutlu bir yapıdır. Ancak kışladan bugünlere ulaşan herhangi bir kalıntı bulunmamaktadır. Taksim Meydanı'nın yakınında çok merkezi bir konumda yeniden inşa edilecek büyük boyutlu Topçu Kışlası bir taraftan bölge için çok değerli tarihi kamusal yeşil alanı yok ederken diğer taraftan otel, alışveriş merkezi, otopark gibi fonksiyonlarla sosyo-kültürel odak noktasının yok olmasıyla beraber Taksim Meydanı ve yakın çevresinin kimliğini etkileyerek yok olmasına yol açacaktır.

Atatürk Kültür Merkezi; işlevsel, fiziksel ve görsel kalite açısından irdelenerek araştırıldığında bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Cumhuriyet'in Batı etkisiyle İstanbul'daki göstergelerinden biri ve kentin kültürel yaşamının simgesi olan Atatürk Kültür Merkezi hem yapımının arkasındaki düşünce hem de kentlilerin hatıralarında fiziksel varlığının ötesine taşınmış bir bellek mekanına dönüşmüştür. Yapı yalnızca kullanıcıları için değil önünde buluşanlar ve Taksim Meydanı'nda bulunanlar için de biçimsel özellikleriyle hafızalarda önemli bir mekan haline gelmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde birçok zorluklarla ve ihtiyaçlar doğrultusunda ülkenin modern mimarlık anlayışının üstünde uluslararası anlayış göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Birçok fonksiyon barındırmaktadır. Günümüzde yerine opera binası olarak inşa edilmek istenmektedir. Taksim Meydanı ve yakın çevresi için önem taşıyan Cumhuriyet Dönemi simgelerinden olan yapı İstanbul kentinin kimliğini yansıtan en önemli yapılardan biri olmuştur. Yapının devamlılığının sağlanması İstanbul kent kimliği açısından önemli olacaktır.

Genel değerlendirmede ise Taksim Meydanı ve yakın çevresi için yapılan işlevsel, fiziksel ve görsel kalite analizi çalışmalarıyla bölgenin İstanbul kent kimliği açısından tarihi bir nitelik taşıdığı ancak geçmişten günümüze kadar meydana gelen sosyal, kültürel ve siyasi bir takım olaylar sonucunda değişim ve dönüşümler geçirdiği görülmüştür. Bu değişim ve dönüşümlerde tarihi kimliğini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu kapsamda fiziksel, teknik, görsel ve ekolojik anlamda sürdürülebilir bir kentsel tasarım anlayışı ile tarihi kimliğini devam ettirecek bir takım uygulamaların önemi yadsınamazdır.

Çalışma alanına ilişkin çözüm önerileri;

İstiklal Caddesi için,

- Taksim Meydanı'ndan caddeye giriş daha vurgulu olmalıdır.
- İstiklal Caddesi boyunca kent mobilyaları (çöp kutusu, oturma birimleri) eksiklikleri görülmektedir. Bu eksiklikler giderilirken caddenin tarihi, kültürel ve sosyal kimliğini güçlendirecek şekilde malzeme doku, renk, ölçü ve biçim değişikliğine gidilmelidir.
- Bina cephelerinde bu noktada uyumlu bir mimari dil kullanılmalıdır hem malzeme (boya vb.) bakımından hem de biçim açısından tarihi dokuyu koruyacak nitelikte yapılmalı yeni inşa edilen binalar ise, tarihi dokuya uyumlu inşa edilmelidir.

- Bakımsız kalarak kullanılmayan binalar mutlaka restore edilerek caddeye kazandırılmalıdır. Gece ve gündüz farklı kullanıcılara hitap eden cadde daha güvenilir hale getirilebilmesi için güvenlik önlemleri arttırılmalıdır.

Taksim Meydanı için,

- Tüm toplumsal kesimleri kucaklayan çoğulcu, mevcut sorunları çözücü ve ihtiyaçlara cevap veren bir kentsel tasarım düzenlemesinin gerekliliğinin önemi ortaya koyulmalıdır,
- 98.000 metrekarelik alanın tamamen yapılaşması yerine İstiklal Caddesi, Talimhane, Tarlabası, Gezi Parkı ve AKM önüne parçasız ulaşım sağlayacak daha estetik, daha işlevsel ve alanın tarihi kimliğiyle bağdaşacak bir kentsel peyzaj çalışması yapılmalıdır,
- Cumhuriyet'in simgesi olan bölge yükselen otel ve binalar arasında daha vurgulu, tanımlı hale getirilmelidir.

Talimhane Bölgesi için,

- Bina cephelerinde görülen boyaların renk olarak özgün ve uyumlu tonlarda olması,
- Kentsel yaşam kalitesi açısından otellerin önündeki kent mobilyalarının yaya kullanım alanlarını işgal etmeyecek biçimde düzenlenmesi,
- Bina cephelerinin geçmiş dönem yapılarına benzer şekilde restore edilmesi,
- Bölgeye yakın yerlerde otopark problemleri çözülmeye çalışılmalı,
- Bakımsız kalarak kullanılmayan binaların restore edilmesi kentin ve kentlileşmenin kimlik açısından sürdürülebilir olması için önem taşımaktadır.

Gezi Parkı için,

- Dünyanın tüm uygar ve gelişmiş kentlerindeki parklar gibi İstanbul'a yakışır derecede bakımlı ve güvenli hale getirilerek kent yaşamıyla bütünleştirilmesi sağlanmalıdır.

Atatürk Kültür Merkezi için,

- Atatürk Kültür Merkezi restorasyonlar ile bakımlı hale getirilerek sanat-kültür odaklı geçmişinde fonksiyonları üstlenmesi sağlanmalı ve kullanıma açılmalıdır.

Bu çalışma İstanbul kent kimliğine yönelik yapılacak diğer çalışmalar için bir örnek teşkil etmektedir. Özellikle İstanbul kenti için kimlik değeri taşıyan diğer meydanların değerlendirilmesi aşamasında etkili olacaktır.

Taksim Meydanı İstanbul kenti için önemli bir landmark niteliği taşımaktadır. Zaman içerisinde geçirdiği değişimler ile İstanbul kenti için fiziksel, sosyal ve psikolojik birçok işlevi yerine getirerek kentsel kimliğin oluşumunda önemli bir etkisi olmuştur.

6. KAYNAKLAR

- Adanalı Y, (2011). Neoliberal Ütopya Olarak Mekansız Mekanlar: Soylulaştırılan İstiklal Caddesi ve Ticarileştirilen Kent Mekanları. Red Thread, 3: 1-13.
- Altınçekiç S (1997). Kentsel Alanlarda Mekan Organizasyonu ve Beyazıt Çevresinin İrdelenmesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altınçekiç H, Engin B, Tanfer M (2014). Tarihsel Süreç İçindeki Kent Kimliğinin Mekansal Kalite Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma (Taksim Meydanı). Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2: 132-148.
- Arnavut A, (2008). Değişim'e Uğramış Kent Girne: Cephelerin Tasarım Prensipleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi. İçişleri ve Yerel Yönetimler Bakanlığı Şehir Planlama Dairesi, 1: 22-31.
- Altunbaş U (2006). Kent Merkezlerinde Yayalaştırmanın İşlevsel Değişim Üzerine Etkileri: İstiklal Caddesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan S (2006). Anıt ve Meydanlarda Oran ve Ölçek Kavramları Taksim Cumhuriyet Anıtı. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arabulan S (2008). Yer/Mekan Kimliğinin Değişimi Mezitbey Hamamı ve Yakın Çevresi Alan Çalışması. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Aydıncı B (2009). İstanbul Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aytar V (2011). Hayaletten korkulu rüyaya Gümüşsuyu Park Otel. Arkitera, www.arkitera.com/haber/1770/hayaletten-korkulu-ruyaya-gumussuyu-park-otel (Erişim tarihi, 04.08.2016).
- Anonim (2016). The Marmara Yokken. www.hayalleme.com/?s=the+marmara+yokken (erişim tarihi, 03.06.2016).
- Anonim (2008). Meşhur Tarihi Taksim Sahnesi. www.panaramio.com/photo/128720 (Erişim tarihi, 10.06.2016).
- Anonim (2015). İstiklal Caddesi. hayalleme.tumblr.com/tagged/1930 (Erişim tarihi, 10.06.2016).
- Anonim (2016). Taksim Meydanı. hayalleme.tumblr.com/search/taksim+meydanı (Erişim tarihi, 10.6.2016).
- Anonim (2016). Atatürk Kültür Merkezi. <https://tr.pinterest/pin/228205906094753676/> (Erişim tarihi, 15.10.2016).
- Anonim (2015). Atatürk Kültür Merkezihayalleme.tumblr.com/search/ataturk+kultur+merkezi (Erişim tarihi, 15.10.2016).
- Aksungur U (2010). Kent Kültürünün Oluşmasında ve Canlandırılmasında Somut Olmayan

- Kültürel Miras Unsurları: Edirne Örneği. Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Baslo M (1998). Tarih Boyunca Galata-Beyoğlu Kurgusunun Gelişimi ve XIX. Yüzyıl Otellerinin Bu Gelişime Etkileri. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bağbaşı G (2010). İstanbul Kent Meydanlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi: Sultanahmet, Beyazıt, Taksim, Beşiktaş, Ortaköy Meydanı Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Büyükcinal F (2006). Bir Zaman Tüneli: Beyoğlu. Doğan Kitap, 216, İstanbul.
- Bostancı S (2009). Kent Silüetlerinin Entropi Yaklaşımı ile Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dostoğlu N, Şahin E (2007). Kentsel Mekan Tasarımında Doğal Verilerin Kullanımı. Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 12: 29-40.
- Döllük G (2005). Yayalaştırılmış Sokakların Kent Peyzajına Katkısı: 58. Bulvar ve İstiklal Caddesi Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erkaya Ş (2012). İstanbul'un Kentsel Peyzaj Değişimlerinin Silüet Kapsamında Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eskenazi Ş (2012). Galata-Beyoğlu-Şişli Bölgelerinin Gelişiminde Gayrimüslimlerin Rolü 1910-1966 Döneminde İstanbul'da Etnik İş Bölümü ve Ticari Coğrafya. Yüksek Lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Emir S (2008). Değişen Sokak Cepheleri Üzerine Bir Araştırma Talimhane Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ganiç K (2016). Kentsel Yapıtlar Üzerinden Bir Mekansal Bellek Okuması: Atatürk Kültür Merkezi (AKM). Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gelen S (2016). Mekansal Kimliğin Sürdürülmesinde Tarihi Kent Merkezlerinin Kamusal Gücünün Kentsel Tasarım Bağlamında Değerlendirilmesi: İstiklal Caddesi Aksı ve Taksim Meydanı (İstanbul) Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gültiken T (2010). Yayalaştırılmış Sokakların Kentsel Mekanda Başarısının Değerlendirilmesi İstanbul-Beyoğlu / İstiklal Caddesi Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülersoy Ç (1986). Taksim: Bir Meydanın Hikayesi. İstanbul Kitaplığı Ltd, 143, İstanbul.
- Gönüllüoğlu S (2008). Türkiye'de Kültür İşletmeciliği ve Sosyo-Kültürel Mekan Açısından Devlet ve Özel Sektör Eliyle İşletilen Kültür Merkezleri: İstanbul Atatürk Kültür Merkezi (AKM) ve İstanbul Türker İnanoğlu Maslak Show Center (TİM) Karşılaştırmalı Analizi. Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Göncü N (2007). Kent Öğelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans, Güzel

Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Hatipoğlu H (1994). Kentsel Yapılaşmış Çevrenin Oluşumunda Dış Mekan Yaşantısının Yeri ve İşlevi: İstanbul Taksim Meydanı Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İnceoğlu M, Aytuğ A (2009). Kentsel Mekanda Kalite Kavramı. Megaron, 4: 131-146.

İBB Araştırma Raporu 2013., Yılmaz A, Gül Ü (2007). Effects of gamma irradiation on trans and fatty acid composition in ground beef. Food Control, 18: 635-638.

İstanbul Kongre Merkezi (2016). İstanbul Kongre Merkezi, <https://iccistanbul.com/tr/galeri.php> (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Karaman A, Ünsal F, Karabey H, Tekökoğlu T, Erbey E (2011). Beyoğlu Kentsel Sit Alanı. Kegelya Kentsel Gelişmeyi İnceleme ve Yönlendirme Atölyesi, 1: 1-343.

Kerestecioğlu F, Yıldız S (2011). Turizm Amaçlı Değişen Tarihi Bölge Talimhane'nin Sokak Cephelerinde Mimari Kimliği Oluşturan Verilerin İncelenmesi. Megaron, 6: 193-209.

Kızıldere D (2009). 1980 Sonrası İstanbul'un Tarihi Kent Merkezlerinde Sosyo-Ekonomik ve Mekansal Dönüşüm: Talimhane, Beyoğlu Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kır İ (2009). Kent Meydanlarının Kent Kimliği Üzerine Etkileri; İzmir Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kıroğlu, E, 2007. Erzurum Kenti ve Yakın Çevresindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Kiper T, Korkut, A, Üstün Topal, T (2016). Kıyıköy Örneğinde Ekoturizm Planlamasına Yönelik Görsel Peyzaj Analizinin Uygulanması. NKUBAP.00.18.AR.14.10 No'lu Namık Kemal Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi.

Korgavuş B, Karagüler S (2014). Kent Kimliğinin Kent Peyzajı Üzerinde Oluşturduğu Etkiler, Silüetler, Görünümler ve Dengeleri. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi. 2: 203-212.

Kuğu Tüfekçioğlu, H. 2008. Tarihsel Çevrede Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi İstanbul Yedikule Örneği. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 136 s.

Kurumlu L (2014). Beyoğlu Pasajları: Tokatlıyan. Paros, www.paros.com.tr/?p=3233 (erişim tarihi, 04.08.2016).

Müderrişoğlu, H., Eroğlu, E., 2006. Bazı ibrelili ağaçların kar yükü altında görsel algılanmasındaki farklılıklar. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 1, 136-146, Isparta.

MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, (2013). Gezi'den sonra Taksim paneli. Taksim Timeline projesi.

Nirven N, (1954). Taksim Su Maksemi. Arkitekt, 2: 275-278.

Niray N, (2002). Tarihsel Süreç İçinde Kentleşme Olgusu ve Muğla Örneği. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9: 1-23.

Özkan D, Parlak E, Özbilen A (2015). Kent Görünümlerinde Görsel Tercih: Trabzon Şehrindeki Değişimin Algılanması ve Değerlendirilmesi. International Conference on Education and Social Sciences. 2: 949-957.

Özhancı E., Yılmaz H. 2011. Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi; Erzurum Örneği. Iğdır Üni. Fen Bilimleri Enst. Dergisi, 1(2): 67-76.
Özdemir B (2011).

Çevresel Psikolojinin Kamusal Alan Kullanımına Etki Değerlendirmesi, Taksim Gezi Parkı Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Pabuççu M (2006). Osmanlı Devleti'nde Askeri Hastaneler (1876-1908). Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

Selçuk M (2006). Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

Şahin M, (2008). Kültür Merkezlerinin Gelişiminin İncelenmesi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi. 1: 1-50.

Tandaçgüneş E (2014). Beyoğlu İstiklal Caddesi 19.Yüzyıl Apartmanlarının Avrupa Konut Kültürü İçinde Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri, İstanbul.

Tabanlıoğlu H, (1996). İstanbul Opera Binası ve Kültür Merkezi. Arkitekt, 324: 161-168.

Taksim Meydanı ve Yakın Çevresi Düzenleme Projesi Araştırma Raporu (2013), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Daire Başkanlığı Altyapı Projeler Müdürlüğü.

Taksim Meydanı ve Yakın Çevresi Düzenleme Projesi Ulaşım Analizi Raporu (2013), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Daire Başkanlığı Altyapı Projeler Müdürlüğü.

TBMM Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi (2012), "Taksim Meydan Düzenlemesi" raporu.

Topçu K. (2011). Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2: 1-23.

Turan Ç, Güzel S, Baş M (2016). Beyoğlu'nun Yitirilen Değeri Üzerine Kurum Tarihi Çalışması: "Tokatlıyan Oteli". Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 34: 400-418.

Türkoğlu H, (2002). Kentsel İmge: İstanbul'dan Bulgular. İTÜ Dergisi, 1: 57-64.

Türk Dil Kurumu (2016). Kimlik, www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5887afb752b164,72243223 (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Uçar A (2008). Kongre Turizmi: İstanbul ve Avrupa Ülkeleri Karşılaştırmalı Analizi. Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

Ulu A, Karakoç İ (2004). Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi. Planlama Dergisi, 3: 59-66.

Üzümkesici T (2010). Taksim Topçu Kışlası ve Yakın Çevresinin Tarihsel Dönüşümü. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Wikipedia (2016). Tokatlıyan Oteli, https://tr.wikipedia.org/wiki/Tokatlıyan_oteli (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Wikipedia (2016). İTÜ Taşkışla, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Taşkışla> (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Wikipedia (2016). Taksim Sahnesi, https://tr.wikipedia.org/wiki/Taksim_Sahnesi (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Wikipedia (2016). Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı, https://tr.wikipedia.org/wiki/İstanbul_Lütfi_Kırdar_Uluslararası_Kongre_Ve_Sergi_Sarayı (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Wikipedia (2016). Park Otel, https://tr.wikepia.org/org/wiki/Park_Otel (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Wikipedia (2016). Ceylan Oteli, https://tr.wikipedia.org/wiki/Intercontinental_Oteli (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Wikipedia (2016). Swiss Otel, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Swissotel> (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Wikipedia (2016). Hyatt Regency Oteli, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Hyatt> (Erişim tarihi, 04.08.2016).

Yıldız A (2007). Tarihsel Birikime Sahip Kentsel Açık Alanların Dinamizmi-İstanbul Kent Örneği; Beyazıt Meydanı, Sultanahmet Meydanı ve Taksim Meydanı. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yalçın A (2011). Taksim Meydanı ve Çevresinin Bir Kamusal Alan Olarak Tüm Kullanıcılara Yönelik Erişilebilirliğinin İrdelenmesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yürü N (2009). Kentsel Sit Alan Yönetimi İstanbul Beyoğlu Örneği. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yollu D (2006). Mekan Organizasyonu ve Biçim Kavramalarının Tarihi Yarımada Örneğinde İncelenmesi. Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Belma ACARLI 15.10.1987 yılında Kars'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2009 yılında girdiği Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nde Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nden 2013 yılında Peyzaj Mimari olarak mezun oldu. 2013 yılından itibaren çeşitli kurumlarda Peyzaj Mimarı olarak çalıştı. 2013 yılında Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda başladığı Yüksek Lisans öğrenimine devam etmektedir.